

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

JERNEJA REBERNAK

Mentorica: doc. dr. Sandra Bašić Hrvatin

POROČANJE SLOVENSКИH DNEVNOINFORMATIVNIH ČASOPISOV O VSTOPU V
ZVEZO NATO

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2004

KAZALO

1. UVOD.....	4
1.1. HIPOTEZA DIPLOMSKE NALOGE.....	6
1.2. STRUKTURA DIPLOMSKE NALOGE.....	7
2. NOVICE KOT DRUŽBENI DISKURZ.....	8
2.1. NOVINARSKO POROČANJE.....	8
2.2. NOVINARSKO BESEDILO.....	9
2.3. URAVNOTEŽENOST NOVINARSKEGA BESEDILA.....	11
3. DEMOKRATIČNOST INFORMIRANJA.....	14
3.1. SVOBODA TISKA IN LASTNIŠTVO.....	15
3.2. MNOŽIČNI MEDIJI KOT POLITIČNI AKTERJI.....	16
3.3. SKLADNOST MEDIJSKIH TEM.....	18
4. PREDNOSTNO TEMATIZIRANJE.....	20
4.1. POMEMBNOST DOLOČANJA VSEBINE.....	20
4.2. POMEMBNOST JAVNE RAZPRAVE.....	21
5. KAJ JE ZVEZA NATO.....	23
6. METODOLOGIJA.....	24
6.1. ANALIZA DNEVNIH ČASOPISOV.....	24
6.2. ANALIZA INFORMATIVNIH ČLANKOV.....	24
6.3. ANALIZA INTERPRETATIVNIH ČLANKOV.....	26
7. PRIMERJALNA ANALIZA TEM.....	27
7.1. PRIMERJAVA TEMATSKEGA POROČANJA.....	28
7.1.1. POROČANJE O STROŠKIH ČLANSTVA.....	28
7.1.2. POROČANJE O PROFESIONALIZACIJI VOJSKE.....	29
7.1.3. POROČANJE O VARNOSTI.....	30
7.1.4. POROČANJE O MEDNARODNEM OKOLJU POVEZANIM Ž DELOVANJEM NATA.....	31
7.2. PRIMERJAVA POROČANJA O PSEVDODOGODKIH.....	32
8. ANALIZA INFORMATIVNIH ČLANKOV.....	34
8.1. ANALIZA ČASOPISA DELO.....	34
8.1.1. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO NASPROTOVANJE VSTOPU V NATO.....	34
8.1.2. URAVNOTEŽENI ČLANKI.....	37
8.1.3. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO ZAGOVARJANJE VSTOPA V NATO.....	39
8.2. ANALIZA ČASOPISA DNEVNIK.....	41
8.2.1. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO NASPROTOVANJE VSTOPU V NATO.....	41
8.2.2. URAVNOTEŽENI ČLANKI.....	42
8.2.3. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO ZAGOVARJANJE VSTOPA V NATO.....	43
8.3. ANALIZA ČASOPISA VEČER.....	44
8.3.1. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO NASPROTOVANJE VSTOPU V NATO.....	44
8.3.2. URAVNOTEŽENI ČLANKI.....	47
8.3.3. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO ZAGOVARJANJE VSTOPA V NATO.....	48

8.4. PRIMERJAVA MED ČASOPISI – INFORMATIVNI ČLANKI.....	49
9. ANALIZA INTERPRETATIVNIH ČLANKOV.....	51
9.1. ANALIZA ČASOPISA DELO.....	51
9.1.1. INTERPRETATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO NASPROTOVANJE VSTOPU V NATO.....	52
9.1.2. INTERPRETATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO ZAGOVARJANJE VSTOPA V NATO.....	54
9.2. ANALIZA ČASOPISA DNEVNIK.....	57
9.2.1. INTERPRETATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO NASPROTOVANJE VSTOPU V NATO.....	57
9.3. ANALIZA ČASOPISA VEČER.....	59
9.3.1. URAVNOTEŽENI ČLANKI.....	60
9.4. PRIMERJAVA MED ČASOPISI – INTERPRETATIVNI ČLANKI.....	62
10. SKLEP.....	64
11. LITERATURA.....	66

PRILOGE:

Priloga 1. KRONOLOGIJA POGAJANJ.....	68
Priloga 2. SEZNAM INFORMATIVNIH ČLANKOV DELO.....	70
Priloga 3. SEZNAM INFORMATIVNIH ČLANKOV DNEVNIK.....	74
Priloga 4. SEZNAM INFORMATIVNIH ČLANKOV VEČER.....	76
Priloga 5. SEZNAM INTERPRETATIVNIH ČLANKOV DELO.....	80
Priloga 6. SEZNAM INTERPRETATIVNIH ČLANKOV DNEVNIK.....	83
Priloga 7. SEZNAM INTERPRETATIVNIH ČLANKOV VEČER.....	84

1. UVOD

Med desetletnim obdobjem vključevanja Slovenije v Evropsko Unijo so vzporedno potekale tudi priprave za vključitev v zvezo Nato¹, ki naj bi zagotavljale varnost in stabilnost postsocialističnim državam. Slovenska ustava temelji na načelih spoštovanja osnovnih človekovih pravic in svoboščin. Oblast je tako dolga leta strmela k mednarodnem priznanju demokratičnosti slovenske države. Priključitev Evropski Uniji in Natu je bil dolgoročni cilj, ki so ga politični predstavniki in slovenska elita obljubljali državljanom kot znak pripadnosti Zahodu, ki označuje civilizacijsko razvitost, stanje ekonomskega napredka in demokracijo.

Raziskovalno nalogo bom osredotočila na način poročanja in velikost prostora, ki so ga slovenski tiskani mediji namenili nasprotnikom vstopa v zvezo Nato, v izbranem obdobju treh mesecev pred referendumom, ki se je zgodil 23. marca 2003. Zanimanje za raziskovalni problem je spodbudilo dejstvo enostranskega pozitivnega zagovarjanja vključitve Slovenije v vojaško zavezništvo tako politične koalicije kot tudi opozicije. Občutila sem zelo malo medijske pokritosti namenjenemu delovanju civilne družbe, ki je pravilno opozarjala državljane in izpostavljala specifične teme pri vključevanju v zvezo Nato.

Medtem ko je zunanja politika Republike Slovenije usmerjena k priključevanju mednarodnim zvezam, ki imajo razvito demokratično tradicijo, so predstave glede delovanja nekaterih institucij v slovenskem prostoru podobne zaprtemu sistemu. Kot ugotavlja Matevž Tomšič o stanju slovenske družbe: "Večino družbenih področij še vedno obvladujejo organizirani nosilci nekdanjega komunističnega režima, ki so si v času postsocialistične tranzicije s pomočjo lastninjenja nekdanjega skupnega premoženja prisvojili nadzor nad večino ekonomskih resursov, poleg tega pa prek povezav iz bivšega režima obvladujejo nekatera strateško najpomembnejša področja (predvsem medije in šolstvo)" (Tomšič, 2002, 231-232). V obdobju referendumske ali volilne politične kampanje je intenzivnost vpliva na medijske institucije večji, tako je ugotavljanje manipulativne in propagandne vsebine medijev enostavnejše.

Diplomsko nalogo bom osredotočila na poročanje treh slovenskih dnevnoinformativnih časopisov Delo, Dnevnik in Večer o vstopu v zvezo Nato. Pri poročanju o vstopu Slovenije v Nato so bila v veliki večini objavljenih člankov izpostavljena mnenja slovenskih in tujih političnih predstavnikov o članstvu. Enako pokritost medijskega prostora naj bi dobili tudi nasprotniki vstopa v zvezo Nato,

¹ Glej prilogo Kronologija pogajanj

če bi sledili demokratičnemu konceptu uravnotežene javne razprave. Zanimima me torej, ali je v Sloveniji še mogoče zagovarjati tezo nadzorovalne funkcije medijev ali je postal množični tisk le sredstvo državnega sporočanja?

Tiskani mediji so v sodobni informativni družbi vse bolj podvrženi boju za preživetje. V vsebinskem delu se zmanjšuje prostor namenjen političnim razpravam in analizi družbenih dogodkov, medtem ko je zelo razširjen pojav tabloidizacije novic. V tiskanih medijih postajajo novice homogenizirane, saj le tako privabijo večje število bralcev, kar je interes njihovih oglaševalcev, ki posredno financirajo medijske hiše. Vse manj je prisotnih kritičnih člankov in vse bolj se reproducirajo predstave, ki podpirajo dominantno družbeno ideologijo. Kot ugotavlja Sandra Bašić Hrvatinić:

“Informacija je kaj vredna samo toliko časa, dokler prinaša dobiček - lastnikom in oglaševalcem. In prav to je ena od temeljnih posledic več kot desetletje trajajoče krize na evropskem (in svetovnem) trgu dnevnih časopisov. Komercializacija medijskih vsebin je posledica koncentracije medijskega lastništva. V medijih prevladuje "ubogljivo" oziroma tržno gnano novinarstvo, kjer so interesi lastnika in oglaševalcev pred interesi državljanov” (Bašić Hrvatinić, 2004: 26-27).

Mediji imajo vlogo “psa čuvaja”, kar lahko razumemo kot delovanje četrte veje oblasti: nadzirajo delovanje vlade, strank in naj bi služile javnosti. Teoretični pristopi pri opazovanju vloge medijev so razvili dva pogleda na funkcije medijev. Medije lahko opazujemo kot posrednike med vlado in javnostjo, kjer se nadzorovalna funkcija medijev podredi oblasti,² obenem pa lahko označujemo novinarje kot samostojne delavce, ki skrbijo za resničnost, razkrivanje prikritih dejstev in imajo tako pomembno vlogo pri zagotavljanju informiranja splošne javnosti.³

Breda Luthar (2001: 13) je opredelila odnos med mediji in politiko v Sloveniji glede na različne oblike novinarskega dela. Med raziskovalnim delom v obdobju parlamentarnih volitev leta 2000 je razvila namreč tri načine kategoriziranja zgoraj omenjenega odnosa, ki jih poimenuje “teorije zarote”:

² Množični mediji vse bolj postajajo ekskluzivni in monopolni posredniki komuniciranja med državo in javnostjo, med voditeljem države in državljanom, med parlamentom in javnostjo” (Vreg, 2000: 86)

³ tukaj mislim predvsem na “profesionalno objektivnost”, kot to zagovarja liberalno normativni pojem novinarstva po Splichalu (2000: 50)

1. DOBRI FANTJE PROTI KAPITALU: Prva oblika teorije zarote je *hard core* politično ekonomski pogled. Ta pravi, da neodvisnost od kapitala in politike, od oblastnika in lastnika pomeni tudi neodvisne novinarje.
2. SLABI FANTJE PROTI SLOVENSKI POMLADI: Politična inačica zgornjega pogleda. Kritizira domnevno politično neobjektivnost novinarjev in urednikov, ki kot del starega sistema in kontinuitete elit ostajajo na ključnih položajih. Opraviti da imamo z “indoktrinacijo, ki je značilna za totalitarne sisteme”, kritiko vseh manjšinskih političnih mnenj in medijsko oligarhijo.
3. IDEOLOŠKI APARAT PROTI VSEM: Zelo splošna teza, o samih medijih pove zelo malo, čeprav o njih dosti govori. Nanje na splošno gleda kot na ideološki aparat države ali pa “države kapitala”.

Uravnoteženost poročanja je etično novinarsko načelo, ki je uradno zapisano v vseh novinarskih kodeksih demokratičnih držav. Tudi novinarji v Sloveniji naj bi sledili temeljnemu načelom, ki jih določa novinarski kodeks, vendar je njihovo delovanje v institucijah, ki so v državni lasti lahko eden izmed razlogov za kršitev ali nespoštovanje le-teh.

Namen diplomskega dela je ugotoviti količino člankov, ki so poročali o delovanju civilne družbe, kjer so bila izpostavljena kritična stališča glede vstopa v zvezo Nato. Izpostavila bom teme, ki so jih mediji največkrat uporabili med poročanjem o zvezi Nato in teme na katere je opozarjala civilna družba. Eden izmed ciljev, ki ga želim raziskovati je tudi splošno spoštovanje novinarskega kodeksa med poročanjem novinarjev o vstopu v Nato.

1.1. HIPOTEZA DIPLOMSKE NALOGE

Hipoteza diplomskega dela se nanaša na raziskovalni problem, podhipoteza pa omogoča ugotavljanje prisotnosti uravnoteženih člankov med poročanjem o vstopu Slovenije v zvezo Nato.

Hipoteza: Nasprotniki⁴ vstopa Slovenije v Nato so dobili manj medijskega prostora kot zagovorniki⁵ vstopa.

Podhipoteza: V časopisih Delo, Dnevnik in Večer je v nasprotju s pristranskimi članki prisotno relativno majhno število uravnoteženih člankov.

⁴ S tem mislim predvsem na stališča civilne družbe

⁵ Predvsem se bom osredotočila tukaj na stališča uradnih slovenskih in tujih politikov ter javnih oseb

1.2. STRUKTURA DIPLOMSKE NALOGE

Prvi del je namenjen predstavitvi teoretičnih izhodišč, ki utemeljujejo izhodišča diplomske naloge. V drugem poglavju bom opisala novinarsko poročanje v družbi in predstavila novinarske zvrsti po teoriji Mance Košir, ki so se največkrat pojavile med raziskovanjem novinarskih prispevkov. Opisala bom tudi značilnosti selekcije medijskih tem, kjer se bom osredotočila na teorijo uporabe filtrov, ki sta jih razvila Noam Chomsky in Edward Herman. V tretjem poglavju bom sledila konceptu demokratičnosti informiranja in svobode tiska. Izpostavila bom ugotovitve Christiane Eilders, ki opisujejo značilnosti skladnega medijskega prostora. V četrtem poglavju bom opisala funkcijo prednostnega tematiziranja množičnih občil po teoriji McCombsa in Shawa in izpostavila bom javne razprave kot temelja delovanja svobodnih medijev. V petem poglavju bom predstavila nastanek zveze Nato in delovanje zavezništva v sodobnosti.

V raziskovalnem delu diplomske naloge bom v šestem poglavju opisala metodologijo, ki sem jo uporabila pri ugotavljanju prisotnosti prispevkov, ki obravnavajo nasprotnike in zagovornike vstopa v Nato. V sedmem poglavju bom ugotavljala primerjavo tematskega medijskega poročanja dnevnoinformativnih časopisov. V osmem poglavju bom prikazala rezultate časopisne analize informativnih člankov v Delu, Dnevniku in Večeru, nato bom rezultate primerjala. V devetem poglavju bom prikazala rezultate časopisne analize interpretativnih člankov in naredila primerjavo.

2. NOVICE KOT DRUŽBENI DISKURZ

2.1. NOVINARSKO POROČANJE

Kritičnost množičnih medijev postopoma izginja, objavljene novice malokrat odsevajo realno družbeno stanje, politični in kulturni dogodki se proizvajajo v medijskih hišah, kjer se obnavljajo ideološki vzorci pomenov. Proizvodnja družbenih diskurzov pripomore k razvoju interpretativnih mrež, ki so namenjene poenostavitvi družbene podobe in realnosti. Njeni potrošniki so predstavniki medijske družbe, ki opazujejo celotni politični proces kot vsakdanjo dramo polno mitologij in simbolov.

“Medijske novice, oblikovane v različnih novinarskih žanrih, potemtakem niso preslikava stvarnosti, ampak so sporočila o njenih različnih podobah, ali kot bi rekel Walter Lippmann “poročilo o določenem pogledu, ki se je vsilil”. Ta pogled pa je interpretacija stvarnosti, ki je povzročila, da smo 1. o določenem dogodku, pojavu poročali ali nismo in 2. da smo o tem dogodku, pojavu poročali to, kar smo, in tako, kot smo” (Košir, 1988:11).

“Nesporno je namreč dejstvo, da družbena konstrukcija realnosti dandanes poteka prek množičnih občil, ki odločujoče (so)oblikujejo stališča, mnenja, vrednote in vedenjske vzorce svojih naslovnikov” (Košir in Poler, 1996:9). Mediji v tem procesu postanejo posredniki med človekom in kulturo, ker preko ponavljajočih se dominantnih vzorcev pomenov ustalijo družbene norme in kode. Omogočajo družbeno vez med pripadniki družbene skupnosti in ustvarijo dominantne diskurze, preko katerih se ustalijo tudi norme vedenja v družbi.

“Bistveni pomen in problem množičnih medijev pri oblikovanju in izražanju javnega mnenja izvirata iz tega, da mediji določajo oz. nazorno kažejo meje legitimne razprave v družbi. V dvajsetem stoletju je postalo nesporno, da obstaja skladnost med razvrščanjem zadev po pomembnosti v medijih (s čimer jih legitimirajo kot javne zadeve) in pomembnostjo, ki jo istim zadevam pripisuje javnost: dogodki in zadeve, ki so deležni največje pozornosti medijev, so tudi najpomembnejše v očeh državljanov” (Splichal, 1997:336-338).

Načela novinarskega kodeksa zato novinarje obvezujejo, da delujejo v korist javnosti in državljanov. Včasih pa postanejo posebni interesi, tržni in politični, pomembnejši od interesov javnosti. Družbena funkcija, ki jo opravljajo novinarji s tem, da množicam predstavijo tudi kritična mnenja o političnem dogajanju, bi morala prevladovati v komunikacijskem političnem procesu.

Če povzamemo nekaj misli o nastanku novic, kot jih opredeljuje Walter Lippmann (1999: 216), opazimo vrsto dejavnikov, ki vplivajo na njihov nastanek v družbenem prostoru. V prvi vrsti lahko poudarimo, da novice niso ogledalo družbenega stanja prav zaradi pogojev njihovega nastanka. Dogodek mora imeti čim več merljivih komponent, katere je možno imenovati in objektivizirati, da postane novica. Le-ta pa je v resnici le poročilo o nekem vidiku. Izjemno pomembno je, na kakšen način poročevalec zapiše določen dogodek, saj to definira zanesljivost novice. Dogodki, ki niso objektivizirani in merljivi, prevzamejo obliko osebnega mnenja ali določenega stališča.

2.2. NOVINARSKO BESEDILO

V raziskovalni nalogi se bom ukvarjala z analizo novinarskega besedila, zato ga bom najprej definirala. Med raziskovanjem sem se odločila, da bom analizirala samo jezikovni sestavek novinarskih besedil, ker je naloga usmerjena v komunikacijska dejanja nasprotnikov in zagovornikov vstopa Slovenije v Nato. Pozornost bom usmerila na sporočanje dogodkov v informativnih člankih in sporočanje mnenj v interpretativnih člankih. Opredelila bom tudi definicije najpogostejših novinarskih vrst, ki sem jih med analizo slovenskih dnevnih časopisov največkrat zasledila.

“Časopisno novinarsko besedilo je po intenciji enopomenska pisna jezikovna in grafična celota v množično komunikacijskem dejanju, katere funkcija je ažurno sporočanje o aktualnih dogodkih (pojavih) družbeno konstruirane stvarnosti tako, kakor so se ti dogodki zgodili v okviru kolektivnih mehanizmov percepcije, z določitvijo kraja, časa in nosilca(cev) dogajanja, ki morajo pripadati skupnemu referencialnemu univerzumu sporočevalca in naslovnika” (Košir, 1988:19).

Manca Košir (1988: 63) loči dve veliki skupini, razširjeni družini novinarskih zvrsti, imenovani informativna zvrst in interpretativna zvrst. V prvo skupino spadajo tisti prispevki, v katerih avtor ne navaja svojih menenj, ki jih pogosto imenujemo objektivna sporočila. V drugo skupino pa uvrčamo subjektivna sporočila, ki vsebujejo tudi mnenja in stališča novinarjev. Dalje Koširjeva ti dve skupini razdeli še naprej na manjše podskupine tipičnih novinarskih diskurzov ali žanrov, ki imajo ravnotako skupno dominantno, poleg tega pa še dodaten kriterij, in sicer skupen predmet upovedovanja. Določene vrste ubesedujejo zanje tipične predmete, ki postanejo značilnost in dodatno pripomorejo pri identifikaciji posameznih zvrsti.

1. Informativna zvrst: vestičarsko, poročevalsko, reportažno in pogovorno vrsto.
2. Interpretativna zvrst: komentatorsko, člankarsko in portretno vrsto.

V nadaljevanju bomo podrobneje opisali najpogostejše zvrsti, ki se pojavljajo v analizi informativnih člankov. Koširjeva (1988: 67) opredeli *vestičarsko vrsto* sledeč njenim značilnostim. Vestičarska vrsta informira o dogodku, in sicer najpogosteje o preteklih dogodkih, lahko pa tudi naznanja bodoče dogodke. Njeno bistvo je ažurnost poročanja. Dogodki so razumljivi, po obsegu ožji, štejejo relativno malo prvin in so manjši po obsegu. Vestičarska vrsta upoveduje dogodke, ki se ponavljajo in bralec je že seznanjen o njihovem ozadju. V vesti nas zanimajo tisti elementi dogodka, ki dejanjem podajajo individualnost in enkratnost. Prevladujoča funkcija vesti je informativna in jo vsebujejo vsi žanri, ki spadajo v vestičarsko vrsto. Vestičarska vrsta odgovarja samo na štiri vprašanja, ki se nanašajo na dogodek: KJE je bil, KDAJ se je zgodil, KAJ se je zgodilo, KDO so bili nosilci dogajanja. Jezik je v vesti stvaren in jedrnat, avtorjeva drža pa je v vestičarski vrsti nevtralna.

Poročevalska vrsta se ukvarja s potekom dogajanja, pri kateremu ni značilna njegova enkratna individualnost, ampak zanimivost. Predmet poročanja so vnaprej napovedani dogodki. Komentariji niso prisotni, ker so dogodki dovolj običajni in bralcu razumljivi. "Ko pripoveduje o poteku dogajanja, dela to zato, da naslovnike seznanji z njimi v tolikšni meri, da imajo o dogajanju relativno celovito podobo" (Košir, 1988:74).

Pogovorna vrsta je velikokrat intervju z javno osebo ali strokovnjakom, da nam le-ta omogoča globlji vpogled v dejstva, ki smo jih že predhodno pridobili iz vestičarske vrste. Kot pravi Koširjeva (1988: 80) je dogodek v pogovorni vrsti proizveden in ni naraven. V pogovorni vrsti so tudi prisotna stališča in mnenja intervjuvanca, ampak je ta vrsta še vedno uvrščena v informativno zvrst, ker običajno novinarjeva stališča tukaj niso prisotna. Novinar omogoča, da javna oseba predstavi svoja mnenja in stališča, vendar se on distancira in ne podeljuje vrednosti dogodku. Koširjeva (1988: 81) poudarja tudi, da ko novinarji proizvedejo dogodek-pogovor, so določeni osebi ali temi utrdili status javne osebnosti ali zadeve. Tako pomembnega pristopa v pogovorni vrsti ne velja omalovaževati, saj je lahko tudi podeljevanje določenega statusa sredstvo usmerjanja medijske pozornosti.

V interpretativnih člankih naše analize se največkrat pojavi komentar, za katerega bomo podrobneje opisali nekaj značilnosti. *Komentatorska vrsta*, kot vse vrste interpretativnih zvrsti, največkrat

ocenjuje in vrednoti predmet analize, “novinar /je/ angažiran, zapisuje subjektivni odnos do dogajanja, ni nevtralen opazovalec” (Košir, 1988:83). Novinar preiskuje ozadje dogodka, pri čemer ga zanimajo vzroki in posledice dogajanja. Odgovarja na vprašanja, ZAKAJ se je nekaj zgodilo in KAKO se je to moralo zgoditi. Najpogostejši obliki komentatorske vrste sta običajni komentar, ki pojasnjuje ozadje dogodka, in uvodnik, za katerega je značilno, da povzema mnenja celotne redakcije.

2.3. URAVNOTEŽENOST NOVINARKEGA BESEDILA

Novinarstvo kot poklic, ki temelji na profesionalnih načelih etičnega kodeksa, spreminja svoje vodilno načelo. Pomembnejši postajajo ekonomski in politični interesi, kar pa spodbija produkt novinarjevega dela, t.j. izdelava uravnoteženih novic. Po razlagi Melite Poler (1997: 131) ugotavljam, da “uravnoteženost sporočila pomeni, da novinar poskuša navesti vse tiste poglede, ki povečujejo celostnost informacije in njeno razumljivost. Pri tem mora ravnati pošteno oziroma pravično, kar pomeni, da jih navaja čim bolj enakovredno” (Day, 1991 v Poler, 1997: 131).

Avtorica utemeljuje uravnoteženost novinarskega besedila naslanjajoč se na novinarski kodeks, ki določa profesionalni pristop h pisanju prispevkov. Novinarji delujejo v korist javnosti in jih kodeks tako obvezuje k njihovi dolžnosti. Vendar je v sodobnem tržnem sistemu pogosto bolj pomembno samo preživetje medija, kar ima za posledico, da se merila etike in odgovornosti premalo spoštujejo.

“Izginja novinarsko vprašanje kot temeljno novinarsko orodje, kar je v tržnem novinarstvu tipičen pojav. Novinar ne sprašuje, ampak 'prenaša' – bodisi govorice bodisi nenovinarsko obdelan interesni govor, ki mu ga za objavo zainteresirani subjekti enostavno dostavijo” (Poler Kovačič, 2000: 68).

2.4. SELEKCIJA TEM O VSTOPU V NATO

Uredništva so v množičnih medijih pomemben vidik pri urejanju novic in odločajo o njihovi objavi ali neobjavi. Tiskani mediji so torej podvrženi notranji regulaciji, medtem ko se lahko novi elektronski mediji takšni kontroli izognejo, zaradi odsotnosti hierarhičnih struktur. Novinarjevo raziskovalno delo je lahko v procesu uredniške selekcije podvrženo cenzuri, ki je tudi najostrejša

oblika kontrole nad informacijami. Izogibanje objavi določenih tem kot tudi izbor novic za objavo je proces, ki ga raziskovalci imenujejo “vratarstvo” oziroma “gatekeeping”. “Moderno novinarstvo, ki naj bi poučilo in usmerjalo javno mnenje s poročanjem in diskutiranjem dogodkov, je običajno samo mehanizem nadzorovanja kolektivne pozornosti” (Splichal, 1999: 7). Mediji nakažejo relevantnost dogodkov s tem, da prepustijo prostor samo določenim dogodkom in razpravam. Kar je lahko pomembno za urednike medijev, ni nujno enako pomembno za celotno družbo. Samo relevantnejši ekonomski in politični člani v družbi se lahko zavzemajo za prodornost določene javne zadeve v medijih, za katero bo sredstvo informiranja podleglo njihovi koristi.

“Procese, ki jih sprožajo “vratarji” množičnih komunikacij, je treba gledati v okviru celotnega družbenega sistema, ki ga sestavljajo številni podsistemi in katerih prizadevanja so namenjena predvsem kontroli informacij za uresničitev določenih družbenih ciljev” (Splichal, 1973:40). Pri zgodnjem procesu izbiranja relevantnih informacij za objavo v množičnih občilih obstaja vrsta dejavnikov, ki delujejo kot filtri. Nekatero bolj sodobne teorije bom v nadaljevanju naštel sledeč Chomskemu, začela bom pa s teoretikoma Galtungom in Rugeom, ki sta razvila teorijo selektivnega vratarstva. Njuna teorija se opira na “enostavnejšo obliko pretoka novic in na vratarstvo kot na proces zaporedne selekcije, ki temelji na številu vrednosti novic ali kriterijev, kateri vplivajo na percepcijo dogodkov” (McQuail, Windahl, 1982/1993). Njun model temelji na filtrih, ki ustvarijo selekcijo dogodkov, ki jih uredništva kanalizirajo v množična občila po svoji lastni percepciji in uravnoteženosti delovanja.

Kontrola, ki jo imajo uredništva nad izborom informacij, ki bodo objavljene, je lahko relevantna, če se osredotočimo na usmerjenost tematskih sklopov, ki so bili objavljeni na dnevnem redu časopisov v obdobju, ki ga zajema analiza poročanja dnevnikov o vstopu Slovenijav Nato. Vendar z raziskovalnim delom nikakor ne moremo ugotoviti, kaj je značilno vplivalo na objavo določenih tem. Naša analiza poročanja slovenskih dnevnoinformativnih časopisov pregleduje sklope tem, ki so jih tiskani mediji obravnavali pred referendumom. Pregled nad izbranimi temami lahko povežemo s teorijo vratarstva, vendar je ne moremo metodološko utemeljiti. Breda Luthar v svojem delu v knjigi “Mit o zmagi leve” (2001: 20) analizira medijske tematike, ki so bile obravnavane med parlamentarnimi volitavami leta 2000, in pri tem ugotavlja prisotnost specifičnih tem, ki postanejo v javnem diskurzu običajne, vsakdanje. Meni, da tematska usmerjenost diskurza krepi ideološki diskurz. Neprisotnost drugih pomembnih tem in zavestno vodenje razprav, ki obravnavajo le naturalizirane dogodke, so dejstva, ki podkrepijo mit o objektivnosti novinarstva.

Prikaz v nadaljevanju navedenih točk uporabe filtrov pri izdelavi novic pripomore k večji preglednosti verige, v katero so ujeti množični mediji, kot je to prikazal Noam Chomsky v svojem delu "Manufacturing Consent" leta 1988 skupaj s sodelavcem Edwardom Hermanom. Pri branju spodaj navedenih filtrov je nujno potrebno upoštevati zgodovinsko situacijo in prostor, v katerem so bili zapisani. Nekatere izmed filtrov pa lahko seveda apliciramo tudi na delovanje slovenskih tiskanih občil pri izboru tem, ki so bile objavljene v raziskovalnem obdobju.

Lastništvo in politična usmerjenost časopisa pripomore k temu, da postanejo novinarji delavci, katerim je le delno dovoljeno objavljati svoja kritična mnenja. Tam, kjer mnenja novinarjev niso prisotna, lahko sklepamo, da mnenjski vidik medija usmerja uredniška politika, ki objavlja samo stališča in mnenja, ki ohranjajo družbeni red in *status quo*. S pojmom *status quo* razumemo vse ideološke in pristranske učinke medijskega diskurza, ki jih bomo podrobneje raziskovali v nadaljevanju. V uredniškem delu se potemtakem urejajo novice tudi s pomočjo spodaj navedenih filtrov. Le-ti so sredstvo za razvrščanje dogodkov za objavo po pomembnosti le-teh.

"Bistveni elementi našega propagandnega modela ali niza "filtrov" novic so: (1) velikost, koncentrirano lastništvo, bogastvo lastnikov in usmerjenost k dobičku vodilnih firm množičnih medijev; (2) reklame kot osnovni vir dohodka množičnih medijev; (3) opiranje medijev na informacije, ki jih dajejo vlada, poslovni krogi in "strokovnjaki", ki jih ti osnovni viri in dejavniki moči financirajo in odobrijo; (4) "kritiziranje" kot sredstvo discipliniranja medijev; (5) "antikomunizem" kot nacionalna religija in nadzorni mehanizem" (Chomsky, 1997: 72).

V analizi tiskanih medijev bom ugotavljala filtre, ki pripomorejo k večji kontroli nad medijem, kot so koncentrirano lastništvo in opiranje medijev na informacije, ki jih dajejo vlada in poslovni krogi. Prvi filter bom predstavila že v teoretskem delu, kjer povzemam ugotovitve Bašić Hrvatineve pri opisovanju lastniških povezav dnevnoinformativnih časopisov. V raziskovalnem delu diplomske naloge bom predstavila teme, ki so se pojavile v dnevnoinformativnih časopisih v predreferendumske obdobju, kjer bom opazovala uporabo tretjega filtra pri izboru novic po Chomskem in Hermanu.

3. DEMOKRATIČNOST INFORMIRANJA

Kakšno je bilo stanje svobode tiska in politične pluralnosti v Sloveniji ob poročanju vstopa v zvezo Nato? V raziskovalni nalogi bom opazovala medijsko pokritost dogodkov v dnevnoinformativnih časopisih, katerih lastniške deleže bom sledeč analizi Sandre Bašić Hrvatinoe predstavila v nadaljevanju. Pri tem moramo upoštevati, da predstavlja velika koncentracija posebnih interesov v lastninjenju sredstev javnega obveščanja možnost ogrožanja svobode govora in posledično tudi cenzuro.

Avtorja članka "Nato: Vidni in nevidni pritiski", ki je bil objavljen v Medijski preži ugotavljata, da je bilo na splošno poročanje o vstopu v Nato v medijih vsebinsko/konotacijsko enotno z zagovarjanjem vstopa Slovenije v Nato in da so novinarji, ki so se teme lotevali z drugih vidikov, bili deležni mnogih pritiskov.

"Dejansko pa vlada ni sprožila nikakršne resnično odprte javne razprave, temveč je izvajala enostransko propagando ter razširjala monolitno in fatalistično stališče, da je vstop v Nato sploh edina alternativa. Poleg tega so bili nasprotniki vstopa Slovenije v Nato tarča mnogih osebnih diskvalifikacij in pritiskov s strani zagovornikov" (Kirn in Jereb, 2003:).

Tomšič (2002: 47) ugotavlja, da so sredstva informiranja javnosti ključni pogoji za enakopravni politični pluralizem, pravi, da je od odprtosti medijskega prostora in dostopnosti različnih političnih opcij odvisno, kakšna bo "kompetitivnost političnega sistema". Poudarja še pomembnost "vzdrževanj/a/ ravnovesja med vladajočimi in opozicijskimi skupinami glede "mnenjske pokritosti", saj vselej obstaja nevarnost, da bo vladajoča politična opcija resurse, ki so ji na voljo za izvajanje oblasti, uporabila za samopromocijo".

Prednosti, ki jih politični pluralizem lahko pridobi, s tem, ko so objavljena mnenja opazovalcev uradnega političnega sistema, torej mnenja civilne družbe, so ogromna. Vsekakor ena izmed prednosti je uresničitev načela demokratične družbe, kjer se zagotavljajo posameznikove pravice svobode govora.

"Enega od ključnih elementov demokratičnosti predstavlja svoboda komuniciranja, ki omogoča prost pretok informacij v obliki idej, mnenj in predlogov, ki zadevajo celoten spekter področij in vidikov družbenega življenja. V demokratični ureditvi naj bi namreč politično delovanje temeljilo

na argumentiranem in civiliziranem dialogu med akterji političnega procesa” (Rawls, 1971; Habermas, 1984 v Tomšič, 2002: 104).

Nadalje Tomšič (2002, 104) ugotavlja, kako je delovanje javnosti zelo tesno povezano z mediji. “Mediji namreč predstavljajo mehanizem družbene komunikacije med akterji z različnih družbenih področij, pri čemer je še posebej pomembna njihova vloga mediatorja med državljani oz. civilno družbo na eni strani in oblastno-političnimi strukturami in njihovimi nosilci na drugi”.

Idealno delovanje demokracije, ki bi po mnenju Splichala (1992: 6) potrebovalo dobro obveščenost državljanov, zanimanje za politično življenje, enakost državljanov v pravicah do javnega izražanja in mišljenja ter obstoj javne razprave o odločitvah. Čeprav predpostavke demokratične družbe sežejo daleč v zgodovino, se njihov obstoj v celoti še ni zgodil. Kot pravi Splichal: “sodelovanje državljanov /je bilo/ v zadevah demokracije vedno omejevano zaradi neenake porazdelitve komunikativne kompetence, neformalnih in nejavnih komunikacijskih kanalov ter neenakosti državljanov glede dostopa do komunikacijskih medijev”.

3.1. SVOBODA TISKA IN LASTNIŠTVO

Utilitaristična teorija svobode tiska, ugotavlja Keane (1992:28), kritično ocenjuje državno cenzuro. Pravi, da je uradna državna cenzura sredstvo despotizma, neomejene oblasti. “Utilitaristi torej utemeljujejo svobodo tiska kot protiutež despotski vladi – kot “nadzor nad oblastjo peščice vladajočih”” (Keane, 1992: 29).

Svoboda tiska je naravna pravica vsakega posameznika, ki v družbi lahko postane sredstvo nadzora oblasti. Tomšič ugotavlja, da je samopromocija ena izmed možnih koristi, ki jo lahko vladajoča politična oblast ima od medijev, vendar predstavlja druga možnost – državna cenzura – še večjo nevarnost za svobodo govora.

Chomsky se v svojem delu “On Nature and Language” navezuje na Orwella in njegovo ključno misel v literarnem delu “Animal Farm”, ki govori tudi o svobodi tiska v Angliji. Chomsky povzema Orwellovo misel o cenzuri, ki pravi, da je cenzura prostovoljna. “Neprijetne ideje se lahko utišajo, neugodna dejstva ostanejo v temi, brez potrebe po uradni prepovedi” (Chomsky, 2002: 163).

Keane (2000: 91) podobno ugotavlja, da je “demokracija prosto strukturiran sistem družbenopolitičnih institucij, ki lajšajo prožno porazdelitev oblasti in nadzor nad njenim uveljavljanjem. Gre za večslojen politični in družbeni mozaik, v katerem je političnim oblikovalcem odločitev na lokalni, regionalni, vsedržavni in naddržavni ravni dodeljena naloga, da delujejo kot služabniki *res publica*, medtem, ko so dolžni državljani, ki živijo na vseh koncih in krajih civilne družbe, ostajati budni, da bi preprečili drug drugemu in svojim političnim voditeljem, da zlorabijo svojo oblast in se pregrešijo zoper duha javne blaginje”.

Pri raziskovanju slovenskih dnevnoinformativnih časopisov je zelo pomembno poznati lastniško strukturo le-teh. Podatki Bašić Hrvatine (2002) prikazujejo izredno koncentracijo lastniške medijske strukture v Sloveniji. Prevladujoči ekonomski, oglaševalski in politični interesi so močno prisotni v vseh treh dnevnoinformativnih časopisih. Velikega vpliva, ki ga v slovenskih dnevnoinformativnih časopisih ima država, ne moremo izmeriti natančno. Opazujemo pa lahko nepravilnosti in nespoštovanje novinarskega kodeksa pri poročanju o vstopu v zvezo Nato.

“Časopis Delo, ki je obenem večinski lastnik najbolj branega dnevnika Slovenskih novic, imajo v lasti pivovarna, paradržavni skladi in investicijska družba. Časopis Dnevnik nadzoruje družba, ki se formalno ukvarja z založništvom, toda ves svoj denar vlaga v nakupe delnic marine, term, zavarovalnice in distribucijske hiše. Večinski lastnik časopisa Večer pa je banka in z njo povezana investicijska družba v večinski lasti države” (Bašić Hrvatine, 2004: 26-27)

“Vpogled v podatke o članih nadzornih odborov slovenskih podjetij pokaže dejansko koncentracijo moči v rokah majhne skupine posameznikov. Pritiski na neodvisnost medijev in novinarjev postajajo bolj prikriti in imajo lahko dolgoročne posledice” (Bašić Hrvatine, 2002: 11-12).

3.2. MNOŽIČNI MEDIJI KOT POLITIČNI AKTERJI

Delo novinarjev naj bi temeljilo na etičnih načelih novinarskega kodeksa in zagotavljalo javno izmenjavo mnenj med političnimi akterji in državljani. “Liberalni normativni pojem novinarstva je v nasprotju z zgodnejšimi in kasnejšimi radikalnejšimi pristopi poudarjal “profesionalno objektivnost” kot temeljno etično načelo, nujnost novinarske nepristranskosti in neprizadetosti ter ločevanje dejstev od mnenj in uravnoteženost trditev in nasprotnih trditev” (Splichal, 2000: 50).

Po drugi strani pa so novinarji samo podaljšek političnih strank, njihova kritičnost in objektivnost izginja. Vdor političnih in ekonomskih interesov v novinarsko profesijo je postal običajna dejavnost, ki ima tudi svoje posledice predvsem za državljane in svobodo tiska. Kakšne posledice ima to za novinarstvo kot profesijo, lahko vidimo pri naslednjem citatu Halimija: “/p/politični novinarji si želijo, da bi se pred oblastniki postavili, da bi bili z njimi v prijateljskih odnosih pod pretvezo, da bi od njih pridobili informacije. Ampak tako postanejo dvorjani, ne opravljajo več svojega poklica. Približajo se oblasti in so zato zadovoljni, ker se čutijo pomembne” (Halimi 2003: 19).

McNair (1995/1999: 47) pravi, da bi morali gledati medije kot pomembne politične akterje. Mediji namreč niso le posredovalci sporočil političnih organizacij javnosti, ampak jih skozi različne procese, kot so izdelava novic in njihova interpretacija, predelajo. Politik si želi nekaj povedati, ni pa nujno, da mediji o tem tudi poročajo. Dodatno lahko mediji po njihovi lastni pravici dajo izjavo v obliki komentarja, uvodnika ali vprašanja pri intervjujih. Odnos med mediji in političnimi akterji je dialektične narave, saj vsebuje akcije (dejanja) in reakcije. Mediji poročajo o in analizirajo politične dejavnosti tudi zato, ker so njihov sestavni del, za politične akterje in njihove svetovalce pa so sredstvo, s katerim le-ti razpolagajo. McNair (ibid.) ugotavlja, da se mediji predstavljajo kot avtonomni vir znanja, ki ne samo informira o politiki, ampak ljudi ščiti pred zlorabo moči. Omogočanje takšne vloge medijev implicira neodvisnost od grožnje političnega vmešavanja v le-te. Kot sta to opredelila Scannell in Cardiff (McNair 1995/1999: 47-48): “Boj za ustanovo avtonomnega tiska, kot vir informacij o dejavnostih države in kot forum za oblikovanje in izražanje javnega mnenja, je bil pomembni vidik dolge bitke za popolni predstavniški sistem demokratične vlade”. V začetni fazi razvoja medijev, sledeč avtorju Curranu (1982/1998: 222), je bil tisk podvržen kontroli in samo skozi razvoj srednjega razreda, ki je konstantno razvijal politično kulturo, so se časopisi osvobodili od oblasti.

Mnogo krat je poročanje o politiki le suhoparno spremljanje dogodkov, brez izpostavljanja in posredovanja avtonomnih mnenj. V naslednji tezi Christiane Eilders (2001) ugotovimo, da so pomembne medijske vsebine izbrane iz široke množice dogodkov. Njihova prisotnost v medijskem poročanju bo vzbudila pozornost javnosti. S tem se izvaja družbeni nadzor in preusmerja kritična mnenja samo na določene medijske vsebine. “Mediji v demokratičnih družbah organizirajo in strukturirajo odprto (javno) izmenjavo tem in mnenj ter s tem tvorijo javno komuniciranje. Javno mnenje lahko opišemo kot proizvodnjo procesa komuniciranja. Mediji se pojavljajo kot glavni posredniki med političnimi akterji in državljani. Kot sta že ugotovila Page in Jarren imajo mediji

aktivno vlogo v procesu ustvarjanja mnenj, mediji izbirajo, strukturirajo in interpretirajo informacije in vrednotijo dogodke” (Eilders, 2001: 3).

3.3. SKLADNOST MEDIJSKIH TEM

Množični mediji - psi čuvaji - kritično opazujejo politični proces, izhajajo iz ideje o svobodi informacij v relaciji posamezniki – država in so avtonomni. Mediji so posredniki med političnim dogajanjem in družbo in mnogokrat podajajo razlage tovrstnega dogajanja preko vzorcev dominantnega diskurza. Predstavniki četrte veje oblasti bi morali opazovati politične in družbene spremembe brez pristranske in ukrivljene predstavitve razlag dogodkov. Mnogokrat je uredništvo medijev pod vplivom skupin pritiska, ki sledijo lastnim interesom, manipulirajo z državljani in ustvarjajo družbeni nadzor. Eildersova ugotavlja, da

“Mediji so politični akterji z interesi in cilji, ki skušajo dobiti odmev občinstva in političnega sistema. Mnenjska vprašanja so podobna ideološkemu vprašanju politikov glede specifične teme. Med drugimi akterji mediji zavzamejo aktivno vlogo v političnem diskurzu. Ne širijo samo pogledov drugih akterjev, ampak tudi predlagajo njihovo določitev pomembnosti, interpretirajo in vrednotijo dogodke, ker poskušajo vplivati na politiko odločanja neposredno ali tudi posredno preko procesa ustvarjanja javnega mnenja med občinstvom” (Eilders, 2001: 3).

Eildersova pravi, da je namesto čim večje raznolikosti v ideološki poziciji časopisov glede določene teme značilna visoka raven skladnosti v medijskem sistemu. Razlogi za visoko stopnjo skladnosti so standardizirani kriteriji pozornosti, podobne strategije interpretacij in uniformiranost razrednih interesov. Po teoriji spirale molka Noelle-Neumannove (Eilders, 2001: 3) je visoko skladna medijska vsebina percipirana kot večinsko mnenje. Če gledamo z vidika družbene ravni, pomeni visoka skladnost medijev ustvarjanje družbenih norm in njihovo ohranjanje v času. Eildersova nasprotuje visoki stopnji skladnosti med mediji, saj jo definira kot oviro za družbene spremembe in grožnjo pluralističnemu idealu različnosti mnenj. Večja bo skladnost, bolj bo ideal pluralnosti v medijskem sistemu ogrožen, večja bo možnost ustvarjanja pristranskih in dominantnih mnenj ter pogledov. Interpretativne mreže pomenov v množičnih medijih lahko vodijo partikularne skupine interesa, ker postajajo medijska lastništva lažje vodljiva in se ohranjajo v rokah elite.

Poudarek na pluralnosti medijev in ohranjanje funkcije psa čuvaja je usmeritev, kateri naj bi se razvite demokratične države približale. Ravno nasprotno pa opažamo v slovenski družbi vse večjo podrejenost medijev političnim interesom. Tomšič (Tomšič, 2002 232-233) ugotavlja, da obstaja v

slovenskem medijskem prostoru “izrazita neuravnovešenost medijskega prostora, kjer večji del (predvsem tiskanih) medijev bolj ali manj odkrito favorizira t.i. levoliberalni blok, ki je na oblasti (po našem mnenju se je glede tega situacija v zadnjih letih – v primerjavi z začetkom 90. let – še poslabšala). Takšno stanje, saj na eni strani opozicija nima enakovrednih možnosti za predstavitev svojih političnih pogledov, na drugi pa mediji ne opravljajo v zadostni meri svoje nadzorne funkcije”.

4. PREDNOSTNO TEMATIZIRANJE

4.1. POMEMBOST DOLOČANJA VSEBINE

Jezik je v medijskem diskurzu uporabljen z namenom širitve družbenih vrednot, kot tudi legitimiranja družbenih kodov. Proces, ki v množičnih medijih poteka vzporedno s takoimenovanim prevladujočim diskurzom, je izbor kriterijev pozornosti, objavljanje istih dogodkov, ki vsebujejo dominantni diskurz, s katerim vplivajo na sisteme vrednot posameznikov in družbenih skupin.

Medijske hiše pripisujejo pomembnost dogodkom, ki so v skladu z sistemom, katerega podpirajo, bodisi ekonomskega bodisi političnega. Enostransko obveščanje javnosti in onemogočanje objave kritičnih mnenj v družbi, kjer obstajajo temelji demokratične vrednote svobode tiska in razprave željnih državljanov, postavijo pogoje, kjer se lahko razvije možnost cenzure novinarjev.

“Mediji ne zagotavljajo samo kognitivnega znanja, ko nas obveščajo o dogodkih, ampak urejajo in strukturirajo politično realnost, nakažejo večjo ali manjšo pomembnost, s tem ko je v medijski vsebini nekaj prisotno ali odsotno. Vsekakor je po mnenju mnogih opazovalcev funkcija prednostnega tematiziranja (agenda-setting) največji prispevek množičnih medijev političnemu procesu” (McNair 1995/1999: 52).

Prednostno tematiziranje je ena izmed funkcij množičnih medijev, ki sta jo v znanih študijah učinkovitosti medijev raziskovala McCombs in Shaw. Njuna teza se osredotoča na količino prostora in časa, ki ga množični mediji namenijo določeni politični, ekonomski ali družbeni zadevi. “Občinstvo se ne pouči samo o določenih javnih zadevah iz množičnih medijev, ampak se nauči določati tudi stopnjo pomembnosti, ki jo mora pripisati določenemu dogodku ali zadevi, zgledujoč se po poudarku, ki mu ga pripisujejo mediji” (McQuail, Windahl, 1982/1993: 104).

Pripisovanje pomembnosti postane v bralčevi pozornosti eden izmed glavnih dejavnikov pri oblikovanju mnenja o določeni situaciji, ki je oddaljena od njegove okolice, kjer obstaja majhna verjetnost preverjanja dogodkov. Če tukaj postavimo model, ugotovimo, da “bodo zadeve, ki dobijo več medijske pozornosti postale domače in zaznavanje njihove pomembnosti se bo skozi čas povečalo” (McQuail, Windahl, 1982/1993: 105).

Ugotovili smo, da množični mediji pripisujejo pomembnost specifičnim dogodkom, ki postanejo v očeh bralcev relevantnejši od dogodkov, ki v vsebini niso prisotni. K temu lahko še dodamo, da dobijo novice večjo pozornost, če so obravnavane v širšem časovnem okviru.

Lutharjeva (1998) ugotavlja, kako nastajajo medijska besedila in kaj omogoča izbor dogodkov, ki so prisotni v medijih. "Vprašanje, v kolikšni meri se novinarske reprezentacije približujejo realnemu, ni najpomembnejše. Besedila so namreč sestavni deli "realnih" družbenih odnosov, saj imamo vedno opravka z reprezentacijami dogodka (s poročilom o tem dogodku), ne pa z dogodkom samim. Realnost, s katero se ukvarja neki časopis ali televizijski dnevnik, ni nikoli goli posnetek realnosti. Vedno je produkt specifičnih protokolov "unovičenja". Ti protokoli se razlikujejo glede na predstavo o novinarski profesiji, ki velja za novinarsko prakso v določeni instituciji. Ta predstava vpliva na selekcijo, klasifikacijo, urejanje in interpretacijo odnosov med dogodki" (Luthar, 1998: 180).

4.2. POMEMBOST JAVNE RAZPRAVE

Legitimizacija kapitalističnega sistema je na dolgi rok spodbudila nastanek strankarskih mnenj in monopol nad medijskim lastništvom. Prvotni namen tiska pa je bil usmerjen v spodbujanje mnenja manjšin in ustvarjanje kritičnih pogledov na tekoča družbeno-politična dogajanja. Sodobni množični mediji ne omogočajo več vključitve v javno razpravo v isti obliki kot je ta omogočena političnim akterjem. Če bi državljani imeli enak dostop do medijskih vsebin, bi se lahko enakopravno vključili v javno razpravo družbeno relevantnih tem.

Tomšič (2002: 41) povzema misel Goelua, ko nam poskuša razkriti bistvo politične participacije, ki sestoji iz "sodelovanj/a/ ljudi pri odločanju o javnih zadevah preko bolj ali manj formaliziranih kanalov in sestoji iz vseh tistih aktivnosti, ki so na takšen ali drugačen način namenjene učinkovanju na delovanje in rezultate političnega sistema".

Splichal (1997) pojmuje oblikovanje civilne družbe prav z elementi sodelovanja in razpravljanja. Njegova opažanja so usmerjena v razumevanje vloge množičnih medijev v dvajsetem stoletju, kjer je razvrščanje javnih zadev določeno po kriterijih medijske pozornosti. Sledeč takšnemu razmišljanju mediji vplivajo na zadeve, ki bodo postale pomembne v očeh bralcev. Vnaprej določena razvrščenost pomembnih dogodkov in političnih zadev v množičnih medijih lahko posredno vpliva na oblikovanje mnenja in usmerja pozornost javnosti. Pri določanju pomembnosti

zadev so namreč državljani povsem izključeni iz procesa odločanja, temveč so le nosilci medijskega naslavljanja. V tem primeru postane spremljanje političnih odločitev preko medijev edina možnost spremljanja političnih procesov odločanja.

“Sodelovanje državljanov v javni razpravi je bistvena sestavina določanja družbenih ciljev in oblikovanja skupnih interesov, ki naj bi ju zagotovilo politično delovanje državljanov. Oblikovanje in izražanje javnega mnenja pa nista le politični, ampak v temelju komunikacijski proces. Množični mediji, kot prostor za javno predstavljanje idej in interesov ter svobodno razpravljanje, so postali tudi temeljni pogoj konstituiranja civilne družbe”. (Splichal 1997: 336-338).

Družbena solidarnost med državljani je virtualna skupinska povezanost, ki daje vtis fizične prisotnosti. Javnost, kot obče dostopen prostor, v sodobnosti ni več prostor za fizično zbiranje kritičnih državljanov (kot so bili agore, forumi, trgi, saloni ali kavarne), če razumemo pojem javnosti kot socialno kategorijo (kot ohlapno organizirano kolektiviteto ali skupino), ki se na tem prostoru združi, racionalno razpravlja in izoblikuje odnos do kritičnih družbenih vprašanj. Prepletanje ekonomskih in političnih interesov ter nezmožnosti sodelovanja državljanov v javnomnenjskih procesih omogoča večji manevrski prostor medijskim hišam. Povezava med političnimi akterji, založniki ter uredniki je v današnji družbi realnost. Tako demokratično delovanje javnega prostora je vprašljivo ali morda skoraj nemogoče.

5. KAJ JE ZVEZA NATO

V obdobju rekonstrukcije družbe po drugi svetovni vojni, med leti 1945 in 1949, so zahodne države občutile potrebo po skupni obrambni politiki. Razlog za takšno odločitev so bile ekspanzionistične metode Sovjetske zveze in njihova ohranitev vojaške moči. Leta 1949 so s podpisom Washingtonske pogodbe postale članice Severno Atlantske zveze (NATO - North Atlantic Treaty Organization) Združene Države Amerike, Kanada, Belgija, Francija, Luxemburg, Nizozemska, Velika Britanija, Danska, Islandija, Italija, Norveška in Portugalska. Kasneje so se jim pridružile še Grčija in Turčija (1952), Nemčija (v letu 1955 še Zvezna Republika Nemčija), Španija (1982) ter leta 1999 še Češka Republika, Madžarska in Poljska (Nato, 2001).

Nato je bil ustanovljen z namenom zagotavljanja varnosti držav zaveznic s političnimi in vojaškimi sredstvi, ki temeljijo na kolektivni obrambi, določeni v 5. členu pogodbe. Zveza Nato je z obilno vojaško, tehnološko in gospodarsko pomočjo ZDA po drugi svetovni vojni in med hladno vojno zagotavljala vojaško varnost zahodni Evropi. S spremembami v mednarodnem okolju po koncu hladne vojne so se naloge zveze Nato razširile tudi na zoperstavljanje grožnjam, kot so etnični konflikti, politična in gospodarska nestabilnost, širjenje jedrskega, biološkega in kemičnega orožja ter terorizem.

Leta 1991, ob rojstvu neodvisne in samostojne Slovenije ter med preoblikovanjem evropskega zemljevida, se je v Natu spremenil strateški koncept delovanja zavezništva. Nato je moral na novo definirati svojo vlogo po padcu berlinskega zidu. Voditelji članic zavezništva so tako novembra 1991 v Rimu sprejeli Deklaracijo o miru in sodelovanju, ki definira nove naloge in politiko Nata. Deklaracija poudarja podporo državam srednje in vzhodne Evrope pri uvedbi reform in ponuja praktično pomoč pri njihovi izvedbi. Kasneje so sprejeli še več podobnih strateških dokumentov in leta 1994 ustanovili Partnerstvo za mir.

Nato se je obrnil proti vzhodu z namero širjenja vpliva, sodelovanja, miru in stabilnosti. Po vrhu v Washingtonu se je leta 1999 tudi fizično razširil na ozemlje Poljske, Češke in Madžarske. Na vrhu v Pragi pa je prišlo do uvoda v največjo širitev doslej. Vabilo v polnopravno članstvo so prejele Bolgarija, Estonija, Litva, Latvija, Romunija, Slovaška in Slovenija.

6. METODOLOGIJA

6.1. ANALIZA DNEVNIH ČASOPISOV

Kot pravi Koširjeva (1988: 19), sestavlja novinarsko besedilo celotna grafična podoba, ki vključuje naslov, nadnaslov, podnaslov in fotografijo. Pri raziskovalnem problemu se bom osredotočila predvsem na tekstovno plat besedila. Raziskavo bom torej omejila na jezikovne podobe, pisne dogodke in stališča novinarskega besedila, čeprav imajo v sodobnih časopisih tudi vizualne podobe pogosto predvsem prepričevalno funkcijo. Vsekakor bi bilo zanimivo obravnavati celotno grafično podobo analiziranih novinarskih besedil, vendar bi tako postal obseg raziskovalne naloge preširok.

V analizo bom vključila vse informativne in interpretativne članke, ki so se pojavili v časopisih Delo, Dnevnik in Večer v obdobju med 1. januarjem in 23. marcem 2003. Pri analizi bom upoštevala vse članke, v katerih se pojavijo besede "vključevanje Slovenije v zvezo Nato" in "Nato".

Prva razvrstitev, po katerih sem urejala članke, je bila selekcija med interpretativnimi in informativnimi članki. Informativne članke sem razporedila v posamezne teme, ki so se v raziskovalnem obdobju v medijih pogosto pojavljale in katere bom naštela v nadaljevanju.

Zaradi velikega števila prilog sem se odločila za analizo osrednjega dela časopisne vsebine, ki obravnava tekoče dogodke in objavlja mnenja. V analizo nisem vključila prilog časopisa Delo kot so Ona, Delo in dom, Polet, prilog Dnevnika, kot so Hopla, Pilot in Nedeljski Dnevnik ter prilog Večera, kot so Zdravo, Premoženje, Kvadrati in Raziskovalec. V časopisu Delo sem izključila iz analize rubriko "Tedensko Ogledalo", ki povzema politična dogajanja preteklega tedna, kjer se informacije o dogodkih ponavljajo. Če bi vključila v analizo tudi to rubriko, bi merila dvojne dogodke in mnenja o Natu.

6.2. ANALIZA INFORMATIVNIH ČLANKOV

V časopisu Delo, Dnevnik in Večer bom analizirala vse informativne članke, ki so obravnavali vstop Slovenije v zvezo Nato. Notranjepolitična stališča o vstopu v zavezništvo in dnevno poročanje o delovanju uradne politike so bile najpogostejše obravnavane teme v vseh treh časopisih. Upoštevala sem tudi sporočanja stališč in dogodkov povezanih s tujimi političnimi osebami, katere

je zanimala slovenska politična referendumska usoda in stališča civilne družbe, ki so v veliki večini nasprotovala vstopu v zvezo Nato.

Prisotnost tem sem ugotavljala v dveh korakih analize. V primerjalni analizi poročanja dnevnoinformativnih časopisov sem ugotavljala prisotnost najpogostejših tem, pri čemer sem opazovala obseg medijske pozornosti, ki je bila namenjena poročanju o vstopu v zvezo Nato. Upoštevala sem tudi prisotnost psevdodogodkov, ki so bili med poročanjem kontinuirano prisotni na dnevnem redu časopisov. V drugem koraku analize časopisov sem pa upoštevala samo delitev v poročanju o nasprotnikih in zagovornikih vstopa v zavezništvo.

Informativne članke sem porazdelila v pet skupin glede na teme poročanja, ki so se največkrat pojavljale v časopisih. Članke, ki so vključeni v analizo, sem razvrstila po spodaj navedenih temah.

Teme poročanja so bile:

1. Poročanje o stroških članstva
2. Poročanje o profesionalizaciji vojske
3. Poročanje o varnosti
4. Poročanje o mednarodnem okolju povezanim z delovanjem Nata
5. Poročanje o nasprotnikih.

Med zgoraj naštetimi temami sem v analizi tudi upoštevala članke, ki so poročali o umetno proizvedenih dogodkih oz. "psevdodogodkih". Le-ti so posebej ustvarjeni za množična občila (srečanja, strankarske konvencije, novinarske konference, demonstracije,...). Psevdodogodki so koristni za večjo razpoznavnost družbenega problema o katerem teče javna razprava in niso naključni. Psevdodogodki, ki so se največkrat pojavili med poročanjem o zvezi Nato so bili naslednji:

1. Poročanje o obiskih tujih političnih predstavnikov
2. Poročanje o dejavnostih slovenskih političnih predstavnikov
3. Objave javnomnenjskih raziskav
4. Poročanje o referendumu.

6.3. ANALIZA INTERPRETATIVNIH ČLANKOV

V časopisu Delo sem analizirala interpretativne članke v rubrikah "Tema dneva", "Mnenja" in "Sobotna priloga".

V časopisu Večer sem analizirala mnenjske članke v sekciji "Odmev", "Danes" in "Komentiramo" v skupni rubriki "V žarišču". Vključila sem tudi "Sobotno prilogo".

Interpretativni članki v časopisu Dnevnik so prisotni v rubriki "Komentar" in ob sobotah v mnenjski prilogi časopisa "Zelena Pika".

Interpretativne članke sem obravnavala izključno glede poročanja o prednostih in pomanjkljivostih vstopa Slovenije v zvezo Nato. V analizo sem vključila članke, v katerih se pojavijo mnenja nasprotnikov in zagovornikov. Težje je bilo razvrstiti članke, v katerih se do teme opredeljuje novinar. V primeru pozitivnega opredeljevanja novinarja z izjavami, kot so "dobro bi bilo vstopiti v zvezo" je članek dobil vrednost zagovornika vstopa v Nato. Če je novinar negativno poročal o zavezništvu, je dobil članek vrednost nasprotnika vstopa v Nato. Uravnoteženi članki so obravnavali bodisi pozitivne bodisi negativne posledice vstopa v Nato. Članki, v katerih je bil novinar neopredeljen, so dobili nevtralno vrednost.

7. PRIMERJALNA ANALIZA TEM

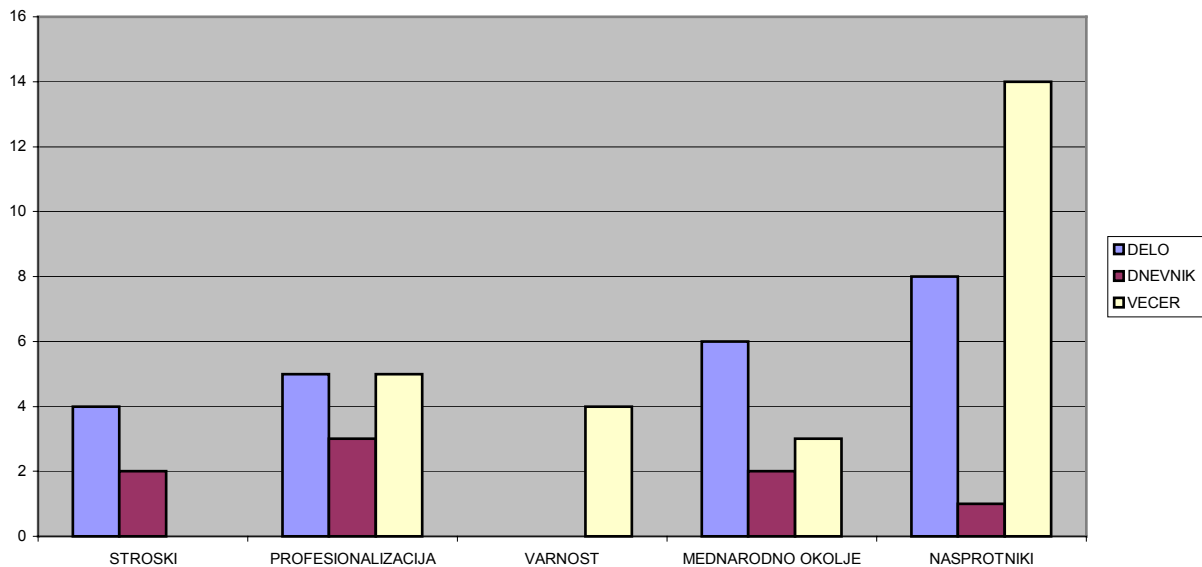
V tem poglavju bom raziskovala obseg medijske pozornosti, ki so ga bile deležne teme o vstopanju Slovenije v zvezo Nato v raziskovalnem obdobju. Med analizo sem razdelila časopisne članke v pet tematskih sklopov, ki so dobili najmanj medijske pozornosti in štiri psevdodogodke, ki so dobili izredno medijsko pokritost.

Analiza poročanja o vstopu Slovenije v zvezo Nato je pokazala relativno skladnost v poročanju medijskih vsebin dnevnoinformativnih časopisov Delo, Dnevnik in Večer. Dejstvo, da so vsi obravnavani časopisi v prevladujoči državni lasti pa potrjuje značilnosti zaprtega medijskega prostora, ki je nadzorovan s strani ekonomskih in političnih interesov.

Poročanje o varnosti je bila najmanj obravnavana tema, objavljeni so bili samo štirje članki v časopisu Večer. Tudi poročanje o stroških članstva je dobilo malo medijske pozornosti. V Delu so bili objavljeni štirje prispevki in v Dnevniku samo dva. Malo več pozornosti je dobilo poročanje o mednarodnem okolju povezanim z delovanjem Nata in profesionalizaciji vojske. Tukaj lahko sklepam, da je bil večji odziv na temo profesionalizacije vojske samo zaradi direktnih groženj ministra za obrambo o služenju vojaškega roka za ženske v primeru nečlanstva v zvezo Nato. Večje je bilo tudi poročanje o dogodkih v mednarodnem okolju povezanim z delovanjem Nata zaradi vprašanja vpletenosti zveze Nato v konflikte na Bližnjem vzhodu. Poročanje o nasprotnikih, ki bo predmet raziskovanja v nadaljevanju, je med temami o vstopu v Nato dobilo največ pozornosti. Medijska pozornost temam, ki naj bi omogočale razpravo med državljani je bila v tiskanih medijih skoraj zanemarljiva.

	DELO	DNEVNIK	VEČER
STROŠKI	4	2	0
PROFESIONALIZACIJA	5	3	5
VARNOST	0	0	4
MEDNARODNO OKOLJE	6	2	3
NASPROTNIKI	8	1	14
SKUPAJ	23	8	26

Primerjava tematskega poročanja

7.1. PRIMERJAVA TEMATSKEGA POROČANJA

7.1.1. POROČANJE O STROŠKIH ČLANSTVA

Med štirimi članki v časopisu Delo, ki so obravnavali stroške članstva v Nato je samo eden zagovarjal uradno stališče vlade in obrambnega ministrstva, da bo članstvo v Natu poceni, medtem ko so bili ostali kritični. Uradno stališče o stroških članstva je poročal novinar Božo Mašanović.⁶ Novinar, z večjo stopnjo kritičnosti do informacij, ki so jih navajali vladni uslužbenci je Rok Praprotnik. Novinar je bil kritično usmerjen glede stroškovnih podatkov vključitve v zvezo Nato,⁷ katere je vlada zamolčala. Novinar je postavil pod vprašaj tudi nakup vojaške opreme, ki bi jo morala Slovenija nabaviti kot članica Nata, kar bi zelo povečalo stroške vključitve⁸. Tema o stroških članstva v zvezo Nato je bila v časopisu Delo obravnavana obrobno, vendar je bilo poročanje novinarja Praprotnika kritično do delovanja predstavnikov oblasti.

V časopisu Dnevnik sta bila napisana dva članka o stroških članstva. Novinar Domen Caharijas je poročal o nedostopnost podatkov glede stroškov državne obrambe, če bi Slovenija postala članica Nata ali bi morala sama poskrbeti za njo.⁹ V drugem članku je novinar poročal o pozitivnem zagovarjanju slovenskih politikov, da bo sistem kolektivne obrambe Nata cenejši. Poročal je tudi o

⁶ Članstvo v Natu bo poceni (1.2.2003)

⁷ Tri milijone dolarjev za Nato (30.1.2003)

⁸ Odpadnik nas bo drago stal (5.3.2003)

⁹ Koliko bi nas stala zavrnitev Nata? (31.1.2003)

odklonilnem odgovoru predstavnika Ministrstva za obrambo o nakupu dražje vojaške opreme za obrambo pred nevojaškimi napadi, oziroma terorizmom.¹⁰ Poročanje v časopisu Dnevnik o temi stroškov članstva v Nato je bilo obravnavano zelo marginalno, saj sta bila prisotna v treh mesecih samo dva članka, kjer je bilo sicer poudarjeno dejstvo o nedostopnosti vladnih podatkov o stroških članstva v zvezi Nato.

V časopisu Večer ni bilo člankov, ki bi obravnavali stroške članstva. Sklepam lahko, da je bilo nasplošno zanemarjeno dejstvo pomembnosti podatkov stroškovnih struktur za članstvo v zvezi Nato.

7.1.2. POROČANJE O PROFESIONALIZACIJI VOJSKE

V časopisu Delo je bilo objavljenih pet člankov, ki so obravnavali temo profesionalizacije slovenske vojske. Novinar Rok Praprotnik je poročal o izjavi načelnika generalštaba slovenske vojske, ki načrtuje ponovno uveljavitev naborniškega sistema, če Slovenija ne bi postala članica Nata.¹¹ Naslednji trije članki so poročali o grožnji ministra za obrambo, da bodo morali vpeljati obvezni vojaški rok tudi za ženske, če bodo državljani na referendumu zavrnili vstop v Nato. V dveh člankih je novinar Gorazd Utenkar kritično poročal o izjavi ministra za obrambo o obveznem služenju vojaske za ženske. Poročal je tudi o mnenju "Gibanja študentov proti militarizaciji", ki se je odzval zelo kritično na izjavo ministra Grizolda.¹² V edinem pozitivnem članku, je novinar Božo Mašanović poročal o delovanju Natovega odbora za proučevanje obrambe, ki pozitivno ocenjuje vojaške reforme v Sloveniji.¹³ Tema profesionalizacije je v obravnavanih člankih bila prisotna skoraj v enakem številu, kot poročanje o stroških članstva. Kritično so bile tudi obravnavane izjave ministra za obrambo in načelnika slovenske vojske. Novinarja Rok Praprotnik in Gorazd Utenkar sta izpostavila dogodke kritično in uravnoteženo.

Časopis Dnevnik je objavil tri članke o temi profesionalizacije slovenske vojske. Novinar Domen Caharijas je poročal o zaustavitvi napredovanja profesionalizacije vojske, kot to zagovarja Ministrstvo za obrambo in možnost ponovne uvedbe naborniškega sistema, če Slovenija ne bo postala članica Nata.¹⁴ V naslednjem članku je novinar poročal o izjavi ministra za obrambo, da bo

¹⁰ Nato nas bo branil tudi pred napadi teroristov (6.3.2003)

¹¹ Časovni pritisk in belgijski sindrom (15.1.2003)

¹² Neslana šala ali minister že ve, kaj govori (23.1.2003)

¹³ Ugodna ocena vojaških reform (5.2.2003)

¹⁴ Vojska se manjša in krepi (15.1.2003)

potrebno vpeljati v slovensko vojsko naborniški sistem tudi za ženske, če Slovenija ne bo vstopila v zvezo Nato. Novinar je pri tem označil izjavo ministra kot oviro k jasno argumentirani debati o Natu. Navedel je tudi stališče nevladne organizacije Mirovni inštitut o ministrovi izjavi, ki pravi da so takšne izjave manipulacija javnosti.¹⁵ V tretjem prispevku novinarja Domna Caharijasa je k članku prispevala tudi novinarka Meta Roglič. Predmet poročanja je bila izjava ministra za obrambo in predstavitev mnenj vladnih predstavnikov, ki so se distancirali od izjave ministra.¹⁶ Novinar je v enem izmed treh člankov izpostavil dejstvo oviranja javne razprave s strani ministra za obrambo. Poročanje časopisa Dnevnik o profesionalizaciji vojske je bilo manj kritično, kot pri časopisu Delo. Novinar Domen Caharijas je edini poročal kritično in uravnoteženo o izjavah ministra za obrambo.

V časopisu Večer je bilo napisanih pet prispevkov, ki obravnavajo temo profesionalizacije slovenske vojske. Novinar Blaž Zgaga je poročal o spremembah v slovenski vojski, kot jih je navedel načelnik slovenske vojske Ladislav Lipič.¹⁷ V naslednjem članku je predstavil mnenja ministra Grizolda po tem, ko se je njegova izjava o obveznem služenju vojaškega roka v primeru nečlanstva v Natu pojavila v javnosti.¹⁸ Novinar Blaž Zgaga ni predstavil nasprotna ali kritična mnenja glede izjave ministra za obrambo. Novinar Mirko Lorenci se je kritično odzval na izjavo ministra za obrambo in je tudi povzemal kritično izjavo Jožeta Mencingerja, rektorja ljubljanske univerze.¹⁹ Novinar Mirko Lorenci je predstavil bolj kritična mnenja od svojega sodelavca, vendar je novinar o temi profesionalizacija vojske poročal samo enkrat. Lahko torej rečem, da je bil časopis Večer bolj naklonjen uradni predstavitvi stališč slovenske vojske, kot pa kritičnemu opazovanju.

7.1.3. POROČANJE O VARNOSTI

Pri poročanju o temi varnost je bilo opaziti pomanjkanje v poročanju s strani časopisa Delo in Dnevnik. Poročanje o varnosti je bila izključno obravnavana tema s strani časopisa Večer. Objavljeni so bili štirje članki. V prvem članku je novinar Blaž Zgaga poročal o zgodovini zavezništva. Poudaril je tudi pomembnost referendumskega vprašanja za Slovenijo.²⁰ V drugem članku je Blaž Zgaga predstavil mnenje avtorjev novih knjig s področja varnosti, ki so izšle na Fakulteti za družbene vede.²¹ Novinar Blaž Zgaga je predstavil samo uradna stališča o vstopu Slovenije v zvezo Nato. Nasplošno lahko trdim, da je časopis Večer med poročanjem o varnosti bolj

¹⁵ Bo referendum usoden tudi za ženske? (22.1.2003)

¹⁶ Obrambni minister dela proti Natu (23.1.2003)

¹⁷ S podporo politike in javnosti (15.1.2003)

¹⁸ Obvezno naborništvo za ženske: Črni humor! (23.1.2003)

¹⁹ Ministri za obrambo ali za napad (27.1.2003)

²⁰ Kakšnim grožnjam se bo Nato zoperstavljal v prihodnje? (4.1.2003)

²¹ Evropska Unija ni alternativa za Nato (12.2.2003)

naklonjen uradnemu predstavljanju dogodkov. Sklepam, da je pomanjkanje informacij v časopisih Delo in Dnevnik ter občutna pozitivna naklonjenost časopisa Večer do uradnih stališč, prikaz podobnega načina poročanja o varnosti v dnevnoinformativnih časopisih.

7.1.4. POROČANJE O MEDNARODNEM OKOLJU POVEZANIM Z DELOVANJEM NATA

Med šestimi članki, ki poročajo o dejavnostih Nata v mednarodnem okolju je novinar Božo Mašanović štiri krat poročal s sedeža zavezništva v Bruslju.²² Poročal je o obrambnih dejavnostih Nata povezanimi z ameriško odločitvijo o napadu na Irak. Članki samo povzemajo izjave in dogodke najvišjih predstavnikov Nata. Novinar Ervin Hladnik Milharčič opisuje stališča ameriškega obrambnega ministra Donalda Rumsfelda glede usmerjenosti Nata k vzhodu in k Novi Evropi.²³ Novinarka Barbara Kramžar opisuje dogodke in izjave na mednarodni Münchenski konferenci o varnosti.²⁴ Vsi novinarji, ki so pisali o mednarodnem delovanju Nata niso predstavili kritičnih mnenj o vključitvi Slovenije v zavezništvo.

V časopisu Dnevnik sta bila napisana dva članka o temi mednarodnega okolja in delovanja zveze Nato. Podobno kot so novinarji pisali v Delu, je tudi tukaj poročanje osredotočeno na notranje dogajanje v zavezništvu, ni pa izpostavljeno kritično poročanje o zavezništvu.

V časopisu Večer je novinar Bojan Bauman poročal o posvetu, ki ga je organiziral predsednik Republike Slovenije Janez Drnovšek o vplivu vojne v Iraku na mednarodno varnost. Novinar je poročal samo o izjavah predstavnikov vlade in strokovnjakov na področju mednarodne varnosti.²⁵ Novinar Peter Jančič je poročal o dovoljenju, ki ga mora odobriti vlada za prevoz ameriškega orožja skozi slovensko ozemlje in njihovo zadrego pred referendumom, ker je bil izid le-tega še nesiguren.²⁶ Novinarja tudi v časopisu Večer ne izpostavita nobenega kritičnega mnenja o dogajanju v mednarodnem okolju povezanim z delovanjem Nata. Sklepam lahko, da obstajajo podobnosti med poročanjem v vseh treh dnevnoinformativnih časopisih v primeru člankov, ki obravnavajo delovanje Nata v mednarodnem okolju.

²² Kriza zaupanja v Natu (11.2.2003), Jedke tožbe Lorda Robertsona (15.2.2003), Nato kuje spravo (17.2.2003), Nato zakrpal krizo (20.2.2003)

²³ Natovska Evropa brez Nemčije in Francije (24.1.2003)

²⁴ Spopad za zmagovito definicijo (ne)varnosti (10.2.2003)

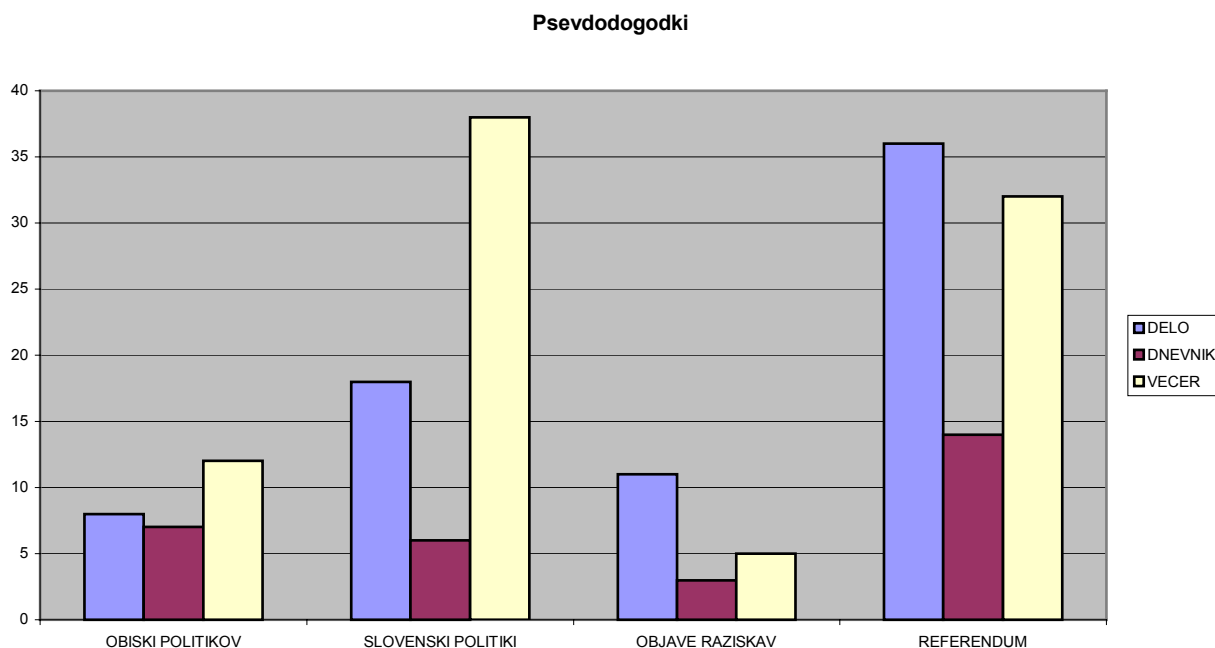
²⁵ Aktivna vloga ali opazovanje iz varne razdalje? (18.1.2003)

²⁶ Kako dobiti referendum in se ne zameriti ZDA? (8.3.2003)

7.2. PRIMERJAVA POROČANJA O PSEVDODOGODKIH

Poročanje psevdodogodkov je bilo bolj pogosto v primerjavi s tematskim poročanjem. Zato sklepam, da so dnevnoinformativni časopisi namenili več prostora poročanju o delovanju uradnih političnih predstavnikov, poročanju o referendumu nasplošno in objavam javnomnenjskih raziskav, kot pa poročanju o stroških članstva, profesionalizaciji vojske, varnosti, medanordnem okolju povezanim z delovanjem Nata in o nasprotnikih. Delo je tematskemu poročanju o vstopu v Nato namenil 23 člankov, medtem ko je namenil psevdodogodkom 73 člankov. Dnevnik je namenil 8 člankov tematskemu poročanju in 30 člankov psevdodogodkom. Večer je poročal o temah v 26 člankih, medtem ko je poročal o psevdodogodkih v 87 člankih.

	DELO	DNEVNIK	VEČER
OBISKI POLITIKOV	8	7	12
SLOVENSKI POLITIKI	18	6	38
OBJAVE RAZISKAV	11	3	5
REFERENDUM	36	14	32
SKUPAJ	73	30	87

Psevdodogodek "Poročanje o referendumu" se je največkrat pojavil med časopisnimi prispevki. Delo je poročalo o referendumu v 36 prispevkih, Dnevnik v 14 prispevkih in Večer v 32 prispevkih. Poročanje o referendumu je vsebovalo naslednje dogodke:

- mnenja in razprave slovenskih političnih strank o referendumu nasplošno (izvedba, referendumski postopek, datum referenduma, sprememba ustave),
- seje, sestanki ali tiskovne konference političnih strank, evroatlantske koordinacije, državnega zbora, državnih svetnikov, ustavne komisije, parlamentarni odbor za zunanjo politiko o referendumu nasplošno,
- delovanje Državnega zbora: sporočila strankam, predlogi o referendumu nasplošno,
- potek referenduma (objave rezultatov, nadzorniki).

Najbolj opazen psevdodogodek je bil “Poročanje o dejavnostih slovenskih političnih predstavnikov”. V Delu se je pojavil 18 krat, v Dnevniku 6 krat in v Večeru 38 krat. Vseboval je:

- izjave vladnih predstavnikov o pozitivnih prednostih vključitve Slovenije v zvezo Nato,
- izjave o dobri pripravljenosti Slovenije za včlanitev v zvezo Nato,
- izjave o enkratni priložnosti za slovensko politično in ekonomsko razpoznavnost v mednarodnem okolju,
- obiski slovenskih politikov in poročanje o pristopnih pogovorih na sedežu Nata,
- predstavitev uradne vladne kampanje o vključitvi v zvezo Nato.

Veliko prispevkov je bilo tudi namenjenih poročanju o obiskih tujih političnih predstavnikov. Časopis Delo je o obiskih poročal 8 krat, Dnevnik 7 krat in Večer 12 krat. Poročanje je bilo namenjeno obiskom naslednjih tujih predstavnikov:

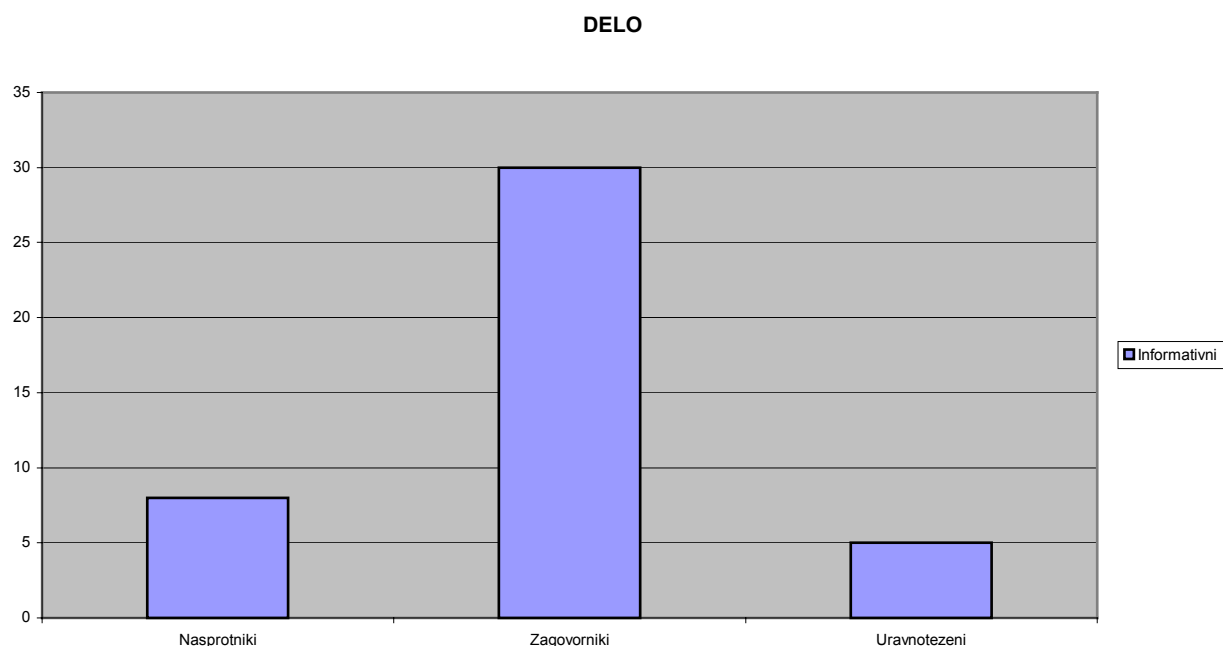
- najvišjih funkcionarjev zveze Nato,
- najvišjih predstavnikov Evropske Unije,
- zunanjih ministrov držav, ki so vključene v zvezo Nato.

Med prispevki psevdodogodkov so večkrat tudi bili prisotni rezultati javnomnenjskih raziskav, ki so jih izvajale agencija Dela Stik, Urad vlade za informiranje in Center za raziskavo javnega mnenja Fakultete za družbene vede. V časopisu Delo je bilo objavljenih 11 prispevkov, v Dnevniku 3 in v Večeru 5.

8. ANALIZA INFORMATIVNIH ČLANKOV

8.1. ANALIZA ČASOPISA DELO

V časopisu Delo sem analizirala 96 informativnih člankov o vstopu Slovenije v Nato. Pri tem sem ugotovila, da so se nasprotniki pojavili osem krat. Dobili so tri krat manj medijske pozornosti kot so je dobili zagovorniki vstopa v Nato. Nizko je bilo tudi število uravnoteženih člankov, samo pet. Zaradi majhnega števila člankov, ki so obravnavali stališča, ki nasprotujejo vstopu v Nato, bom v nadaljevanju navedla prispevke, ki so poudarjali stališča nasprotnikov vključitve v zvezo Nato. Večina nasprotnikov pripisuje političnemu delovanju vlade manipuliranje z javnostjo, prikrivanje podatkov o stroških vstopa v zavezništvo in zaskrbljujočo podporo slovenske zunanje politike mednarodnim delovanjem Združenih držav Amerike.

8.1.1. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO NASPROTOVANJE VSTOPU V NATO

Med osmimi informativnimi članki, ki obravnavajo nasprotovanje vstopu v zvezo Nato, gre večinoma za intervjuje novinarja Tomaža S. Natlačna. Intervjuje je opravil z vojaškim analitikom Milanom Gorjancem, retkorjem Univerze v Ljubljani Jožetom Mencingerjem, Aureliem Jurijem, s Francom Jurijem in z Bogomirjem Kovačem. Poleg teh sta bila objavljena tudi članka novinarki Barbare Hočevnar, ki sta poročala o negativnih stališčih do vstopa v Nato aktivistke Marte Gregorčič

in o državljanski pobudi za ustanovitev območij miru ter članek novinarja Branka Sobana, ki je poročal o neodvisni obrambni politiki Finske.

Novinar Tomaž S. Natlačen je opravil intervju z vojaškim analitikom Milanom Gorjancem²⁷, ki je poleg izrecne samokoristi zavezništva ob morebitnem ščitenju območja Slovenije poudarjal tudi visoke stroške vstopa v zavezništvo:

“Nikakršne potrebe po vstopanju v to družino ne vidim. Zato, ker ne bomo ničesar pridobili. Prvič: če pogledamo s finančnega vidika, bo morebitni vstop pomenil višje stroške, namenjene za vojsko.”

Novinar Natlačen je tudi opravil intervju z rektorjem ljubljanske Univerze Jožetom Mencingerjem²⁸, ki je poudarjal, da argumenti, kot so krepitev demokracije, gospodarstva in varnosti, za vstop v zavezništvo nimajo zadovoljive strokovne utemeljitve. Njegovo razlago prvih dveh točk bom povzemala v naslednji utemeljitvi:

“Osebnostno zastopam stališče, da je vstop v Nato povsem nepotreben. [...] Nato je vsaj irelevanten za demokracijo, saj so v tej organizaciji tako demokratične kot tudi nedemokratične države. /N/i nobenega dokaza, da bi se izboljšal gospodarski položaj v novih članicah oziroma kandidatkah za članstvo. Celo poslabšal se je”.

Novinar Tomaž S. Natlačen je intervjujal poslanca ZLSD Aurelija Jurija²⁹, ki je izrazil svoje nestrinjanje glede vstopa Slovenije v zvezo Nato. Poudaril je zaskrbljujoče delovanje v Iraku Združenih držav Amerike, glavne predstavnice zveze Nato.

“Eden od argumentov proti vstopu v Nato je tudi ta, da kot nevtralni nismo zanimivi za mednarodni terorizem. Sploh če Slovenija ne bo prevzemala odgovornosti za konflikte v Iraku, Palestini, itn.”

Naslednji objavljen intervju novinarja Tomaža S. Natlačnega je s Francom Jurijem³⁰, nekdanjim diplomatom. Juri zagovarja stališče, da bi se morala slovenska zunanja politika pridružiti stališčem

²⁷ “Nato ne bo krvavel za Slovenijo” (4.1.2003)

²⁸ “Naša politična elita misli, da je ‘nobel’ biti v Natu” (15.1.2003)

²⁹ “Nato bi moral postati civilna zaščita” (29.1.2003)

³⁰ “Zunanje ministrstvo izgubilo kompas” (14.2.2003)

Evropske Unije in umakniti izjave o podpori stališčem Združenih držav Amerike o napovedanem napadu na Irak. Svoje nestrinjanje je Franco Juri izrazil s spodnjimi mislimi:

“Ne pozabimo, da nas prizadevanja za vstop v Nato, ki so pravzaprav postala dogma naše politike, vežejo na dejanja, ki jih diktirajo ZDA. Povsem jasno je, da se je po praškem povabilu začelo obdobje “sprejemnih izpitov”. Med njimi je bilo povabilo k sodelovanju v operacijah za vzdrževanje miru v Afganistanu, povabilo za sodelovanje v operacijah v povojnem Iraku, s političnega vidika pa pristop k izjavi vilniuške skupine. Menim, da bi bilo v nasprotnem pod vprašajem naše članstvo v Natu”.

Naslednji intervju je novinar Natlačen opravil s članom Liberalne akademije in izrednim profesorjem na Ekonomski fakulteti Bogomirjem Kovačem³¹. Svoje pomisleke je tudi Kovač usmeril v večjo količino stroškov, ki jih bo imela Slovenija ob vstopu v zavezništvo. Kovač je tudi kritično ocenil delovanje slovenske politične elite.

“Še enkrat bi rad poudaril, da dvakratni strošek, predvsem prikriti, pomenijo za tako majhno gospodarstvo, kot je slovensko, predvsem zmanjševanje in ne povečanje varnosti [...] Še enkrat bi rad poudaril, da se moramo zavedati, da se slovenska politična elita, kar je meni povsem nerazumljivo, dobesedno igra s suverenostjo države”.

Novinarka Barbara Hočevar je poročala o stališčih Delove osebnosti leta aktivistke Marte Gregorčič³². Gregorčičeva ugotavlja, da ni bilo v javnosti nobene argumentirane debate o temi vključevanja Slovenije v zvezo Nato. Nasprotno temu je opazila, da je bil poudarek na propagandi.

“Uradna politika je aktivno manipulirala z državljani, kar je bilo najbolj očitno v propagandnem gradivu, ki ga je pripravila vlada, in v arogantnih televizijskih nastopih politikov. Kritiki so bili povsem odrezani od medijev, zato se je nam zdelo, da je treba prebiti led, da mora diskusija postati javna, predvsem pa argumentirana, strokovna in znanstvena”.

Novinarka Barbara Hočevar je tudi poročala o državljanski pobudi za ustanovitev območij miru³³. Poročala je o skupini posameznikov, ki so z akcijo *Umaknite podpis*, pozvali slovensko vlado naj odstopi od Vilniške deklaracije, v kateri je podpirala delovanje ZDA na območju Iraka. Tanja

³¹ “Stroške vstopa bo nekdo moral plačati” (13.3.2003)

³² Proti Natu in za potisnjene na rob (7.1.2003)

³³ Apel za območja miru (14.3.2003)

Rener, Zoja Skušek in Rastko Močnik so tudi pozvali slovenske državljane k možnosti ustanovitve območij brez vojske in orožja. Novinarka je predstavila njihovo nestrinjaje o vključitvi Slovenije v Nato z naslednjim citatom:

“Četudi bomo zavrnili vključitev v Nato, bomo morali še naprej brzdati bojevitost uradne politike. Če bi se sedanji uradni politiki vsemu navkljub posrečilo, da Slovenijo potisne v zvezo Nato, bi lahko samo še državljani sami branili ustavo in zagotavljali varnost”

V naslednjem članku je novinar Branko Soban predstavil državo Finsko, kot primer države, ki ni vključena v zvezo Nato³⁴. Novinar je ugotavljal, da so Slovenijo obiskali številni predstavniki držav, ki so vključeni v zvezo Nato in noben izmed predstavnikov držav, ki niso članice Nata:

Slovenijo je v dneh pred referendumom o Natu obiskal najelitnejši polk zahodnoevropskih politikov, ki so javnost neusmiljeno prepričevali o koristnosti vstopa v to vojaško organizacijo. Toda zanimivo je, da ni bil v Ljubljano v teh dneh povabljen niti en politik iz tistih članic Evropske Unije, ki niso v Natu (Finska, Švedska, Avstrija, Irska), in nihče iz nevtralne Švice. Kakor da bi se v Ljubljani bali, da bi se volilci utegnili preveč zanimati za “nenatovske” evropske izkušnje.

8.1.2. URAVNOTEŽENI ČLANKI

V vsakem izmed spodaj navedenih člankov sem opazila tako prisotnost stališč nasprotnikov vključitve v zvezo Nato ali kritična mnenja novinarjev do uradnih stališč vladnih predstavnikov, kot zagovornikov vstopa v Nato. Lahko jih torej poimenujem uravnoteženi prispevki. Avtorja, ki sta pisala uravnoteženo v časopisu Delo sta bila novinarja Gorazd Utenkar in Rok Praprotnik. V tem primeru novinarja spoštujeta novinarski kodeks. Število člankov, ki so zagotavljali nepristransko poročanje o vstopu Slovenije v Nato je bilo zelo nizko v primerjavi s članki, ki so povzemali uradna stališča oblasti. Novinarja v prispevkih kritizirata izjavo ministra za obrambo o morebitnem služenju vojaškega roka za ženske, o visokih stroških članstva ob vključitvi v zvezo Nato in o ponovni uvedbi naborniškega sistema. V nadaljevanju bom predstavila primere uravnoteženega poročanja novinarjev Dela.

³⁴ Finska je za neodvisno obrambno politiko (19.3.2003)

Novinar Gorazd Utenkar³⁵ je na prvi strani časopisa predstavil mnenja slovenskih najvišjih politikov in njihov odziv na izjavo obrambnega ministra o obveznem služenju vojaškega roka za ženske, če Slovenija ne bi postala članica zveze Nato. V istem članku je bilo povzeto tudi kritično stališče Gibanja študentov proti militarizaciji o izjavi ministra. Članku je sledil podrobnejši opis poteka dogajanja na drugi strani, ki ga predstavljam spodaj.

V članku novinarja Gorazda Utenkarja³⁶ je bilo povzeta izjava ministra za obrambo Antona Grizolda o ponovni uvedbi naborniškega sistema služenja vojske in morebitnemu vpoklicu žensk v vojsko, če Slovenija ne bi vstopila v zvezo Nato. Nasprotno temu stališču, kot pravilno uravnoteženo poročanje so bila objavljena tudi stališča Gibanja študentov proti militarizaciji.

“V torek je imel obrambni minister Anton Grizold intervju z novinarko britanske tiskovne agencije Reuters, v katerem je največ dvignjenih obrvi sprožila njegova izjava, da bo morala Slovenija, če se ne priključi Natu, ponovno uvesti naborniški sistem in v vojsko vpoklicati celo ženske”.

“Izjavi ministra Grizolda in brigadirja Lipiča sta zato prozorna in lažniva propaganda, ki kažeta zgolj na to, da se vlada v pomanjkanju pravih argumentov zateka k manipulacijam in lažem”.

Naslednje štiri prispevke je napisal novinar Rok Praprotnik, pri katerem je bila določena stopnja kritičnosti do dogodkov povezanih z zagovorniki vstopa v Nato. Članke sem obravnavala kot uravnotežene zato, ker je bilo prisotno novinarjevo negativno stališče o dogodkih povezanih z stališči uradnih predstavnikov vlade o vstopu v Nato. V tem primeru novinarjevo povzemanje dogodkov lahko vpliva na uravnoteženost prispevka, vendar članki niso interpretativni, ker sledijo informativni zvrsti.

Novinar Rok Praprotnik³⁷ je poročal svoje kritično stališče o nizkih stroških vstopa v zvezo Nato, ki so jih navedli zagovorniki vstopa, in jih primerjal s stroški, ki jih je imela Češka, nedavno nova članica Nata, ob obveznem programu za zavarovanje zračnega prostora.

“Eden izmed glavnih, tako imenovanih “racionalnih” argumentov za članstvo je bil doslej ta, da bo članstvo v Natu cenejše od samostojne obrambe. Med drugim tudi zato, ker “Sloveniji ne bo treba

³⁵ Neresnost z namenom? (23.1.2003)

³⁶ Neslana šala ali minister že ve, kaj govori (23.1.2003)

³⁷ Odpadnik nas bo drago stal (5.3.2003)

kupiti dragih nadzvočnih letal”, kot je povedal predsednik republike Janez Drnovšek. Dogodki na Češkem so ga demantirali”.

Novinar Rok Praprotnik³⁸ je ugotavljal koliko naj bi stalo članstvo Slovenije v zvezi Nato, saj vlada tega do sedaj še ni uradno predstavila. V zadnjem delu članka izraža novinar kritično distanco glede vstopa v Nato.

“Vprašanje, ki je pomembno pri odločitvi za vstop v Nato, torej je ali so varnostne garancije, ki jih prinaša članstvo, večje od stroškov, ki jih bo Slovenija imela z vstopom”.

Novinar Rok Praprotnik³⁹ je tudi v naslednjem članku izpostavil dejstva, ki so kritična glede izjave predstavnika Slovenske vojske Ladislava Lipiča.

“Prav tako v vojski še vedno nimajo odgovora na vprašanje, kako bodo ukrepali, ko bodo padle prve smrtne žrtve med slovenskimi vojaki v tujini. To bo zagotovo zmanjšalo zanimanje za zaposlitev v vojski”.

8.1.3. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO ZAGOVARJANJE VSTOPA V NATO

Med informativnimi članki v časopisu Delu so prevladovali tisti, v katerih so bila obravnavana stališča zagovornikov vstopa v zvezo Nato. Predvsem domači in tuji politični predstavniki so izražali pozitivna stališča o zvezi Nato in poudarjali prednosti, ki jih bo pridobila Slovenija ob vstopu v atlantsko zvezo. Med članke, ki zagovarjajo vstop Slovenije v Nato sem vključila vse članke, ki so se pojavili v temah poročanja o zvezi Nato in v psevdodogodkih. Med njimi sem izključila poročanje o mednarodnem okolju povezanim z delovanjem Nata, poročanje o javnomnenjskih raziskavah in poročanje o referendumu, kjer ni bilo izrecno izraženih stališč o vstopu Slovenije v zvezo Nato. Tudi v analizi časopisov Dnevnik in Večer sem sledila tovrstni razporeditvi člankov, kjer se pojavijo zagovorniki vstopa v Nato. Zaradi velikega števila člankov bom navedla samo nekatere naslove člankov, kjer se pojavijo zagovorniki vstopa v Nato.

³⁸ Vsaj 1,7 milijarde tolarjev stroškov na leto (5.2.2003)

³⁹ Časovni pritisk in belgijski sindrom (15.1.2003)

Čehi se dobro počutijo v Natu (27.2.2003)

Nadnaslov: Zunanji minister Češke na obisku v Sloveniji

Zgodovinske priložnosti ne bi kazalo zamuditi (23.1.2003)

Nadnaslov: Državni svetniki z ministrom Ruplom o Natu

Pogoj miru v Evropi in v svetu (13.3.2003)

Nadnaslov: Milan Kučan o širitvi Nata

Podnaslov: Bivši predsednik ne dvomi v uspeh referendum – Širitev Nata naj pripomore Evropi, da bo lahko “izvažala” mir – Sloveniji še vedno “poka za hrbtom”

Odločitev o Natu je življenskega pomena (6.3.2003)

Nadnaslov: George Robertson pred prihodom v Ljubljano

Podnaslov: Povabilo ne bo na voljo vsako leto – Nevtralnost ima visoko ceno – Nato je varoval Slovenijo, ko je ustavil vojno v BiH

“Bolje je biti za glavno mizo” (11.3.2003)

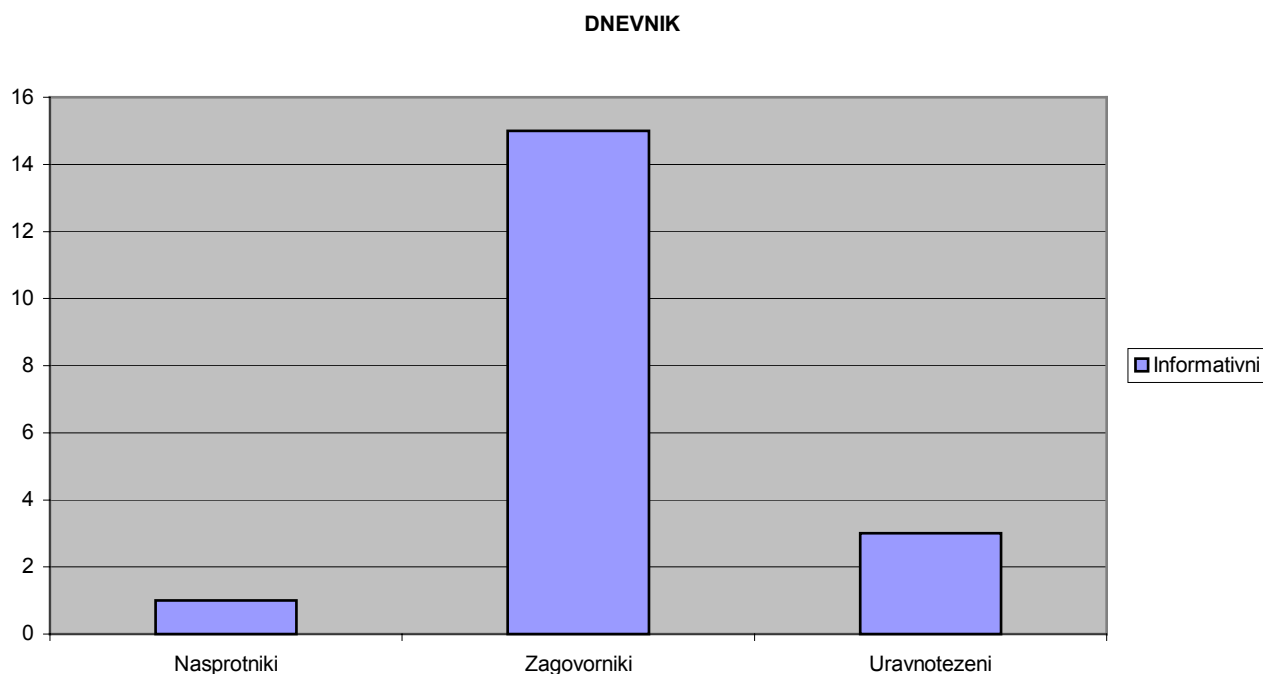
Nadnaslov: Lord George Robertson spodbuja Slovenijo

Podnaslov: Pridružitev Natu je vsekakor boljša kakor izključitev, poudarja generalni sekretar zavezništva – Slovenija je majhna država, toda veliko prispeva k varnosti

V večini člankov, ki predstavljajo mnenja zagovornikov vstopa v Nato sem opazila ponavljajoče si argumente o življenski priložnosti za članstvo v demokratično zvezo, o edini možnosti za ohranjanje varnosti slovenske države, o najboljši rešitvi za slovensko gospodarstvo in varnost ter vključitev v zavezništvo, kot pogoj miru v Evropi in v svetu. Argumenti za članstvo v zvezo Nato, ki so jih izpostavljali zagovorniki so velikokrat temeljili na ideoloških predstavah o izboljšanju ekonomskih in političnih standardov Slovenije.

8.2. ANALIZA ČASOPISA DNEVNIK

V časopisu Dnevnik je bilo objavljenih v raziskovalnem obdobju 38 prispevkov, ki so bili povezani s članstvom Slovenije v zvezi Nato. Vsebine, ki obravnavajo nasprotovanje vstopu, so se pojavile le enkrat, medtem ko je bila občutno večja prisotnost člankov, ki so bravnavali stališča zagovornikov vstopa. Med uravnoteženimi članki so bili objavljeni le trije prispevki. Med uravnoteženimi prispevki so bili poudarjeni poskusi ustrahovanja in zavajanja volilcev s strani političnih predstavnikov vlade. Nedvomno je bila v Dnevniku prisotna določena stopnja kontrole nad informacijami.

8.2.1. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO NASPROTOVANJE VSTOPU V NATO

Edini prispevek nasprotnikov vstopa v zavezništvo je bil intervju novinarja Domna Caharijasa s publicistom Tončijem Kuzmaničem⁴⁰. V edinem članku, ki je poročal o nasprotnikih vstopa v zvezo Nato je bilo predstavljeno kritično mnenje o delovanju uradne politike.

⁴⁰ Radikalni zagovorniki Nata so radikalni evroskeptiki (21.3.2003)

Bistvo ni v tem, da imajo zagovorniki kakršne koli posebno dobre in številne argumente, bistvo je v tem, da imajo velikansko količino časa, prostora in denarja ter možnosti govoriti in se samopropagirati. Njihov argument je govoričenje - nenehno bolezensko ponavljanje enega in istega. Ta argument funkcionira samo do tiste točke, ko je javnost disciplinirana in je pripravljena to poslušati. Ko javnost reče dosti!, basta!, ko se neha bati, takrat taka oblast praviloma pade.

Na točki, ko se je izkazalo, da to "blebetanje" ne bo šlo skozi, ko smo po javnomnenjskih raziskavah, ki so sicer v glavnem v njihovih rokah - Toš je njihov človek (dr. Niko Toš, direktor Centra za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij FDV, op. p.) - je eden njihovih glavnih argumentov postala sila in ustrahovanje. Najprej žuganje na vsej liniji od Beblerja, Grizolda, Janše do Kacina - a propoš, to so sami intelektualni otroci gospoda Beblerja. Ko se žuganje ni obneslo, je prišla na pomoč Evropa. In javno mnenje je pokleknilo.

8.2.2. URAVNOTEŽENI ČLANKI

Novinar Domen Caharijas⁴¹ je poročal o izjavi ministra za obrambo Antona Grizolda, da temelji reforma obrambnih sil na zagotavljanju nacionalne varnosti predvsem na sistemu kolektivne varnosti. Pri tem je poudaril pomembnost vključitve v mednarodno zvezo Nato. Novinar je poročal tudi o izjavi Gregorja Krajca, direktorja Urada vlade RS za informiranje, ki pravi, da so nevladne organizacije dobile denar za publikacije o Natu. Temu nasprotno je novinar informacijo preveril pri Mirovnem inštitutu, kjer so sofinanciranje publikacij s strani vlade zanikali.

"Namigovanje direktorja vladnega urada za informiranje Gregorja Krajca v včerajšnji oddaji TV Slovenija Odmevi je manipuliranje javnosti. Mirovni inštitut na podlagi vlog na javne razpise za del svojega raziskovalnega dela dobiva proračunsko sofinanciranje. Vendar v nobenem od teh projektov Nato ni niti omenjen, za nobeno od publikacij, ki jih je Mirovni inštitut izdal o Natu (Ne Nato - mir nam dajte! in Nato - za in proti: državljanski priročnik), ni bil porabljen niti tolar proračunskega denarja, tudi za objavljene prispevke in raziskovalno delo ne," so sporočili z Mirovnega inštituta.

Novinarja Domen Caharijas in Meta Roglič⁴² povzameta izjavo obrambnega ministra o samozadostnem obrambnem sistemu v primeru ne vključitve v zvezo Nato, ki naj bi temeljil na

⁴¹ Bo referendum o Natu usoden tudi za ženske? (22.1. 2003)

⁴² Obrambni minister dela proti Natu (23.1. 2003)

vpoklicu žensk v vojsko. Novinarja sta tudi povzela misel poslanca ZLSD, ki je kritično opisal izjave ministra za obrambo.

Juri je namreč prepričan, da je Grizoldova izjava "nesprejemljiv poskus ustrahovanja in pritiska zlasti na mlade in na žensko populacijo, da bi izsilili glas za vstop v Nato". Poleg tega še opozarja, da do odločitve o profesionalizaciji slovenske vojske ni prišlo zaradi Nata, temveč zaradi zmanjševanja števila nabornikov.

Novinar Domen Caharijas⁴³ je poročal o obisku predsednika zveze Nato v Sloveniji in povzemal njegove izjave o pomembnosti vključevanja Slovenije v vojaško zavezništvo. Pri tem je poročal tudi o nasprotnih stališčih Zveze mirovnih društev, ki so poudarjali, da Slovenija ni vojaško ogrožena.

Zveza mirovnih društev je ob obisku generalnega sekretarja Georgea Robertsona zapisala, da Slovenija ni vojaško ogrožena, Nato pa ne prinaša njenim prebivalcem nič večje socialne varnosti. Po njihovem mnenju Nato postaja eden od instrumentov agresivne politike ZDA in medtem ko se ključne evropske države od te politike čedalje bolj odmikajo, bi vstop Slovenije v Nato tovrstne ameriške težnje le še okrepil.

8.2.3. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO ZAGOVARJANJE VSTOPA V NATO

V časopisu Dnevnik sem ugotovila večjo prisotnost člankov, ki so poročali o zagovarjanju vstopa v Nato. Ti predstavljajo skoraj polovico vseh prispevkov. Večina člankov, ki so obravnavali zagovornike Nata, so usmerjeni v korist Slovenije, če bi postala članica Nata in o grožnjah ponovne uvedbe naborniškega sistema.

Vojska se manjša in krepi (15.1.2003)

Če Slovenija ne bo članica Nata, se bo profesionalizacija upočasnila in bo spet uvedeno naborništvo - 31. decembra 5621 pripadnikov stalne sestave

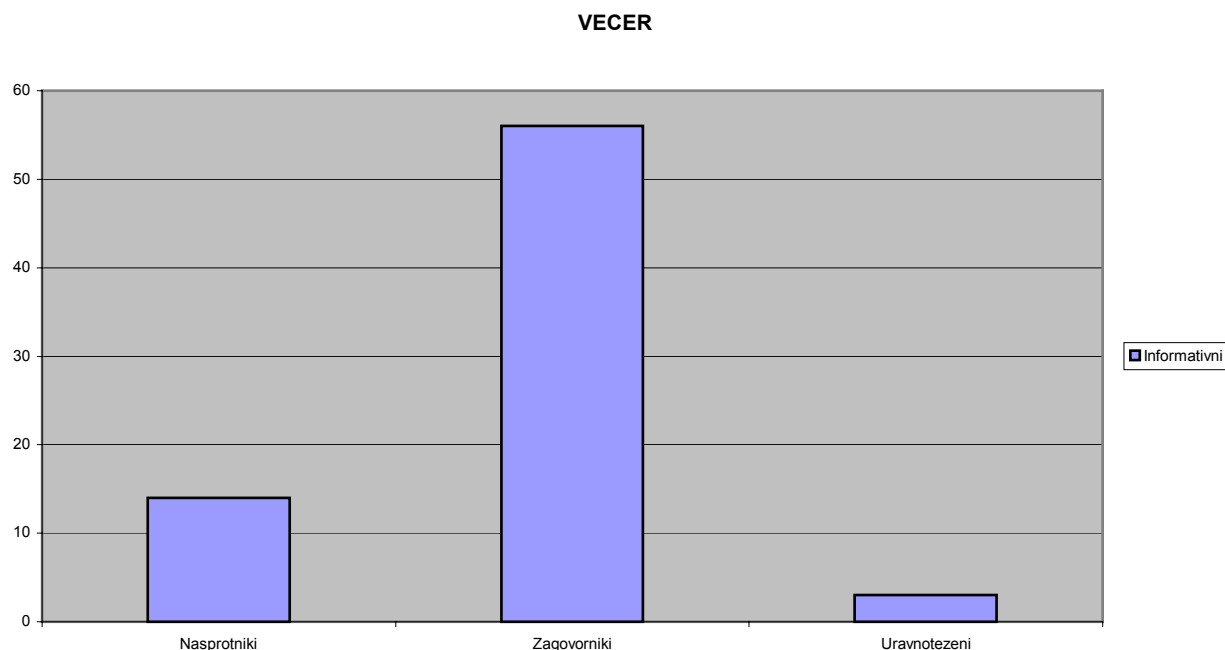
Doma v Evropi, varni v Natu (5.3. 2003)

Podnaslov: Ministri Rop, Rupel in Potočnik predstavili sklepi del vladne kampanje

⁴³ Lord Robertson: novega povabila zagotovo ne bo kmalu (11.3. 2003)

8.3. ANALIZA ČASOPISA VEČER

Analiza je pokazala, da je tudi v dnevnoinformativnem časopisu Večer več prispevkov o zagovornikih kot pa o nasprotnikih vstopu v zvezo Nato. V obravnavanih 113 člankih so poročali o nasprotnikih le v 14 člankih, uravnoteženih pa je bilo samo osem člankov. Večina nasprotnikov vstopu govori o političnem delovanju v prid vključitvi v zvezo Nato kot o enostranski javni razpravi. Sledijo tudi ugotovitve o izvajanju propagande s strani politikov, kritična mnenja o ponovni uvedbi naborniškega sistema služenja vojske in izjavi ministra za obrambo o uvedbi obveznega služenja vojske za ženske. Zanimivo je dejstvo, da je samo časopis Večer objavil novico o letnem poročilu Varuha človekovih pravic, v katerem je prisotno kritično mnenje o izvedbi predreferendumske uradne vladne kampanje o vstopanju v Nato.

8.3.1. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO NASPROTOVANJE VSTOPU V NATO

Novinarji, ki so pisali o nasprotnikih v časopisu Večer so bili Blaž Zgaga, Borut Mekina, Katja Šeruga, Dr. Martina Budal in Urška Mlinarič. Borut Mekina je edini, ki je napisal več kot eden članek o nasprotnikih in je tudi uravnoteženo poročal.

Novinar Blaž Zgaga⁴⁴ je poročal o javnem pismu, ki so ga napisale nevladne organizacije o manipulaciji, ki so si jo privoščili slovenski politiki med kampanjo za vstop v zvezo Nato.

"V zadnjem letu je slovenska politika pospešeno preprečevala javno razpravo, zavajala prebivalstvo Slovenije z netransparentnimi informacijami, medijskimi manipulacijami in neargumentiranimi izjavami," je v imenu več nevladnih organizacij, ki nasprotujejo vstopu Slovenije v Nato, v javnem pismu zapisal dr. Borut Brumen.

Novinar Borut Mekina⁴⁵ je poročal o izjavi, ki so jo poslali predstavniki Stranke mladih kot kritika izjavi načelnika slovenske vojske Ladislava Lipiča.

Z izjavo brigadirja Lipiča je vojska postala trobilo vladajoče koalicije, podobno kot nekdanja JLA "zagovornica nekega političnega koncepta", ki poskuša z grožnjami o ponovnem uvajanju naborniškega sistema vplivati na mlade volivce.

V naslednjem prispevku je novinar Borut Mekina intervjuval sociologa Rastka Močnika⁴⁶, ki je izjavil, da se zavzema za nečlanstvo Slovenije v Natu. Močnik je predlagal način diplomatskega posredovanja kot obrambno politiko Slovenije in kritično opisal propagandno delovanje oblasti.

"To so propagandni manevri oblasti v trenutku velike negotovosti glede vstopa v Nato, kar gre skupaj z vsemi drugimi nekorektnostmi".

V tretjem prispevku je novinar Borut Mekina⁴⁷ poročal o reakcijah izjave Lipiča s strani stranke mladih in Gibanja študentov proti militarizaciji. Označil jih je kot lažno propagando in poskus ustrahovanja mlade in ženske populacije.

V Stranki mladih so že pred dnevi protestirali proti izjavi načelnika generalštaba Slovenske vojske. Lipičevo izjavo so označili za del politične propagande in vtikanje vojske v politiko, Igor Štemberger, vodja poslanske skupine SMS, pa je včeraj kot "nesmiselne" in kot "poceni propagando" označil tudi zadnje Grizoldove izjave. Včeraj je s pismom Resnične laži slovenskih (nato)politikov protestiralo še Gibanje študentov proti militarizaciji, ki ga predstavlja Matej Žonta.

⁴⁴ Koliko je stala propaganda za Nato? (11.1.2003)

⁴⁵ SMS protestira proti Lipičevi izjavi (18.1.2003)

⁴⁶ "Naprej, v neuvrščenost!" (22.1.2003)

⁴⁷ Obvezno naborništvo za ženske: črni humor! (23.1.2003)

Novinarka Katja Šeruga⁴⁸ je poročala o negativnem stališču Stranke mladih Slovenije o članstvu Slovenije v zvezo Nato. Njihova stališča o obrambni politiki Slovenije so bila usmerjena predvsem k preprečevanju konfliktov.

"Globalne varnosti po naši oceni ni mogoče doseči z vojaškimi sredstvi, pač pa z mehanizmi preprečevanja konfliktov in razvojnimi priložnostmi za vse, pri čemer bi morala Slovenija odgovornost za mir v svetu prevzeti kot aktivna članica OZN in EU," ocenjuje Černjak.

Članki, ki jih predstavljam v nadaljevanju so bili objavljeni le nekaj dni pred referendumom, pri čemer lahko sklepam na večjo odprtost časopisa Večer do predstavitve vsebin, ki so obravnavale stališča nasprotnikov članstva v zvezo Nato.

Novinar Dr je poročal o izjavi nevladne organizacije Mirovni inštitut,⁴⁹ da je slovenska oblast pristransko predstavljala dejstva vključitve v zavezništvo in manipulirala z državljani.

Vladni predstavniki trdijo, in to je njihov ključni argument, pravi Mirovni inštitut, da bo vojaška zveza Nato zagotovila prebivalcem in prebivalkam Slovenije varnost. Medtem pa se je že kar nekaj časa kazalo, da resnična varnostna tveganja sedanjosti in prihodnosti niso obvladljiva s sredstvi, s katerimi razpolaga Nato; še huje: vstop v politično obremenjeno vojaško zvezo bi po mnenju inštituta kvečjemu povečal možnosti, da tudi Slovenija postane tarča maščevalnega terorističnega napada.

Novinarka Martina Budal⁵⁰ je poročala o razlogih proti vstopu v Nato s stališči osebnosti akademskega, političnega in medijskega prostora.

Pred nedeljskim referendumom o vstopu Slovenije v EU in Nato so Mirovni inštitut in skupina posameznikov še enkrat pozvali volivke in volivce, naj glasujejo proti vstopu v Severnoatlantsko zavezništvo. Matjaž Krivic je povedal, da je glas za Nato glas za vojno, Tonči Kuzmanić, da glas za Nato pomeni glas proti demokraciji, Franco Juri pa, da je za Slovenijo najboljša aktivna nevtralnost.

⁴⁸ SMS: Smo proti vstopu v Nato (22.1.2003)

⁴⁹ O Natu naj odločajo argumenti (20.3.2003)

⁵⁰ Glas za zvezo Nato je glas za vojno (21.3.2003)

Novinarka Urška Mlinarič je poročala o rezultatih letnega poročila Varuha človekovih pravic⁵¹, kjer je bilo zapisano, da je bila vladna kampanja za vključitev v zvezo Nato izključno propaganda.

Matjaž Hanžek, ki je vladno propagando za vstop v zvezo Nato označil kot "propagando pod vsakim nivojem okusa, ob tem pa jim pomaga še opozicija".

8.3.2. URAVNOTEŽENI ČLANKI

Med uravnoteženimi članki v časopisu Večer sem opazila v raziskovalnem obdobju samo dva novinarja, ki sta poročala o zagovornikih vstopa v Nato kot tudi o nasprotnikih. Dva prispevka je napisal novinar Borut Mekina, enega pa je napisala novinarka Alenka Penjak.

Borut Mekina je intervjujal novega direktorja Urada vlade za informiranje Gregorja Krajca⁵² o stroških vladne kampanje za promocijo vključitve Slovenije v Nato. Novinar je omenil tudi natoskeptike in njihova nasprotujoča si stališča z uradno politiko. S tem je uravnotežil svoj prispevek.

V drugem članku je novinar Borut Mekina poročal o poteku okrogle mize Liberalne akademije⁵³, kjer je predstavil mnenja tako zagovornikov kot nasprotnikov vključitve v zvezo Nato.

Miheljakove pripombe, češ da je slovensko zunanjo politiko popolnoma monopolizirala ena sama stranka (LDS), da je ta politika postala objekt posmehovanja in šal, da je slovenska zunanja politika podobna fatalizmu brez alternative, zaradi česar je tik pred tem, da začne lomiti roke, so seveda naleteli na ogorčen odziv iz vrst drugače mislečega občinstva. Nekdanji predsedniški kandidat Marjan Cerar je civilnodružbena gibanja označil za "šovinistična, ošabna, naduta in razposajena", Golobič je menil, da gre zgolj za "možgansko rekreacijo", Jelko Kacin, predsednik odbora DZ za zunanjo politiko, pa je Jalušičevo diskvalificiral, ko je dejal, da uporablja preveč "strasten in angažiran pristop".

⁵¹ "Vladna kampanja za Nato pod nivojem" (21.3.2003)

⁵² Nato ni oborožena sila kapitala (25.1.2003)

⁵³ Eni razposajeno, drugi šovinistično (19.2.2003)

Novinarka Alenka Panjak⁵⁴ je poročala o mestnem forumu občine Maribor, kjer je predstavila mnenja tako zagovornikov kot nasprotnikov vključitve v Nato.

8.3.3. INFORMATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO ZAGOVARJANJE VSTOPA V NATO

Tudi v časopisu Večer je bilo več člankov, ki so predstavili stališča zagovornikov Nata. Največkrat so se pojavila stališča o občutno cenovno koristnejši obrambi Slovenije, izjemni zgodovinski priložnosti za Slovenijo in ugodni razpoznavnosti Slovenije v svetu. Kot primer bom navedla nekaj naslovov in podnaslovov prispevkov.

Odločitev o vstopu v Nato je življenjska priložnost (5.3. 2003)

Nadnaslov: Pogovor z generalnim sekretarjem zveze Nato Lordom Georgeom Robertsonom

Podnaslov: Slovenija z vstopom ne izgubi niti kančka suverenosti, dobi pa možnost soodločanja o prihodnosti v svetu - Pred Slovenci resna dilema: vključenost ali izolacija - Če Slovenija zavrne vabilo, sankcij ne bo - Ni trajnega razhajanja med ZDA in Evropo - Bi izolacija koristila, če bi na Balkanu znova izbruhnulo nasilje?

Vstop v Nato največji izziv (6.2. 2003)

Nadnaslov: Obisk predsednika republike v obrambnem ministrstvu in Slovenski vojski

Podnaslov: Izgradnja lastne obrambe zahtevnejša in dražja kot vstop v Nato - Za konsenz političnih strank

"Imamo zgodovinsko priložnost" (5.3. 2003)

Nadnaslov: Premier, zunanji in evropski minister državljane pozivajo, naj podprejo vključitev v Nato in EU

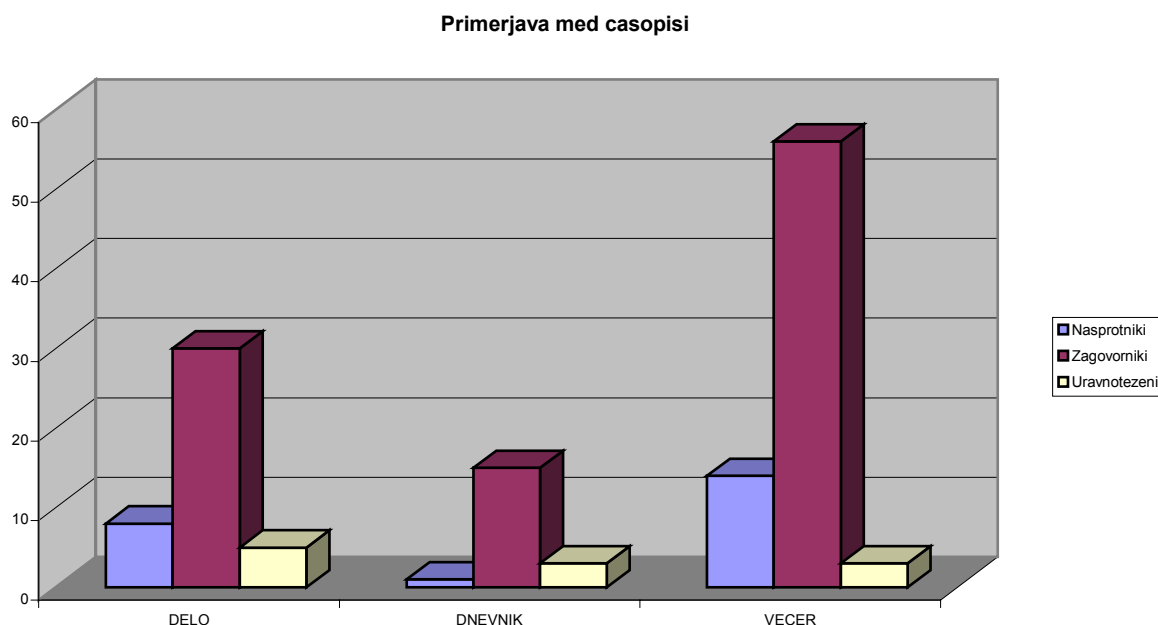
Podnaslov: Poskrbeli bodo za še več informacij pred odločanjem na referendumu in verjamejo, da bodo državljani podprli vključitev v Evropsko unijo in Nato, to so na tiskovni konferenci v vladni palači povedali Rop, Rupel in Potočnik

⁵⁴ Zakaj smo proti, če so drugi za? (12.3. 2003)

8.4. PRIMERJAVA MED ČASOPISI – INFORMATIVNI ČLANKI

Med informativnimi članki, ki obravnavajo vstop Slovenije v Nato, sem opazila podobnosti pri poročanju o nasprotnikih vključitve v zvezo Nato. Nasprotniki vstopa so imeli premalo možnosti, da bi lahko razvili razpravo s svojimi argumenti in tako uravnotežili javno razpravo. Dobili so marginalno količino medijskega prostora, v kateri so poudarjali manipulativno delovanje vlade in političnih predstavnikov, prikrivanje podatkov o stroških članstva, zaskrbljujočo podporo slovenske zunanje politike Združenim državam Amerike in kritike o izjavah obrambnega ministra o grožnji obveznega služenja vojaškega roka za ženske.

Zelo malo prostora je bilo tudi namenjeno uravnoteženim člankom, kar nakazuje na zelo razširjen pojav nespoštovanja etičnih načel novinarskega kodeksa v slovenskih tiskanih medijih. Javna razprava, kateri je bralec lahko sledil, je bila pristranska, ker je v dnevnoinformativnih časopisih prevladovalo poročanje o izjavah in dejanjih slovenskih političnih strank in drugih političnih akterjev, ki so podpirali vstop v Nato. Slovenski medijski prostor so tako obvladovali slovenski politiki in obiski tujih predstavnikov, ki so poudarjali vključitev v zavezništvo, kot cenejšo obrambno in varnostno rešitev za državo ter enkratno življensko priložnost za mednarodno priznanje Slovenije.

Novinarja, ki sta najbolj uravnoteženo poročala v časopisu Delo sta bila Rok Praprotnik in Gorazd Utenkar, v časopisu Dnevnik pa je korektno poročal Domen Caharijas. V Večeru je največkrat uravnoteženo poročal novinar Borut Mekina.

Množična občila so vlogo nadzornikov zamenjala z vlogo podložnikov, ki spremljajo politično dogajanje samo iz zakulisja. Tam, kjer je prisotna kolektivnost civilne družbe, ki naj bi opazovala in kritično razpravljala o delovanju oblasti, je njihova prisotnost v javni razpravi majhna, ker ji je dostop do sredstev množičnih občil onemogočen.

Analiza je pokazala uporabo določene stopnje poseganja uredniške politike v medijski prostor. Sledeč opisu filtrov novic po Chomskem in Hermanu lahko poudarim uporabo filtra “velikost, koncentrirano lastništvo, bogastvo lastnikov in usmerjenost k dobičku vodilnih firm množičnih medijev” med poročanjem o vstopu Slovenije v Nato. Če potegnem vzporednico med lastniško strukturo vseh treh časopisov in poročanju le-teh o nasprotovanju vstopu v Nato, lahko sklepam, da obstaja določena stopnja vpliva lastniških struktur na uredniške politike časopisov in s tem na izbiro objavljenih informativnih člankov.

Filter “opiranje medijev na informacije, ki jih dajejo vlada, poslovni krogi in ‘strokovnjaki’, ki jih ti osnovni viri in dejavniki moči financirajo in odobrijo” je bil tudi uporabljen med poročanjem o vstopu Slovenije v Nato. Med analizo sem opazila, da so bile v večji količini prisotne informacije o dogodkih povezanih s slovenskimi in tujimi političnimi predstavniki glede podatkov o zvezi Nato. Prisotnost strokovnjakov je bila tudi zelo prisotna v medijskem poročanju v obliki pozitivnih stališč glede vključitve v zavezništvo.

9. ANALIZA INTERPRETATIVNIH ČLANKOV

Večina interpretativnih člankov je usmerjena k temu, da obrazloži ozadje določenega družbenega vprašanja. Mnenjska sekcija v časopisih je tudi največkrat soglasna z uredniško politiko medijske hiše. V primeru obravnave politične teme vključitve v zvezo Nato sem raziskovala tako informativni del časopisa kot tudi interpretativni del. Opazila sem prevladujoče ozračje pristopa k temi Nato, kjer je velika večina člankov poročala bolj o dogodkih povezanih z zagovorniki vključitve v zavezništvo.

Interpretativni članki so imeli več plasti, ki sem jih pri raziskovanju morala upoštevati. Prvič, novinar je lahko izrazil možnost nestrinjanja z nasprotniki ali zagovorniki. V mnenjskem članku je lahko tudi izrazil svoje stališče glede vstopa v Nato. Obravnavala sem novinarjevo stališče, kot sovpadajoče z zagovornikovim, če so se pojavile diskreditacije nasprotnikov ali če je novinar zavzemal stališče za vstop v zavezništvo. V primeru nasprotnega stališča pa sem obravnavala negativna mnenja do zagovornikov ali nestrinjanje z vstopom v zvezo Nato.

V mnenjskem delu časopisa Delo sem tudi zasledila stališča nenovinarjev,⁵⁵ ki so sodelovali v Sobotni prilogi, kot avtorji člankov, kjer so predstavili svoja stališča o vključitvi Slovenije v zvezo Nato. Mnenja nenovinarjev ne bom upoštevala pri končni analizi, vendar jih bom tukaj naštel. Avtorji, ki so zagovarjali vstop v Nato so predstavili svoja stališča v enajstih člankih. Mnenje avtorjev, ki nasprotujejo vključitvi v zvezo Nato je bilo prisotno v osmih člankih, neopredeljenih pa je bilo šest.

9.1. ANALIZA ČASOPISA DELO

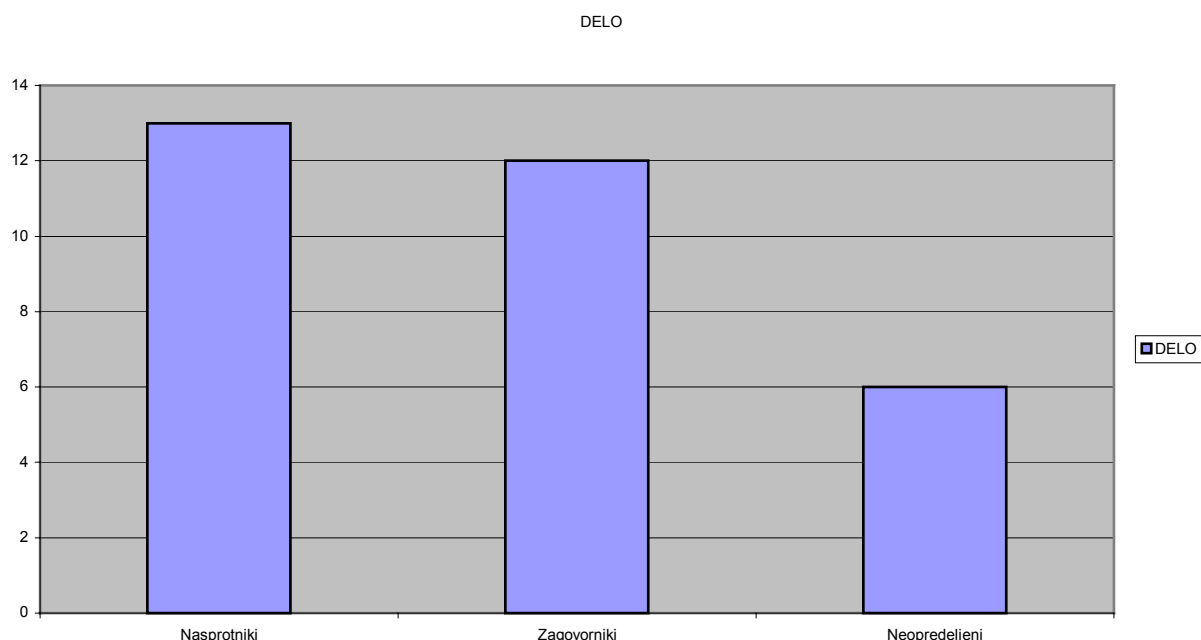
V časopisu Delo prevladujejo prispevki, kjer so novinarji kritični do vstopa v Nato s trinajstimi prispevki, vendar je razlika v količini poročanja zagovornikov zelo majhna. Stališča zagovornikov so bila prisotna v dvanajstih člankih. Manj so bili prisotni članki, kjer so novinarji neopredeljeni do zavezništva, kjer sem naštel šest prispevkov.

Spodaj bom navedla izjave novinarjev, ki so nasprotovali vstopu v Nato, kjer sem opazila kritike o predstavnikih politične oblasti in njihovem delovanju v zvezi z informiranjem javnosti, pogojih

⁵⁵ med katerimi ne štejem kolumniste

vključitve v zvezo in poudarjanje netransparentnega podajanja relevantnih podatkov, ki so nujni pogoj za jasno javno razpravo o vključitvi v zavezništvo.

Poročanje, kjer so novinarji bili naklonjeni zagovarjanju vključitve v zvezo Nato, pa je bilo večinoma usmerjeno k skrajno negativni predstavitvi nasprotnikov.

9.1.1. INTERPRETATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO NASPROTOVANJE VSTOPU V NATO

Novinar Gorazd Utenkar⁵⁶ je poročal o prikrivanju nekaterih podatkov, ki naj bi bili pomembni za javnost. Prikrivanje informacij s strani Ministrstva za obrambo je bilo taktično zaradi prihajajočega referendumu o vstopu v Nato. Prikrita informacija, katero je novinar opisoval je bila povezana z pošiljanjem slovenskih vojakov v operacije ohranitve miru na ozemlje Afganistana, tam, kjer naj bi še bilo ogroženo življenje zahodnih vojakov, zaradi nerazrešenih konfliktov. Novinar je bil ogorčen nad strateškim prikrivanjem informacij, ki naj bi bile pomembne za javnost.

“Mar politiki mislijo, da smo državljani tako nebogljeni, da ne znamo sami presoditi, kaj je za nas dobro, in nas morajo očetovsko voditi za roko tja, kamor pri poznavanju dejstev ne bi več hoteli? Žalostno je, da morajo mediji informacije, ki so pomembne za velike projekte, kakršna sta Nato in Eu, pridobivati iz tujine oziroma po neformalnih poteh, namesto da bi jih oni, ki so za vodenje teh projektov plačani, hitro in brez olepševanja sami predstavljali.”

⁵⁶ “Nato ante portas” (7.1.2003)

Novinar Rok Praprotnik⁵⁷ je ugotavljal način, s katerim se je vojska profesionalizirala, oziroma naglico pri dejanskem preoblikovanju vojske v Sloveniji. Postopek bi se lahko po njegovem mnenju izvedel postopoma. Ponovno preoblikovanje vojske nazaj v naborniški sistem bi se lahko spreobrnilo v grožnjo, ugotavlja Praprotnik, s katero naj bi politiki prepričevali državljane o pozitivni nagnjenosti zavezništvu z Natom.

“Zakaj se je vladi potem tako mudilo? Zakaj hazardirati, če pa bi lahko s prihodom množice poklicnih vojakov počakali, dokler ne bi bil sistem pripravljen, recimo do leta 2008? Ni rečeno, da je bil razlog za hitenje to, da se javnost na idejo poklicne vojske čim prej navadi, a zdaj politiki javnosti že lahko grozijo, da bo treba ponovno uvesti naborniški sistem, če ne bomo stopili v Nato.”

Novinar Rok Praprotnik⁵⁸ je poročal o velikih težavah, ki jih ima vojašnica Vipava z usposabljanjem profesionalnih vojakov. Hitra vzpostavitev profesionalne vojske je imela za posledico neorganizirano infrastrukturo in oteženo delo Slovenske vojske. Avtor je ironično povezoval takšno politično odločitev z vključitvijo v zvezo Nato.

Nerazumljivo je le, zakaj je politična oblast vojsko spravila v takšen položaj. In da ne bo pomote – Nato s tem nima nobene zveze.

Novinar Radovan Kozmos⁵⁹ je postavljaj pod vprašaj delovanje političnih predstavnikov, ki po njegovem mnenju, pri informiranju javnosti o vstopu v zvezo Nato in Eu niso korektno opravljali svojega dela.

Od odprte javne razprave, ki z izdatno podporo davkoplačevalskega denarja menda že poteka, bi človek od poklicanih pričakoval venček elegantno nanizanih argumentov, ki bi prepričali dobršen del omahljivcev, da bi na referendumu obkrožili za.

Tako pa ni nič. No skoraj nič. Osupljivo mencanje, žolčni napadi na nepravoverne in motoviljenje, kam pravzaprav sodimo in koga ali kaj podpiramo. Kot rečeno, zanimivo bo opazovati, s kakšnim retoričnim arzenalom bodo na pomoč prihiteli visoki gostje. Domači mirovniki so svoje neplačano delo opravili: naj svoje plače zaslužijo še politiki

⁵⁷ “Zamaskirani hazard” (15.1.2003)

⁵⁸ Neprofesionalna profesionalizacija (18.3. 2003)

⁵⁹ Misionarji (6.3. 2003)

Novinar Rok Praprotnik⁶⁰ je kritično predstavil nekaj dejstev, za katere je menil, bi jih bilo vredno poznati pred odločitvijo o vključitvi v Nato. Poleg tega je potrdil, da je bila javna razprava vladna propaganda.

Zaradi tega bi morala vlada v svoji "javni razpravi" predstaviti racionalne argumente. Takšne, ki se lahko merijo, preverjajo. To pa so številke oziroma cena, ki bi jo Slovenija morala plačati, če bo članica, in cena, ki bi jo zahtevala samostojna obramba.

Je že tako, da bo brez merljivih argumentov vladna "javna razprava" v bistvu čisto navadna propaganda.

Kolumnist Vlado Miheljak⁶¹ piše o političnem dogajanju povezanim z referendumom

"...v zadnjih mesecih /je bila/ poglobljena skrb homogeniziranega razreda, da zatre javno razpravo, da diskvalificira skeptike in pristriže peruti morebitnim omahljivcem v lastnih vrstah"

9.1.2. INTERPRETATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO ZAGOVARJANJE VSTOPA V NATO

Novinar Boris Jež⁶² je večkrat v svojih člankih nasprotnike Nata označil kot množico, ki brez argumentacije s svojim prepričanjem poskuša onemogočiti logični in nevprašljiv proces vključitve Slovenije v severnoatlantsko zvezo. Diskreditacije, s katerimi je označil različne pripadnike civilne družbe, je bila tudi vezana na pomanjkanje trdnih argumentacij proti vstopu v Nato. Vnaprej je povezal celoten spekter nasprotnikov s splošno oznako civilnodružbeniki, mirovniki, anarhisti antiglobalisti in vanjo vključil tudi razne skupine ter posameznike in s tem ustvaril zmešano podobo utopistov, ki nimajo določenega cilja.

"Smešno, na trenutke že bizarno je slovensko predreferendumsko prerekanje o članstvu v Natu, ki na srečo še ni zajelo "širokih ljudskih množic", ampak ostaja v krogu dveh elit. Prva so angažirani civilnodružbeniki, mirovniki, anarhisti antiglobalisti in tako naprej, skratka konglomerat raznih skupin in naključnih posameznikov, kot je Jože Mencinger; ta konglomerat drži skupaj predvsem

⁶⁰ Naj ne bo le propaganda (5.3. 2003)

⁶¹ 23. marec (15.3.2003)

⁶² "Daphne v uniformi" (6.3.2003)

lepilo tistega romanticizma, ki preveva reminiscenco na študentsko vrenje v šestdesetih letih (po Platonu je reminiscenca spominjanje duše na svet idej), ne pa lepilo čvrste argumentacije.

Navzlic temu je tej eliti – z vsemi marginalci in sopotniki – (podčrtala J.R.) doselj uspelo že nekajkrat krepko preorati njivico slovenskega javnega mnenja.”

Novinar Boris Jež⁶³ še nadaljuje z javnim podajanjem stereotipnih in diskvalifikacijskih oznak civilne družbe. Diskurz, s katerim avtor poskuša njihovo delovanje diskvalificirati, je sedaj usmerjeno k zaničevanju nekaterih pogledov pripadnikov civilne družbe.

Vzporednice med začetkom devetdestih in letom 2003 namigujejo, da je nekakšno “defetistično mirovništvo” še vedno rdeča nit, ki si jo marsikdo podaja prek ideološko zamegljene civilne družbe. Preprosto povedano: Slovenci najraje ne bi naredili ničesar, ker jih je že po naravi težko premakniti, “civilnodružbena” propaganda pa jih v tem še bolj spodbija – da res nikoli ne bi naredili ničesar!

Novinar Boris Jež⁶⁴ je tokrat označeval nasprotnike Nata kot privrženca takoimenovanega skvota Molotov. Skrajno zavajajoče za javnost so oznake ljudi, ki naj bi predstavljali civilno družbo. Reducirani so na diskurz majhne skupine ljudi, ki je zavzela stavbo ob železnici. Ter še, na povrh, njeno aktivno delovanje, ki je temelj demokratične družbe, označi kot dolgočasni nadomestek. Avtorjev besednjak o nasprotnikih Nata je skrajno stereotipen in zavajajoč za splošno javnost.

“Referenduma tu pravzaprav sploh nista več problem, gre samo še za “merjenje moči”, ki niti to ni, je navadno kratenje časa ubogim davkoplačevalcem. Kajti referendumov nihče ne potrebuje, morda kako samooklicano civilnodružbeno gnezdece vrste molotov, (podčrtala J.R.) toliko, da se imajo s čim ukvarjati”

Novinar Boris Jež⁶⁵ je kritiziral število referendumov, ki si zapovrstjo sledijo v zadnjih časih v Sloveniji. V primeru referenduma o vstopu Slovenije v Nato jasno izrazi svoje ogorčenje nad tem, s kakšno lahkotnostjo lahko nekateri (posredno navaja avtor nasprotnike vstopa in jih označi tudi z besedno zvezi “ljudska množica”), ki niso dobro seznanjeni s političnim procesom, prepričajo o slabostih vstopa. Z uporabo besede “naplozati” avtor diskreditira informacije, ki jih zagovarjajo

⁶³ “Dobro za vas in za nas” (10.3. 2003)

⁶⁴ “Jarem za dva vola” (5.2.2003)

⁶⁵ “Odrešilni glas ljudstva” (16.1.2003)

nasprotniki o morebitnih višjih stroških ob vstopu v zvezo Nato, medtem ko izpostavi večjo pomembnost varnosti, kot trden argument za vključitev.

Referendumi kot "ekskluzivno" politično orodje imajo svoj smisel in tradicijo v švicarskih kantonih, pri nas pa se zdi, da vse bolj banalizirajo in onemogočajo normalno politično odločanje. Kaj, denimo, vedo ljubljanske branjevke in haloške ženice o Natu? Nič, vendar bodo zastrigle z ušesi, ko jim bo kdo natvezil, da bo to ogromno stalo in da bodo zato novi davki: "kolektivna varnost" jih ne zanima.

Avtor članka Damijan Slabe⁶⁶ ironično poistoveti nasprotnike Nata z bifejskimi mirovniki, ki zezajo, se maščujejo in begajo, prvič, politike in, drugič, ljudi. Oznake, ki imajo negativni prigras, so namenjene vsem, ki jih civilna družba naslavlja s svojimi stališči o varnostni politiki. Potemtakem civilna družba bega sodržavljanke celo za lasten užitek, kot opisuje avtor besedila.

A vsaj tega, da je vse okrog nas stabilno in da smo na vekov veke varni, mi nikar več ne tvezite. To prepustite v slonokoščene stolpe zaprtim elitnikom in bifejskim mirovnikom, ki radi malce zezajo že tako zmedene politike in se jim potihem maščujejo, zraven pa za svoj užitek po nepotrebnem begajo ljudi, namesto da bi jim povedali, pod kateri dežnik bi se bilo v nemirnih časih varneje zateči. (podčrtala J.R.)

Avtor prispevka Peter Kolšek⁶⁷ očitno postavlja v slabo luč nasprotnike vstopa v zvezo Nato in jih opisuje s termini, ki so ideološko obarvani.

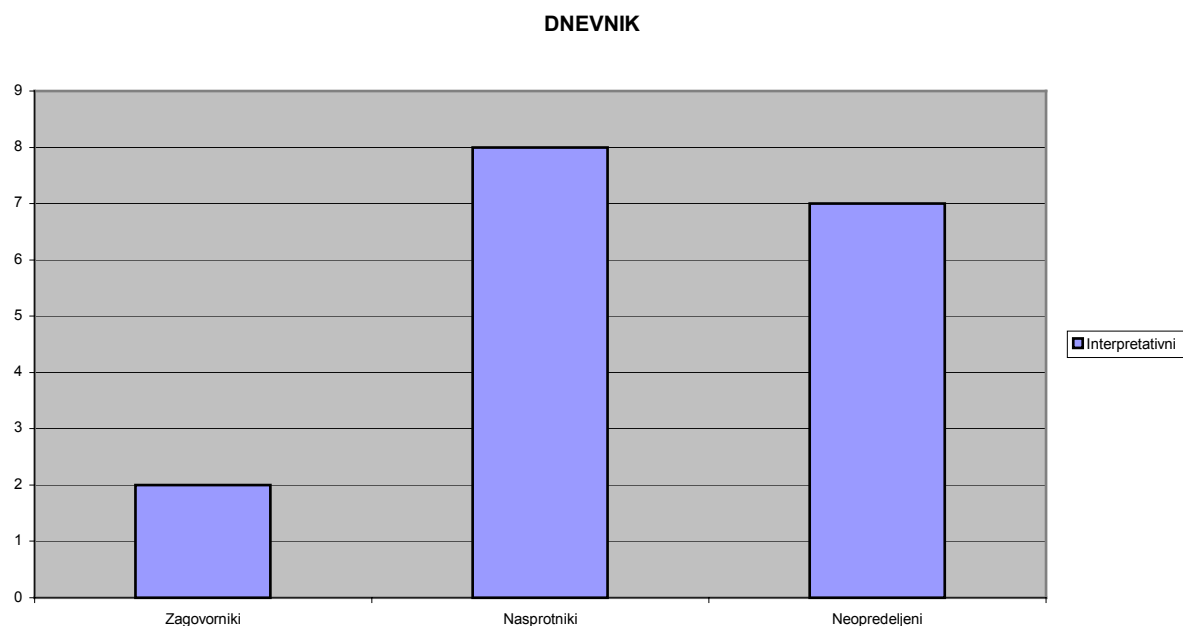
"Pri intelektualcih leve provenience je stvar bolj zapletena, predvsem zato, ker se pod natovskim dežnikom prepletata antiamerikanizem in antiglobalizem. Najbolj radikalni antiglobalisti (Rastko Močnik) vidijo v zeleni likvidaciji Nata dokončno rešitev klasičnega razrednega vprašanja, rešitev, ki je komunizem ni izpeljal; ker rešujejo svet, pač ne morejo videti preproste in pragmatične ravni varnosti, za kar pri vstopu v Nato v bistvu gre". (podčrtala J.R.)

⁶⁶ V čigav Nato in katero EU? (1.2. 2003)

⁶⁷ Zmešnjava na visoki ravni (8.3.2003)

9.2. ANALIZA ČASOPISA DNEVNIK

Časopis Dnevnik vsebuje 17 mnenjskih člankov, med katerimi jih 8 zagovarja nevstop v zvezo Nato, dva prispevka predstavljata zagovarjanje vstopa, sedem jih je neopredeljenih. Iz tega lahko sklepam, da je bil Dnevnik bolj naklonjen nevstopanju Slovenije v Nato, saj med prispevki prevladujejo stališča nasprotnikov. V Dnevniku je bila prisotna določena distanca novinarjev do vključitve v zvezo Nato, čeprav je bilo poročanje o nasprotnikih v informativnih prispevkih popolnoma zanemarljivo. Članki, kjer so prevladovala stališča nasprotnikov vstopu v Nato, so temeljili na ugotavljanju vzrokih o manipulativnih izjavah ministra za obrambo in načelnika slovenske vojske o ponovni uvedbi naborniškega sistema služenja vojske, kot tudi vključevanje žensk v vojsko ob morebitnem nevstopu. Novinarji so bili tudi kritični do načina vodenja referendumske kampanje s strani vlade in o izjavah ministra za zunanje zadeve glede nasprotnikov Nata in vojne. V nadaljevanju bom, zaradi boljše preglednosti izpostavljene hipoteze, samo podrobneje opisala nekatere ugotovitve novinarjev, ki so zagovarjali stališča nasprotnikov.

9.2.1. INTERPRETATIVNI ČLANKI, KI OBRAVNAVAJO NASPROTOVANJE VSTOPU V NATO

Novinar Domen Caharijas⁶⁸ je ugotavljal vzroke, ki so privedli do izjave načelnika slovenske vojske Lipiča, da bi morala vojska ponovno uvesti naborniški sistem ob nevstopu v zvezo Nato. Pri tem je tudi sklepal, da je morda vzrok za to iskanje volilcev, ki bi zagovarjali vstop v zvezo Nato.

⁶⁸ In kdo bo branil domovino? (15.1. 2003)

Z včerajšnjo potrditvijo, da bo treba ponovno uvesti splošno vojaško obveznost, če Slovenija ne bo članica Nata, je morda prav načelnik generalštaba mlade pridobil za najbolj vroče zagovornike Nata. Obstaja namreč močna medsebojna odvisnost - Nato je svoboda in Nenato je naborništvo.

Novinar Domen Caharijas⁶⁹ je bil kritičen do izjav, ki so težile k morebitnemu sistemu naborništva in vpoklicu žensk v vojsko, če bi se državljani odločili proti vstopu v Nato. Pri tem zapiše, da so bile izjave s strani obrambnega ministrstva manipulativne in zavajajoče za javnost.

Ko se pokaže, da članstvo, vsaj kar zadeva domačo javnost, ni gotovo dejstvo, pa pridejo na vrsto najprej subtilna opozorila, da naborništvo še ni ukinjeno in bi se prav lahko zgodilo, da nikoli ne bo, nato pa še povsem manipulativna in nepotrebna izjava obrambnega ministra, da bi se lahko v primeru "napačnega" izida na referendumu v vojaški suknji znašla tudi dekleta.

Novinar Miha Kovač⁷⁰ je izrazil kritična mnenja o delovanju politikov glede referendumskega vprašanja o vstopu Slovenije v Nato. Pri tem je še ironično prikazal njihovo nesposobnost o vodenju referendumске kampanje.

Zato je povsem realno pričakovati, da se bodo volilci in volilke od članstva v Natu začeli odvrčati zaradi njegovih zagovornikov - in da je za nasprotnike slovenskega vstopa v to organizacijo v tem trenutku najbolje, da molčijo. Ne verjamem namreč, da so sposobni tako uspešno prispevati k ustvarjanju protinatovskega vzdušja, kot to počnejo nekateri vladni predstavniki.

Novinarka Tanja Lesničar-Pučko⁷¹ je izrazila svoje zaskrbljujoče mnenje o izjavah, ki si jih je privoščil minister za zunanje zadeve, ko je govoril o tem, kakšno grožnjo predstavljajo nasprotniki zveze Nato in nasprotniki vojnem nasplošno, ker naj bi s tem ogrožali lastno državo.

Svet je postavljen na glavo: ljudje, ki smrtno resno zagotavljajo, da je orožja treba še več, vojna pa je nujna, potrebna in koristna, veljajo za normalne, trezne, pragmatične, tisti, ki ji najodločneje nasprotujemo, trdno prepričani, da je vedno le dokaz slaboumnosti voditeljev, za katero plačajo nedolžni, pa veljamo za nekakšne nerealistične kljukce, sanjače, posebneže, ki ne razumejo. Ne le, da ne razumejo, ampak so v svojih blodnjah o miru, odpravi oboroževanja, socialni pravičnosti, razumnem razvoju itn. celo neodgovorni, ker ogrožajo lastni narod!

⁶⁹ Profesionalizacija...za koga že? (23.1. 2003)

⁷⁰ Kozle streljajo, mar ne? (25.1. 2003)

⁷¹ Krilatica o padlem vojaku (28.1. 2003)

Novinar Jože Poglajen⁷² je usmeril svojo pozornost v prispevku stališču predsednika Društva slovenskih pisateljev, Toneta Peršaka, ki je zagovarjal mnenje, da je usmerjenost slovenske politike nedemokratična in v korist lastnim interesom tudi s diskreditiranjem nasprotnikov.

“Po njegovem mnenju zato ne, ker je politika, ko je ta referendum razglasila za nekaj posebnega, za izjemi od veljavnih ustavnih pravil, skratka, za nekaj usodnega, pravzaprav mesec dni nekorektno in predvsem nedemokratično zganjala agitacijo za svoje. Peršak pravi, da za vodilne v strankah otipljive, interese. Preprosteje povedano, da je nasprotnike Nata na tak način potisnila v oslovsko klop ignorantov državnih interesov”.

Novinar Miha Kovač⁷³ je pisal o izjavi ministra za zunanje zadeve, da so nasprotniki vključitve Slovenije v Nato hkrati tudi nasprotniki države. Pri tem izraža dejstvo, da je med prebivalci Slovenije skoraj polovica nasprotnikov vključitvi v Nato.

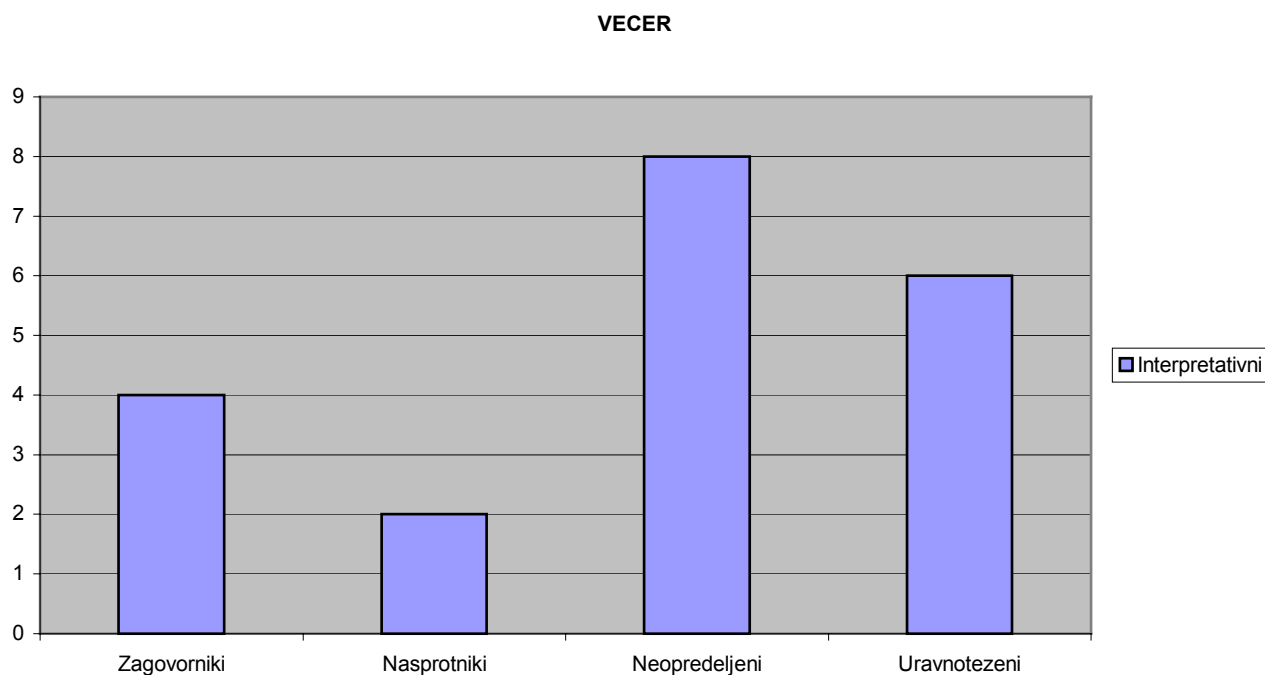
Seveda pa je pri tem še bolj kot ministrova usmeritev vprašljiv njegov stil. Ne pozabimo, da je že pred nekaj tedni zapisal, da so nasprotniki države vsi, ki so proti članstvu v Natu, čeprav je vedel, da je takih skoraj pol prebivalcev Slovenije.

9.3. ANALIZA ČASOPISA VEČER

Časopis Večer je v primerjavi z interpretativnimi članki v Delu in Dnevniku vseboval poleg mnenj nasprotnikov, zagovornikov in neopredeljenih novinarjev, tudi uravnotežene mnenjske članke. Zanimivo dejstvo je, da je imel časopis Večer v mnenjskem delu časopisa tudi največ neopredeljenih novinarjev glede vključitve v zvezo Nato: neopredeljenih člankov je bilo osem, uravnoteženih pa šest. Prispevki, ki so zagovarjali stališče vstopa v Nato so bili štirje, nasprotnikov pa samo dva. Če primerjam poročanje v informativnem in interpretativnem delu, lahko sklepam, da so v večini prevladovala stališča zagovornikov vstopa v Nato. Ker pa redkost pojava izpostavljenosti uravnoteženih člankov v mnenjski sekciji izstopa, bom v nadaljevanju predstavila primere prispevkov, kjer je bilo poročanje o zvezi Nato še najbolj skladno z novinarskim kodeksom.

⁷² Zakaj bi ploskali? (13.2. 2003)

⁷³ Čigava Evropa?(8.3. 2003)

9.3.1. URAVNOTEŽENI ČLANKI

Novinar Peter Jančič⁷⁴ je v prispevku poročal o demokratičnih možnostih za predstavitev stališč nasprotnikov vključitve v Nato v javnosti. Novinar je tukaj predvsem pozival k odgovornosti političnih predstavnikov pri upoštevanju stališč nasprotnikov vključitve v severnoatlantsko zaveznitvo.

Nasprotniki vključevanja v Nato, ki jih v državi ni malo, lahko uporabijo vse demokratične možnosti, da ga onemogočijo - in zaslužijo si resnost in pozornost vladajočih. Podcenjevanja prav gotovo ne.

Novinar Blaž Zgaga⁷⁵ je poročal o morebitnih spremembah v delovanju vojske, če referendum ne bi dobil dovoljšnje pritrdilne vsote glasov. Na drugi strani pa je ponujal tudi mnenje nasprotnikov, ki vladni referendumski kampanji za vključitev v zvezo Nato očitajo zastraševanje predvsem mlade populacije.

In nenazadnje, kot sta opozorila obrambni minister dr. Anton Grizold in načelnik generalštaba Slovenske vojske brigadir Ladislav Lipič, Slovenijo v tem primeru nemara čaka tudi ponovna uvedba naborniškega sistema, in to še preden bo zares opuščen.

⁷⁴ Ali vidijo dovolj?(9.1. 2003)

⁷⁵ Naj imamo zaveznike ali ostanemo sami? (22.1. 2003)

Nasprotniki vstopa v Nato zdaj trdijo, da gre pri tem za propagando in za zastraševanje mladih, ki so se z uvedbo poklicne vojske rešili služenja vojaškega roka. A dejstvo je, da bi se glede na varnostno okolje Slovenije in ob tem, da Slovenija ne bi imela nobenega vojaškega zaveznika, to res moralo zgoditi. Seveda, če še želimo imeti svojo državo.

V članku se je novinar Mirko Lorenci⁷⁶ ironično spraševal, kdo so nasprotniki Nata, ki naj bi jih Golobič predstavil javnosti pod raznimi diskvalifikacijskimi psevdoimeni.

"Tole naše razpravljanje/natolcevanje o Natu je prepolno nepoklic(a)nega narcizma, lepodušniškega moraliziranja in vsakršnega paradiranja." S to pred kratkim zapisano mislijo Gregorja Golobiča, predsednika sveta LDS, se je mogoče strinjati. Bi pa bilo lahko strinjanje še globlje, če bi Golobič kar poimensko naštel glavne natolcevalce, narcise, moraliste in paraderje, ki jih je imel v mislih.

Novinar Peter Jančič⁷⁷ je poročal o delovanju uradne informativne kampanje in označil katere stranke podpirajo vstop v Nato. Omenil je tudi kdo so bili nasprotniki vključitve v zvezo Nato.

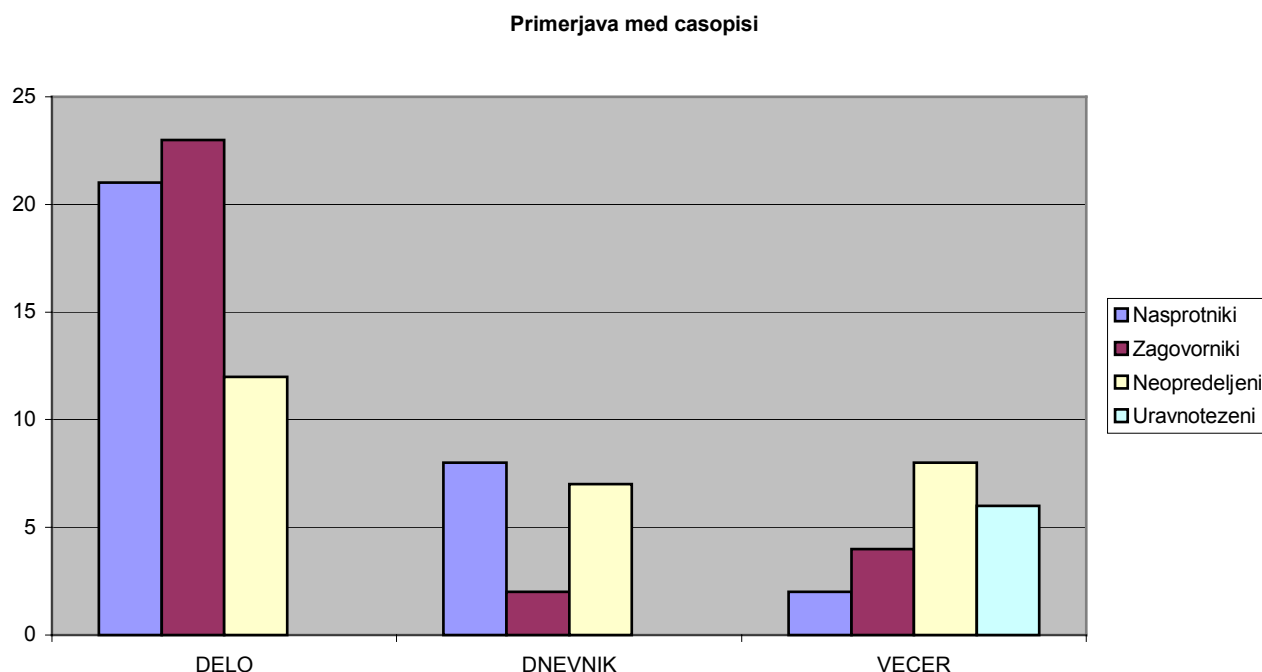
Vidimo tuje državnike, ki se vrstijo po Sloveniji s sporočili, ki najmanj ne nasprotujejo vladnemu cilju dobiti oba referendumata. Pa tudi dokaj sramežljive oglase in brošure, ki so javnosti ponujene v razmislek. Vstop v EU in Nato podpirajo vse štiri vladne stranke, obe največji opozicijski, vrsta najrazličnejših strankarskih podmladkov in zvez, bivši predsednik Milan Kučan in še številni drugi posamezniki in organizacije. A zakona, ki bi določal, da bi moral kdorkoli od njih formalno prijaviti volilni štab, ni. Še bolj nejasno je, kdo vodi kampanjo proti. Različni posamezniki in organizacije so razpršeni in vsaj deloma so to nevladne organizacije, v katere včasih priteka tudi vladni denar. Med strankami imajo pomisleke o vključevanju v Nato Stranka mladih in Mladi forum Združene liste. Nacionalisti so proti vključevanju v EU.

⁷⁶ Hvala ti Saddam! (17.2. 2003)

⁷⁷ Nesorazmerje (14.3. 2003)

9.4. PRIMERJAVA MED ČASOPISI – INTERPRETATIVNI ČLANKI

V interpretativnem delu časopisov Delo, Dnevnik in Večer so bili bolj pogosto prisotni članki, ki so bili usmerjeni k zagovarjanju nečlanstva Slovenije v zvezo Nato. V Delu je bila razlika med prispevki, ki so zagovarjali nasprotnike in zagovornike majhna, ampak so novinarji uporabljali mnogo diskvalifikacij in negativnih oznak pri poročanju o nasprotnikih. Kritični novinarji so poudarjali prikrivanje informacij s strani vlade in zavažanje javnosti o posledicah vstopa v zvezo Nato. V časopisu Dnevnik so bila prisotna kritična mnenja novinarjev o manipulaciji, ki sta ga izvajala minister za obrambo in načelnik slovenske vojske o naborniškem sistemu. Novinarji so bili tudi kritični do načina vodenja referendumске kampanje. V časopisu Večer sem pa opazila večjo prisotnost nevtralnih in uravnoteženih člankov.

V Delu je bilo objavljenih 13 kritičnih člankov, 12 zagovorniških in 6 neopredeljenih. Največkrat so objavili kritična stališča do delovanja političnih predstavnikov in poteku referendumске kampanje novinarji Rok Praprotnik, Gorazd Utenkar, Radovan Kozmos in Vlado Miheljak. Med novinarji, ki so bili negativno usmerjeni do delovanja nasprotnikov, so bili Boris Jež, Damijan Slabe in Peter Kolšek. Med poročanjem v mnenjskem delu časopisa Delo so dobila prostor tudi mnenja različnih avtorjev, ki so imeli možnost predstavitve svojih stališč o vključitvi v zvezo Nato. Med njimi je bilo objavljenih 11 člankov avtorjev, ki so zagovarjali vstop v Nato, osem jih je nasprotovalo vključitvi in šest jih je bilo nevtralnih. V časopisu Dnevnik so novinarji predstavili kritična mnenja v osmih

prispevkih, medtem ko so zagovorniki objavili samo dva. Med novinarji, ki so zavzeli kritična stališča do delovanja zagovornikov Nata so bili Domen Caharijas, Miha Kovač, Tanja Lesničar-Pučko in Jože Poglajen. Časopis Večer je objavil mnenja novinarjev, ki so zavzemali stališča o nečlanstvu v Nato v dveh člankih in štiri članke novinarjev, ki so zagovarjali vstop v Nato. Neopredeljenih prispevkov je bilo šest, medtem ko jih je bilo osem uravnoteženih. Med uravnoteženimi članki so pisali novinarji Peter Jančič, Blaž Zgaga in Mirko Lorenci.

Analiza je pokazala, da so bili članki v interpretativnem delu časopisov Delo in Dnevnik bolj naklonjeni poročanju o nasprotnikih. Časopis Dnevnik je imel občutno večjo število člankov, ki so poročali o nasprotnikih oziroma kjer so novinarji poročali o ne vključitvi v zvezo Nato. Razlika med članki, ki zagovarjajo ne vključitev v Nato in tistimi, ki so bili za vključitev v zvezo Nato je bila v časopisu Delo premajhna, da bi lahko sklepali o naklonjeni uredniški politiki do poročanja o nasprotnikov.

10. SKLEP

V diplomski nalogi sem raziskovala količino prostora, ki so ga tiskani mediji v Sloveniji namenili poročanju o nasprotnikih vstopa v Nato. Analizirala sem 247 informativnih in 93 interpretativnih člankov v obdobju treh mesecev v časopisih Delo, Dnevnik in Večer. Hipoteza diplomske naloge je trdila, da so nasprotniki vstopa dobili manj medijskega prostora kot pa zagovorniki članstva v Nato. Vzporedno z analizo medijskega poročanja o vstopu Slovenije v Nato sem postavila tudi podhipotezo o zmerni prisotnosti uravnoteženega novinarskega poročanja. Spremljala sem tudi tematsko medijsko poročanje, kjer sem raziskovala pogostost določenih tem o vstopu v Nato.

Analiza je potrdila hipotezo v informativnih člankih, kjer je bila količina poročanja o nasprotnikih majhna v primerjavi s poročanjem o zagovornikih vstopa v zvezo Nato. Potrdim lahko tudi podhipotezo, ker je bilo majhno tudi uravnoteženo poročanje.

V interpretativnem delu člankov hipoteza ne drži v časopisu Delo, kjer pa je bila razlika v količini prispevkov o nasprotnikih in zagovornikih zanemarljiva. Tudi v časopisu Dnevnik hipoteza ne drži, ker je bilo prisotnih več kritičnih člankov v primerjavi s članki, kjer so novinarji podpirali zagovornike vstopa v Nato. Hipoteza drži samo za časopis Večer, ker je prevladovalo poročanje o zagovornikih vstopa v zvezo Nato. Podhipoteza pa nasprotno ne drži za časopis Večer, ker je bilo število uravnoteženih člankov večje od časopisa Delo in Dnevnik.

V tiskanih medijih je prevladovalo poročanje o zagovornikih vstopa v Nato, medtem ko nasprotujoča mnenja niso imela enakega dostopa do medijev. Torej lahko trdim, da se v Sloveniji ni razvila enakopravna javna razprava o vključevanju v zvezo Nato. Poročanje stališč civilne družbe je bilo s strani tiskanih medijev zanemarjeno. Med objavljenimi stališči nasprotnikov so prevladovala tista, ki so poudarjala manipulativno delovanje političnih predstavnikov in prikrivanje osnovnih podatkov o članstvu v zvezo Nato. Pogosto pa so si sledila tudi mnenja o zavajanju javnosti in oviranju javne razprave.

Načrtovanje in izvedba kampanje, ki uporablja propagandne tehnike zahteva veliko predhodnega znanja in ekonomskih virov. Chomsky pravi, da "ljudje, ki so sposobni ustvariti soglasje, so tisti, ki imajo sredstva in moč, da lahko to udejanjijo – ekonomska skupnost – to so ljudje, za katere delamo" (Chomsky, 1991/2002: 29). Ob raziskovanju poročanja o vstopu Slovenije v Nato sem ugotovila, da je bila organizacija referendumске kampanje načrtno usmerjena k oblikovanju

pozitivnih stališč državljanov o zavezništvu Nato. Usmerjena je bila v načrtno prikrivanje informacij o varnosti in stroških članstva. Ugotovila sem, da so bile tudi prisotne nekatere izjave iz obrambnega ministrstva, ki so predstavljale namero grožnje ob nenaklonjenem izidu referendumu.

Lahko trdim, da je bil prevladujoči cilj lastnikov tiskanih medijih v Sloveniji ustvarjanje mnenjskega ozračja, ki podpira vključitev v zvezo Nato. Med poročanjem o vstopu Slovenije v Nato so časopisi Delo, Dnevnik in Večer delovali kot propagandno sredstvo političnih predstavnikov, ki so upravljali z “zmedeno čredo”, če si sposodim označbo, ki jo Noam Chomsky (1991/2002) uporablja za označevanje državljanov.

Med poročanjem o vstopu v zvezo Nato je bilo v tiskanih medijih tudi premalo uravnoteženega poročanja, ki pa naj bi bil temelj novinarstva. Iz tega lahko sklepam, da je poleg uredniške oz. (ob)lastniške cenzure v Sloveniji prisotna tudi določena stopnja samocenzure novinarjev. Trdim, da medijsko poročanje v Sloveniji ni transparentno in objektivno, saj je vpliv (ob)lastni(ški)h struktur nanj zelo velik. V tiskanih medijih prevladujejo vsebine, ki koristijo ekonomskemu kapitalu in/ali političnemu interesu, kot pa vsebine, ki izhajajo iz civilnodružbenih iniciativ in informirajo državljane.

11. LITERATURA

1. Bašić Hrvatin, Sandra (2002) *Monopoly – družabna igra trgovanja z mediji*. Medijska preža. december: 4-12
2. Bašić Hrvatin, Sandra (2004) Medijska moč v rokah lastnikov in ubogljivih novinarjev. Dnevnik, 17.1. :26-27
3. Chomsky, Noam (1991/2002) *Media control, the Spectacular Achievement of Propaganda* 2nd ed. Seven Stories Press: New York
4. Chomsky, Noam (1997) *Somrak demokracije*. Studia Humanitatis: Ljubljana
5. Curran, James (1982/1998) Communications, power and social order. V Gurevitch, Bennet, Curran, Woollacott (eds.), *Culture, society and the media*, London: Routledge
6. Eilders, Christiane. 2001, *Conflict and consonance in media opinion: Political positions of five German Quality Newspapers*. Paper for the ICA-Conference in Washington D.C., May 2001
7. Halimi, Serge (2003) *Novi psi čuvaji*. Ljubljana: Maska- Mirovni inštitut
8. Keane, John (1992) *Mediji in demokracija*. Ljubljana: ZPS
9. Keane, John (2000) *Civilna družba, stare podobe, nova videnja*. Ljubljana: ZPS
10. Kirn, Gal in Jereb, Ana (2003) *Nato: vidni in nevidni pritiski*. Medijska preža, marec: 12-13
11. Košir, Manca (1988) *Nastavki za teorijo novinarskih vrst*. Ljubljana: DZS
12. Košir, Manca in Poler, Melita (1996) Utemeljitev novinarske etike in svoboda slovenskih novinarjev V *Mediji, etika in deontologija* Sedmak, Marjan Ur. Ljubljana: FDV
13. Lippmann, Walter (1999) *Javno mnenje*. Ljubljana: FDV
14. Luthar, Breda (1998) *Politika teletabloidov*. Ljubljana: Open Society Institute
15. Luthar, Kuzmanić, Dragoš, B. Hrvatin, Kučić (2001) *Mit o zmagi leve*. Mirovni Inštitut: Ljubljana
16. McQuail, Denis in Windahl, Sven (1982/1993) *Communication models – For the study of mass communication*. Longman: London and New York
17. McNair, Brian (1995/1999) *An introduction to Political Communication*. London: Routledge
18. Nato Handbook (2001) Brussels: Nato office of information and Press
19. Poler, Melita (1997) *Novinarska etika*. Ljubljana: Magnolija
20. Poler Kovačič, Melita (2000) *Kriza novinarske etike kot kriza subjekta*. Javnost. Vol. 7: 65-72
21. Splichal, Slavko, Ur. (1973) *Metode v komunikoloških raziskavah*. Ljubljana: RTV

22. Splichal, Slavko (1992) Spremnna beseda. V John Keane *Mediji in demokracija*, 5-9. Ljubljana: ZPS
23. Splichal, Slavko (1997) *Javno Mnenje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede
24. Splichal, Slavko (1999) Ownership, regulation and socialisation :rethinking the principles of democratic media V *Javnost* Vol. 6: 5-24
25. Splichal, Slavko (2000) *Novinarji in novinarstvo*. *Javnost*. Vol. 7: 47-56
26. Tomšič, Matevž (2002) *Politična stabilnost v novih demokracijah*. ZPS: Ljubljana
27. Vreg, France (2000) Politično komuniciranje in prepričevanje: komunikacijska strategija, diskurzi, prepričevalni modeli, propaganda, politični marketing, volilna kampanja. Ljubljana: FDV

PRILOGA 1

KRONOLOGIJA POGAJANJ

Oktober 1993 – Slovenski parlament se odloči za prijavo za “partnersko” predstavništvo na Severno Atlantski skupščini

Marec, 1994 – Slovenija se pridruži Natovem projektu Sodelovanje za mir. Zvezni sekretar General Manfred Wörner in slovenski premier Janez Drnovšek podpišeta dokument na Natovem sedežu v Bruslju

April 1994 – Sekretar Nata Javier Solana promovira sodelovanje med Natom in Slovenijo ob njegovem obisku v Ljubljani

September 1996 – Slovenski premier Janez Drnovšek po vrnitvi iz Združenih Držav potrdi, da bo Slovenija nedvomno ena izmed prvih kandidatk za polno veljavno partnerstvo v zvezi Nato.

April 1997 – Slovenski premier Janez Drnovšek odleti na Natov zbor kot predstavnik države, ki bo sodelovala v prvem valu širitve Nata.

April 1997 – Konferenca Srednje-vzhodne Evrope in Evropsko-atlantska Varnost poteka v Ljubljani

Junij 1997 – Slovenski obrambni minister Tit Turnšek v Bruslju jasno pove, da močno računa na vstop Slovenije v Nato v prvem valu širitve

Julij 1997 – Čeprav je Slovenija uspešno napredovala in zadovoljila Natove kriterije, ni povabljen k vstopu v Zvezo na srečanju v Madridu.

Februar 1998 – Natov sekretar Javier Solana med svojim obiskom v Ljubljani potrdi slovenskim predstavnikom, da so vrata v Nato še odprta za nove članice.

Marec 1998 – Slovenski zunanji minister Boris Frlec na Natovem sedežu v Bruslju pove, da Slovenija upa na vključitev držav, ki bodo povabljene v Zvezo v letu 1999.

November 1998 – Mednarodna vojaška vaja Cooperative Adventure Exchange '98 se pod Natovim vodstvom izvaja v južni Sloveniji; sodeluje skoraj 5.500 vojakov iz osmih zavezniških držav in iz desetih držav pristopnic, ki sodelujejo v Natovem programu ‘Partnerstvo za mir’

Marec 1999 – Slovenija dovoli Natovim letalom uporabo svojega zračnega prostora, v kolikor bo to potrebno med napadom na Srbijo.

April 1999 – Slovenija je vključena med Washingtonskim srečanju v seznam Natovih kandidatk

Maj 2000 – Natov sekretar general George Robertson med svojim obiskom v Sloveniji prosi Natove partnerske države na jugovzhodu za njihovo sodelovanje pri vzpostavitvi miru v nekdanji Jugoslaviji.

Oktober 2001 – Zunanji ministri desetih Natovih kandidatk izdajo skupni ‘communiqué’, v katerem izrečejo podporo kampanji proti terorizmu, ki jo vodijo Združene Države

Novembar 2001 – Natov sekretar general George Robertson med svojim obiskom v Sloveniji prosi za politično stabilnost in vojaške reforme v bivših republikah Jugoslavije; ni pa jasen glede vprašanja, ali bo Slovenija med državami, katerim bo izrečeno povabilo za vstop v zvezo na Praškem srečanju 2002.

Maj 2002 – Slovenski parlament prične z diskusijo predloga Stranke Mladih Slovenije za referendum o vstopu v zvezo, v kateri piše, da bi Slovenci morali izraziti svoje stališče o vstopu v Nato pred Praškim srečanjem, kjer Slovenija pričakuje vabilo za vstop v Nato.

Maj 2002 – Največje politične stranke ne podprejo predloga o referendumu o članstvu v Natu, dokler država ne dobi uradnega vabila. Vlada bi morala soglasno z poslanci pričeti s promocijo pomembnosti članstva v Natu v slovenski javnosti.

(Vir: <http://www.expandnato.org/slovenianato.html>)

November 2002 – Na Praškem srečanju je Slovenija med povabljenkami v novi krog širitve zveze Nato, ki bo potekal leta 2004

Marec 2003 – Slovenska vlada razpiše referendum, na katerem bodo državljani odločali o vstopu Slovenija v vojaško zavezništvo.

PRILOGA 2

SEZNAM INFORMATIVNIH ČLANKOV

DELO

OBJAVE JAVNOMNENJSKIH RAZISKAV

Praprotnik Rok, Strah pred padcem podpore javnosti 8.1.2003

Repovž Grega, Podpora Natu vse bolj kopni 25.2.2003

Repovž Grega, Čedalje manj neodločenih 14.3.2003

Taškar Jana, Podpora Natu in Eu zelo zrasla 12.3.2003

T.J., Še prepričljiv "za" 13.3.2003

T.J., Podpora Natu niha 14.3.2003

Taškar Jana, Najvišja podpora Natu doselj 15.3.2003

T.J., Občutno večja podpora 19.3.2003

Taškar Jana, Niže, a še prepričljivo 20.3.2003

Taškar Jana, Napad na Irak odvrača od Nata 21.3.2003

Utenkar Gorazd, Praga pozabljena, podpora Natu padla 28.1.2003

POROČANJE O MEDNARODNEM OKOLJU POVEZANIM Z DELOVANJEM NATA

Kramžar Barbara, Spopad za zmagovito definicijo (ne)varnosti 10.2.2003

Hladnik Milharčič Ervin, Natovska Evropa brez Nemčije in Francije 24.1.2003

Mašanović Božo, Kriza zaupanja v Natu 11.2.2003

Mašanović Božo, Jedke tožbe Lorda Robertsona 15.2.2003

Mašanović Božo, Nato kuje spravo 17.2.2003

Mašanović Božo, Nato zakrpal krizo 20.2.2003

POROČANJE O STROŠKIH ČLANSTVA

Praprotnik Rok, Tri milijone dolarjev za Nato 30.1.2003

Praprotnik Rok, Vsaj 1,7 milijarde dolarjev stroškov na leto 5.2.2003

Praprotnik Rok, Odpadnik nas bo drago stal 5.3.2003

Mašanović Božo, Članstvo Slovenije v Natu bo poceni 1.2.2003

POROČANJE O OBISKIH TUJIH POLITIČNIH PREDSTAVNIKOV

Albreht Matjaž, "Glas Slovenije bo štel enako kot drugi" 11.3.2003

Mašanović Božo, Odločitev o Natu je življenjskega pomena 6.3.2003

Mašanović Božo, Robertson bo agitiral v DZ 18.1.2003
Utenkar Gorazd, "Obramba Evrope ni stvar Eu" 15.3.2003
Vidmajer Saša, Litovci si ne belijo glave z Natom, živahnejše o Eu 14.1.2003
Vidmajer Saša, Bolje je biti za glavno mizo 11.3.2003
Žitko Stojan, Čehi se dobro počutijo v Natu 27.2.2003
Žitko Stojan, Vstop v Eu bo koristil vsem 8.3.2003

POROČANJE O PROFESIONALIZACIJI VOJSKE

C.R. Tudi ženske obvezno v vojsko? 22.1.2003
Mašanović Božo, Ugodna cena vojaških reform 5.2.2003
Praprotnik Rok, Časovni pritisk in belgijski sindrom 15.1.2003
Utenkar Gorazd, Neresnost z namenom 23.1.2003
Utenkar Gorazd, Neslana šala ali minister že ve, kaj govori 23.1.2003

POROČANJE O DEJAVNOSTIH SLOVENSКИH POLITIČNIH PREDSTAVNIKOV

Albreht Matjaž, Zgodovinske priložnosti ne bi kazalo zamuditi 23.1.2003
Babič Mateja, Panevropsko gibanje za Nato 8.3.2003
Hladnik Milharčič Ervin, Slovenija je v protiiraški koaliciji 12.2.2003
Mašanović Božo, Pristopni pogovori so stekli 22.1.2003
Mašanović Božo, Slovenija bo dobrodošla 11.2.2003
Mašanović Božo, Referendum žuli atlantsko zvezo 12.3.2003
N.R., Sta, Spet so vsega krivi mediji 10.3.2003
Natlačen S. Tomaž, Nasprotniki Nata bi morali ponuditi alternativo, ki bi delovala 3.1.2003
Natlačen S. Tomaž, "Slovenija potrebuje zaveznike, ne le v vojni, ampak tudi v miru" 18.1.2003
Natlačen S. Tomaž, Nato ni Zda in ne namerava napasti Iraka 14.3.2003
Praprotnik Rok, Drnovška menda narobe razumeli 28.1.2003
Praprotnik Rok, Referendum le povezan z Irakom 29.1.2003
Praprotnik Rok, V območje stabilnosti, varnosti in blaginje 5.3.2003
Praprotnik Rok, "Zunaj Nata so Zda še večje" 7.3.2003
Stojanov Veso, Podpora Združenim državam 6.2.2003
Šuligoj Boris, Pogoji miru v Evropi in svetu 13.3.2003
Vidmajer Saša, Evropejec z ameriškim besednjakom 23.1.2003
Vidmajer Saša, Uporaba sile je zadnje, kar ostane 14.2.2003

POROČANJE O NASPROTNIKI

Hočevar Barbara, Apel za območja miru 14.3.2003

Hočevar Barbara, Proti Natu in za potisnjene na rob 7.1.2003

Natlačen S. Tomaž, "Nato ne bo krvavel za Slovenijo" 4.1.2003

Natlačen S. Tomaž, "Naša politična elita misli, da je nobel biti v Natu" 15.1.2003

Natlačen S. Tomaž, "Nato bi moral postati civilna zaščita" 29.1.2003

Natlačen S. Tomaž, "Zunanje ministrstvo izgubilo kompas" 14.2.2003

Natlačen S. Tomaž, "Stroške vstopa bo nekdo moral plačati" 13.3.2003

Soban Branko, Finska je za neodvisno obrambno politiko 19.3.2003

POROČANJE O REFERENDUMU

Albreht Matjaž, Zakonski roki nad poslovniškimi 28.1.2003

Albreht Matjaž, Jakopec Marko, Pomlad se bo začela z dvojnimi referendumom 31.1.2003

Albreht Matjaž, Jakopec Marko, Vsi za referendum, a ne za posvetovalnega 31.1.2003

Albreht Matjaž, Jakopec Marko, Temelji za vstop Slovenije v EU in Nato postavljeni 28.2.2003

Babič Mateja in Utenkar Gorazd, Saga o Natu se bo nadaljevala še ta teden 15.1.2003

Babič Mateja, Vendarle odjuga – o Natu prvo pomladansko nedeljo? 17.1.2003

Babič Mateja, Koalicija odločila sama 18.1.2003

Babič Mateja, Do referenduma o Natu s spremembo ustave 28.1.2003

Babič Mateja, Nato ni razklal SLS 29.1.2003

Babič Mateja, Vlada novači Slovenijo 30.1.2003

Babič Mateja, Priprta vrata še niso dovolj za uspeh 4.2.2003

Babič Mateja, Vukelić Majda, Koalicija in opozicija nič bliže, kot sta bili 6.2.2003

Babič Mateja, Taškar Jana, Spreminjanje tudi referendumskih pravil 7.2.2003

Babič Mateja, Stranka trdno podpira svojega predsednika 6.3.2003

Babič Mateja, So za Nato in EU, o težavah kdaj drugič 18.3.2003

Babič Mateja, Opozicijski za in proti 20.3.2003

Babič Mateja, Šest jih je za, dve proti 21.3.2003

G.U., C.R., Nato – alfa in omega političnega dogajanja 28.1.2003

Jakopec Marko, Albreht Matjaž, SMS ima mnenje: za referendum, proti Natu 22.1.2003

Jakopec Marko, Albreht Matjaž, "Lidije" ne bodo odhajale v vojsko 28.1.2003

Kajzer Rok, Dvoje pogledov na petek, sedemnajstega 21.1.2003

M.B., Le še korak do prave poti? 15.1.2003

Natlačen S. Tomaž, Utenkar Gorazd, Brez drame, le iskanje soglasja 8.1.2003

R.P., Pomladek ZLSD: Nato vam bo gotovo žal 12.3.2003
Taškar Jana, Vprašanje zapleteno, odgovor preprost 8.1.2003
Taškar Jana, Referendum da, usodno pa je vprašanje, kakšen 28.1.2003
Taškar Jana, Najpozneje do četrтка začrtana pot v Bruselj 29.1.2003
Taškar Jana, Med nadzorniki tudi civilna združenja 20.2.2003
Taškar Jana, Za bolne leteči volilni odbori 14.3.2003
T.S.N., Sta, C.R., V Nato po eni od treh poti? 11.1.2003
T.S.N., Sta, C.R., Skoraj vsi za zavezništvo, a spet na dveh bregovih 11.1.2003
Utenkar Gorazd, Eu in Nato najvišje na seznamu nalog 3.1.2003
Utenkar Gorazd, "Več o vsebini, manj o obliki in datumu" 14.1.2003
Utenkar Gorazd, Babič Mateja, Koalicija Slovenija osamljeni jezdec 29.1.2003
Vukelić Majda, Naj zmaga, kdor bo bolj prepričljiv 20.1.2003
Vukelić Majda, Janez Janša vzel vajeti v svoje roke 5.2.2003

PRILOGA 3

SEZNAM INFORMATIVNIH ČLANKOV DNEVNIK

OBJAVE JAVNOMNENJSKIH RAZISKAV

Lesjak Miran, Evropa zanesljivo naprej, morda bo šel tudi Nato 27.1.2003

Lesjak Miran, Javnost: Minus tri za Rupla in Grizolda 24.2.2003

Lesjak Miran, Eu pod streho, Nato tudi 15.3.2003

POROČANJE O MEDNARODNEM OKOLJU POVEZANIM Z DELOVANJEM NATA

Ni navedenega avtorja, Zaradi Iraka se je Nato znašel v največji krizi 11.2.2003

Mihorilović Maroje, Stari Nato se po vojni ne bo vrnil v Evropo 1.3.2003

POROČANJE O STROŠKIH ČLANSTVA

Caharijas Domen, Koliko bi nas stala zavrnitev Nata? 31.1.2003

Caharijas Domen, Nato nas bo branil tudi pred napadi teroristov 6.3.2003

POROČANJE O OBISKIH TUJIH POLITIČNIH PREDSTAVNIKOV

Brstovšek Andrej, Litva o EU in Natu obratno od Slovenije 14.1.2003

Brstovšek Andrej, Obisk češkega gosta je minil v znamenju Nata 27.2.2003

Caharijas Domen, Lord Robertson: novega povabila zagotovo ne bo kmalu 11.3.2003

Gruden Igor, Premišljeno in referendumsko do rešitev 5.3.2003

Pilko Simona, Robertson: Slovenci imate edino priložnost 6.3.2003

Senkovič Zoran, Mi vas podpiramo, odločitev pa je vaša 13.3.2003

Sta, Solana natrosil kup komplimentov 15.3.2003

POROČANJE O PROFESIONALIZACIJI VOJSKE

Caharijas Domen, Vojska se manjša in krepi 15.1.2003

Caharijas Domen, Bo referendum o Natu usoden tudi za ženske? 22.1.2003

Caharijas Domen, Meta Roglič, Obrambni minister dela proti Natu 23.1.2003

POROČANJE O DEJAVNOSTIH SLOVENSКИH POLITIČNIH PREDSTAVNIKOV

Gaube Aleš, Razplet iraške krize s posledicami za Slovenijo 18.1.2003

Gaube Aleš, Nato: Slovenija končala pristopne pogovore 1.2.2003

Ivelja Ranka, Doma v Evropi, varni v Natu 5.3.2003

Ivelja Ranka, Zamujene priložnosti se nikoli ne vrnejo 8.3.2003

Ni navedenega avtorja, Rop obljubil vladno zavzemanje za Nato 11.2.2003

Poglajen Jože, Zdaj je čas za kampanjo za Nato in Eu! 13.2.2003

POROČANJE O NASPROTNIKI

Caharijas Domen, Radikalni zagovorniki Nata so radikalni evroskeptiki 21.3.2003

POROČANJE O REFERENDUMU

Brstovšek Andrej, Referenduma o Eu in Natu 9. februarja? 7.1.2003

Brstovšek Andrej, O referendumih o Natu in EU še vedno brez soglasja 8.1.2003

BA, Sta, Najprej zakon o Natu, nato zavezujoči referendum? 9.1.2003

Poglajen Jože, Trije predlogi za referendum o Natu in Evropski Uniji 11.1.2003

Poglajen Jože, Posvetovalni referendum podpirata tudi SNS in SMS 18.1.2003

Poglajen Jože, Koalicija nad koordinacijo 6.2.2003

Poglajen Jože, Referendumska časovna zanka se še zateguje 7.2.2003

Poglajen Jože, Posvetovalni referendum po spremenjenih pravilih 12.2.2003

Poglajen Jože, Ustavna pot v EU in Nato je odprta 28.2.2003

Poglajen Jože, Najprej bodo prešteli glasove za Eu 20.2.2003

Poglajen Jože, Referenduma o EU in Natu sta razpisana 31.3.2003

Rankov Suzana, Vuković Vesna, LDS za ustavne spremembe zaradi Nata 30.1.2003

Sta, Dvakrat po dva člana za referendum o Natu in EU 10.1.2003

Vuković Vesna, Referenduma o Natu in EU bosta 23. marca 17.1.2003

PRILOGA 4

SEZNAM INFORMATIVNIH ČLANKOV

VEČER

OBJAVE JAVNOMNENJSKIH RAZISKAV

Čokl Vanessa, Za Nato ogreti nasprotujejo napadu 1.2.2003

Čokl Vanessa, Slovenski "da" Evropski uniji in Natu 15.3.2003

Mekina Borut, Referenduma bi uspela 28.1.2003

Mekina Borut, Barometer javnega nezaupanja 25.2.2003

Šeruga Katja, Podpora članstvu v Natu narasla 14.3.2003

POROČANJE O MEDNARODNEM OKOLJU POVEZANIM Z DELOVANJEM NATA

Bauman Bojan, Aktivna vloga ali opazovanje iz varne razdalje? 18.1.2003

Čokl Vanessa, Nepolikan Nato se Ameriki ne splača 14.2.2003

Jančič Peter, Kako dobiti referendum in se ne zameriti ZDA? 8.3.2003

POROČANJE O OBISKIH TUJIH POLITIČNIH PREDSTAVNIKOV

Maksimović Branko, "Vstop v EU je logičen korak" 7.3.2003

Maksimović Branko, Nevtralnost Luksemburga se ni obnesla 14.3.2003

Maksimović Branko, Zadrega bivšega nasprotnika Nata in njegovega sekretarja 15.3.2003

Mekina Borut, "Povem vam, Nato je prava demokracija!" 10.3.2003

Sta, Obisk izvedenske skupina Nata 8.1.2003

Sta, Portugalski zunanji minister pri nas 6.3.2003

Sta, Poleg Verheugna danes na obisku še Prodi 7.3.2003

Sta, Za enotno in močno unijo 13.3.2003

Zgaga Blaž, Vključitev je boljša kot osamitev 11.3.2003

Zgaga Blaž, Odločitev o vstopu v Nato je življenjska priložnost 5.3.2003

Zgaga Blaž, Vključitev v zvezo Nato je velika priložnost za majhne države 7.3.2003

Zgaga Blaž, Države gradijo vojaške zmogljivosti, da jih ne bi bilo treba uporabiti 19.3.2003

POROČANJE O PROFESIONALIZACIJI VOJSKE

Lorenci Mirko, Ministri za obrambo ali za napad 27.1.2003

Sta, Grizold ob neuspehu referendumu napovedal uvedbo naborništva 22.1.2003

Zgaga Blaž, Referendum tudi o poklicni vojski 15.1.2003

Zgaga Blaž, S podporo politike in javnosti 15.1.2003

Zgaga Blaž, "To je le teoretična in skrajna možnost" 23.1.2003

POROČANJE O VARNOSTI

Matko Filip, Minister Grizold častnikom o Natu 3.3.2003

Zgaga Blaž, Kakšnim grožnjam se bo Nato zoperstavljala v prihodnje? 4.1.2003

Zgaga Blaž, Evropska unija ni alternativa za Nato 12.2.2003

Sta, Brežiško združenje častnikov: V Nato za našo varnost 24.2.2003

POROČANJE O DEJAVNOSTIH SLOVENSKEH POLITIČNIH PREDSTAVNIKOV

Kores Jacks Darinko, Nato za ceno le enega tanka letno? 18.3.2003

Jančič Peter, Zunanji minister države, ki ni v Natu 17.2.2003

Jančič Peter, "Druge možnosti kot podpreti vključitev v Nato ne vidim" 13.2.2003

Jančič Peter, "Imamo zgodovinsko priložnost" 5.3.2003

Jančič Peter, SDS: Dvakrat za 20.3.2003

Jaušovec Boris, Prvi od dveh krogov končan 22.1.2003

MB, Signali 15.1.2003

Mekina Borut, Nato ni oborožena sila kapitala 25.1.2003

Mekina Borut, Eni razposajeno, drugi šovinistično 19.2.2003

Mekina Borut, SSK za vstop v Nato in EU 28.2.2003

Mekina Borut, Zveza Nato ni cvetoče polje 19.3.2003

Mlakar Katrin, Nato in vojna v Iraku 12.3.2003

Mlinarič Urška, "Naborništva žensk ne bo" 28.1.2003

Penjak Alenka, Zakaj smo proti, če so drugi za? 12.3.2003

Potič Zoran, Nova Slovenija bo na referendumih za EU in Nato odločno za 10.3.2003

Reuters, Ne gre le za Irak, ampak za prihodnost odnosov med Evropo in ZDA 27.1.2003

Sta, Na spletni strani SLS forum o vstopanju v Nato 14.1.2003

Sta, Rupel in Kacin pri Robertsonu 18.1.2003

Sta, Nevtralizirati negativno kampanjo proti Natu 22.1.2003

Sta, Atlantski svet: EU in NATO se dopolnjujeta 1.2.2003

Sta, Slovenija bi postala vplivnejša 6.2.2003

Sta, Samuel Žbogar: Časovnica reform dobila pozitivno oceno zveze Nato 12.3.2003

Sta, Ženske v Koaliciji Slovenija za vstop v Nato in EU 12.3.2003
 Sta, Zgodovinska priložnost v rokah državljanov 13.3.2003
 Sta, Drakonska kazen ribičem 14.3.2003
 Sta, Zgodovinska priložnost 15.3.2003
 Šeruga Katja, SLS ni prva 29.1.2003
 Šeruga Katja, EU in Nato - druge možnosti ni 4.2.2003
 Šeruga Katja, Za znamko 7.2.2003
 Šeruga Katja, Koliko bo Slovenija plačevala v proračun Nata? 11.2.2003
 Šeruga Katja, SNS: Dvakrat proti 20.3.2003
 Šoštarič Nikola, Štirilaterala ni le kos papirja 18.1.2003
 Umjenović Sladžan, Včeraj 61. obletnica dražgoške bitke 13.1.2003
 Vidic Ivan, 128 milijonov za predreferendumsko kampanjo 31.1.2003
 Vatovec Einsielier Violeta, Kultura je orodje za uspešen jutri 10.2.2003
 Zgaga Blaž, Vstop v Nato največji izziv 6.2.2003
 Zgaga Blaž, "To je povsem shizofrena situacija" 25.2.2003
 Zgaga Blaž, Najbolj so nam pomagali zahodni zavezniki 20.3.2003

POROČANJE O NASPROTNIKI

Bauman Bojan, "Samostojna država - aksiom za slovenske politike" 15.2.2003
 Budal Martina, Glas za zvezo Nato je glas za vojno 21.3.2003
 DR, Prekličite podpis 11.2.2003
 DR, O Natu naj odločajo argumenti 20.3.2003
 Mekina Borut, SMS protestira proti Lipičevi izjavi 18.1.2003
 Mekina Borut, "Naprej, v neuvrščenost!" 22.1.2003
 Mekina Borut, Obvezno naborništvo za ženske: črni humor! 23.1.2003
 Mekina Borut, Vsi vojaki niso tako navdušeni nad Natom 6.2.2003
 Mekina Borut, "NATO vam bo gotovo žal" 12.3.2003
 Mlinarič Urška, "Vladna kampanja za Nato pod nivojem" 21.3.2003
 Sta, Skupna izjava proti vstopu v Nato 20.3.2003
 Šeneker Tatjana, Konrad Kolšek je na povabilo Muzeja narodne osvoboditve predaval o zvezi Nato 31.1.2003
 Šeruga Katja, SMS: Smo proti vstopu v Nato 22.1.2003
 Zgaga Blaž, Koliko je stala propaganda za Nato? 11.1.2003

POROČANJE O REFERENDUMU

- Čokl Vanessa, Parlament o referendumih o Natu in EU še ne januarja? 24.1.2003
- Čokl Vanessa, Naša ustava? Nobene pravne varnosti ni v njej! 4.3.2003
- Dr, Ali lahko pomaga Janez Drnovšek? 4.2.2003
- Jančič Peter, Srečanje Ropa z Janšo in Bajukom 16.1.2003
- Jančič Peter, Edini razumni izhod ali brezglavost? 18.1.2003
- Jančič Peter, Bodo tokrat bojkotirali drugi? 5.2.2003
- Jančič Peter, Rešitev zagat ali podla manipulacija? 6.2.2003
- Jančič Peter, Nova referendumska ureditev v tednu dni? 7.2.2003
- Maksimović Branko, O "evropskem referendumu" se bodo izrekli šele danes 7.1.2003
- Maksimović Branko, Katja Šeruga, Čas za premislek o referendumih 8.1.2003
- Maksimović Branko, Šeruga Katja, Kje se je zapletlo? 8.1.2003
- Maksimović Branko, Pravniška zatikanja na poti v EU 23.1.2003
- Maksimović Branko, Evropska referenduma gresta naprej 28.1.2003
- Maksimović Branko, Vlada svari pred zavlačevanjem 28.1.2003
- Maksimović Branko, Odprta pot za "evropske člene" 12.2.2003
- Sta, Evroatlantska koordinacija 20.2.2003
- Sta, Narodna sprava pred vstopom v EU 8.1.2003
- Sta, Lahko razumljivi referendumski vprašanja 22.1.2003
- Šeruga Katja, Referenduma o EU in Natu na isti dan? 9.1.2003
- Šeruga Katja, Odločila bo opozicija 10.1.2003
- Šeruga Katja, Iskanje političnega soglasja 11.1.2003
- Šeruga Katja, SLS: Referenduma čim prej 15.1.2003
- Šeruga Katja, Anton Rop: "Nastopil je čas za referendum" 17.1.2003
- Sta, Lahko razumljivi referendumski vprašanja 22.1.2003
- Šeruga Katja, Državni svetniki o Natu 23.1.2003
- Šeruga Katja, Koalicija naj prevzame odgovornost 28.1.2003
- Šeruga Katja, "Nato naj ostane nacionalni projekt" 29.1.2003
- Šeruga Katja, Prvi telefoni so zazvonili med prazniki 30.1.2003
- Šeruga Katja, OZP za posvetovalna referenduma 23. marca 30.1.2003
- Šeruga Katja, Na volišča bomo odšli 23. marca 31.1.2003
- Sta, Vodje poslanskih skupin o spremembi ustave 1.2.2003
- Šeruga Katja, Tudi nadzor nasprotnikov Nata 20.2.2003
- Blaž Zgaga, Vladi se mudi zaradi ratifikacije in napada na Irak 9.1.2003

PRILOGA 5

SEZNAM INTERPRETATIVNIH ČLANKOV

DELO

ZAGOVORNIKI

Jež Boris, "Odrešilni glas ljudstva" 16.1.2003

Jež Boris, "Jarem za dva vola" 5.2.2003

Jež Boris, "Daphne v uniformi" 6.3.2003

Jež Boris, "Dobro za vas in za nas" 10.3.2003

Kolšek Peter, Zmešnjava na visoki ravni 8.3.2003

Kolšek Peter, Zmešnjava na visoki ravni 8.3.2003

Kramžar Barbara, Zveza Nato v razbitem zrcalu 10.2.2003

Repovž Grega, Strah je negativen izraz za varnost 15.1.2003

Rupel Dimitrij, Teroristi ne bi bili obzirnejši do Slovenije, če ne bi bila članica Nata 11.1.2003

Rupnik Anton, Kaj pa če Nata ne bi bilo? 11.1.2003

Slabe Damijan, V čigav Nato in v katero Eu? 1.2.2003

Slabe Damijan, Kaj pa "ne" Uniji in "da" Natu? 15.3.2003

Soban Branko, Žitko Stojan, Zjutraj severni, zvečer južni Evropejec 15.3.2003

NASPROTNIKI

Kozmos Radovan, Misionarji 6.3.2003

Miheljak Vlado, Na zapuščinsko razpravo 4.1.2003

Miheljak Vlado, Ukana 11.1.2003

Miheljak Vlado, Natoreferendum 18.1.2003

Miheljak Vlado, Feng shui v slovenski politiki 1.3.2003

Miheljak Vlado, Bananoreja 8.3.2003

Miheljak Vlado, 23. marec 15.3.2003

Natlačen S. Tomaž, Nezrelost politične elite 16.1.2003

Praprotnik Rok, Zamaskirani hazard 15.1.2003

Praprotnik Rok, Naj ne bo le propaganda 5.3.2003

Praprotnik Rok, Neprofesionalna profesionalizacija 18.3.2003

Utenkar Gorazd, "Nato ante portas" 7.1.2003

NEOPREDELJENO

Gerenčer Ivan, Uniforme za SV in Nato iz Mure? 14.3.2003

Mašanović Božo, Čistega vina, prosim 22.1.2003

Stojanov Veso, Razcep 11.2.2003

Taškar Jana, Bitka z lastno senco 17.1.2003

Taškar Jana, Referendumska ihta 1.2.2003

MNENJA RAZLIČNIH AVTORJEV

Če politiki in generali premikajo stole na Titaniku (1) 25.1.2003

Gorjanc Milan, Resne in namišljene ogroženosti

Grizold Anton, Slabe alternative za članstvo

Kacin Jelko, Ohraniti zgodovinski spomin

Kovač Bogomir, Išče se sovražnik

Kovačič Peršin Peter, Med politiko miru in politiko vojne

Zmes topoumnosti in arogance (2) 1.2.2003

Bebler Anton, Evropska Unija ni varnostna alternativa

Kerševan Marko, Ne kljub tveganju

Močnik Rastko, Prihodnost na strani človeštva

Žekš Boštjan, Osamitev je počasna smrt

Kam dolgoročno plove razmerje Amerika – Evropa (3) 7.1.2003

Peršak Tone, Nato? Ne hvala

Repe Božo, Del “nove” ali “stare” Evrope?

Tomc Gregor, Os pravičnosti

Urbančič Ivan, Dvojna igra

Doktrine razpadajo in vznikajo kot koalicije po volitvah (4) 15.2.2003

Bučar France, Vrednostna ali strokovna odločitev?

Erjavec Emil, Dan potem?

Golobič Gregor, O Natolcevanju

Vogrinc Jože, Nato – in kaj nato?

Zakaj tako razhajanje med političnim in javnim mnenjem (5) 22.2.2003

Kreft Lev, Slovenija kot varnostno tveganje

Mastnak Tomaž, Prodajalci duš

Mencinger Jože, Pomagati bo moral prejšnji predsednik

Štuhec Ivan, Opora naši suverenosti

Bolj dejanje volje kot hladnega razuma (6) 1.3.2003

Alkalaj Mišo, Nato za oblastnike

Jerman Bojko, Nelagodje na obeh straneh

Rus Andrej, Kaj je alternativa?

Štrajn Darko, Aktivno vseeno

PRILOGA 6

SEZNAM INTERPRETATIVNIH ČLANKOV

DNEVNIK

ZAGOVORNIKI

Grizold Anton, Nato je perspektivno zavezništvo 25.1.2003

Ocvirk K. Drago, Evropa in Nato za mir v svetu 21.3.2003

NASPROTNIKI

Caharijas Domen, In kdo bo branil domovino? 15.1.2003

Caharijas Domen, Profesionalizacija...za koga že? 23.1.2003

Kovač Dejan, Slovensko – Hrvaška telenovela 14.3.2003

Kovač Miha, Kozle streljajo, mar ne? 25.1.2003

Kovač Miha, Čigava Evropa? 8.3.2003

Juri Franco, "Stara Evropa" in "Mlada Slovenija" 25.1.2003

Lesničar-Pučko Tanja, Krilatica o padlem vojaku 28.1.2003

Poglajen Jože, Zakaj bi ploskali? 13.2.2003

NEOPREDELJENO

Brstovšek Andrej, Iskanje datuma za dve zaroki 7.1.2003

Caharijas Domen, Robertson ni reklamni adut 4.3.2003

Mecilošek Robert, Danke, Deutschland 7.3.2003

Poglajen Jože, Zgodba o razbitem lončku 1.2.2003

Roglič Meta, Enakopravnost 9.1.2003

Turnšek Tit, Ali je Nato sploh še smiseln 25.1.2003

Šetinc Mile, Zgodbe s srečnim koncem 20.2.2003

PRILOGA 7

SEZNAM INTERPRETATIVNIH ČLANKOV VEČER

NASPROTNIKI

Pirjevec Jože, Slovenija bi lahko bila bolj modra 8.3.

Zemljič Petra, Politika jih ne zanima – Dosje mladi danes 15.2.

ZAGOVORNIKI

Kodrič Zdenko, Pazite, vsevednost je hudičeva 22.2.2003

Jaušovec Boris, Kodrič Zdenko, Minister Rupel je pripravljen tudi odstopiti – samo da uspe referendum o Natu 1.3.2003

Jančič Peter, Ko to spremljam, sem vesel, da nisem del takšne družine 15.2.2003

Jančič Peter, Ne želim strašiti, a atentat na Djindiča se ni zgodil daleč od nas 15.3.2003

NEOPREDELJENO

Kodrič Zdenko, Kakšen ogenj podkuriti Natu? 15.3.2003

Jančič Peter, Je Rop pozabil na referendume? 4.1.2003

Jančič Peter, Zmeda na vrhu 4.2.2003

Maksimović Branko, Kdaj o Eu in Natu? 7.1.2003

Maksimović Branko, Nemški mirovnik za Nato 13.3.2003

Mekina Borut, Kdo ima prav? 25.1.2003

Šeruga Katja, Če bi merili kredibilnost 30.1.2003

Zgaga Blaž, Referendum tudi o poklicni vojski? 15.1.2003

URAVNOTEŽENO

Jančič Peter, Ali vidijo dovolj? 9.1.2003

Jančič Peter, Kam bomo usmerili državo 25.1.2003

Jančič Peter, Nesorazmerje 14.3.2003

Lorenci Mirko, Hvala ti, Saddam! 17.2.2003

Pirjevec Jože, Usodna skušnjava 15.3.2003

Zgaga Blaž, Naj imamo zaveznike ali ostanemo sami? 22.1.2003

